

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel, 21.11.2001
KOM(2001) 681 lopullinen

EUROOPAN KOMISSION VALKOINEN KIRJA

EU:N NUORISOPOLITIIKAN UUDET TUULET

SISÄLLYSLUETTELO

EUROOPAN KOMISSION VALKOINEN KIRJA EU:N NUORISOPOLITIIKAN UUDET TUULET.....	1
ESIPUHE	4
1. Taustaa.....	7
2. Haasteet	9
2.1. Väestörakenteen kehitys	9
2.2. Nuorison muuttuminen	10
2.3. Nuorten osallistuminen julkiseen toimintaan.....	10
2.4. Euroopan yhdyntyminen.....	11
2.5. Globalisaatio	11
3. Kuulemisen tulokset	12
3.1. Keskeiset viestit	13
4. Uusi tavoite	14
4.1. Nuorisoala.....	15
4.1.1. Avoin koordinoitimenetelmä	15
4.1.2. Avoimen koordinoitimenetelmän soveltamisala nuorisoasioissa	16
4.2. Nuorison huomioon ottaminen muussa politiikassa.....	19
4.3. Nuoriso-ohjelman hyödyntäminen.....	21
5. Päätelmät.....	22
LIITTEET.....	23
Liite 1 Kuulemisen tulokset.....	23
1. Demokratia edellyttää osallistumista.....	24
1.1 Tulosanalyysi	24
1.2 Kuulemisen yhteydessä tehdyt ehdotukset	27
2. Koulutus nuoren ratkaisevana kehitysvaiheena	31
2.1 Tulosanalyysi	31
2.2 Kuulemisen yhteydessä tehdyt ehdotukset	35
3. Työllisyys nuorten sopeutumisen tehostajana.....	38
3.1 Tulosanalyysi	38

3.2	Kuulemisen yhteydessä esitetyt ehdotukset.....	43
4.	Nuoruusiän täysimääräinen hyödyntäminen.....	46
4.1	Tulosanalyysi	46
4.2	Kuulemisen yhteydessä tehdyt ehdotukset	51
5.	Arvoille perustuva Eurooppa	53
5.1	Tulosanalyysi	53
5.2	Kuulemisen yhteydessä tehdyt ehdotukset	57
6.	Valkoiseen kirjaan liittyvät asiakirjat.....	63
Liite 2 Yleiskatsaus yhteisön toimintaan nuorisoasioissa		65
1.	Nuoriso-ohjelma.....	65
2.	Nuorisoon vaikuttavat poliittiset aloitteet.....	66
3.	Työllisyyden, koulutuksen, kulttuurin ja nuorison suojelun rahoitus	73
4.	Perusoikeuskirja	73
5.	Euroopan parlamentin tuki.....	74
6.	Talous- ja sosiaalikomitean sekä alueiden komitean lausunnot	74
7.	Vuoropuhelu Euroopan nuorisofoorumin kanssa.....	75
8.	Euroopan neuvoston toiminta	75
9.	Euroopan komission teettämät tutkimukset ja mielipidekyselyt.....	77

ESIPUHE

Nuorisopolitiikkaa koskevan valkoisen kirjan julkaiseminen ja sitä edeltänyt kuuleminen ovat ennen kaikkea osoitus halusta edistää uutta eurooppalaista hallintotapaa.

Tämä valkoinen kirja edustaa näin ollen erinomaisesti linjaa, jonka komissio omaksui heinäkuussa 2001 hyväksyessään eurooppalaista hallintotapaa koskevan valkoisen kirjan ja jonka mukaan Euroopan unionin päätöksentekoa muutetaan siten, että kansalaiset ja siis myös nuoret voivat olla mukana tekemässä heitä koskevia päätöksiä.

Nuoret etusijalla

Valkoista kirjaa edeltäneen laajan kuulemisen tulokset ovat selkeät: hyvin erilaisista tilanteista huolimatta nuorilla on samanlaisia arvoja ja tavoitteita mutta myös samanlaisia ongelmia. Nuoret ovat jatkuvasti muuttuva ryhmä, jolla on omat erityispiirteensä: työelämään mennään ja perhe perustetaan aiempaa myöhemmin, työ ja opiskelu lomittuvat toisiinsa, ja ennen kaikkea yksilökohtainen urakehitys on entistä monipuolisempaa. Koululla ja yliopistolla, työllä ja sosiaalisella ympäristöllä ei enää ole sama integroiva tehtävä kuin ennen, ja itsenäistyminen tapahtuu aina vain myöhemmin.

Tämä näkyy usein siinä, että nuoret kokevat asemansa uhatuksi, eivät enää luota nykyisiin päätöksentekojärjestelmiin ja vierastavat perinteisiä tapoja osallistua julkiseen elämään ja nuorisojärjestöjen toimintaan. Jotkut nuorista toteavat, etteivät he aina koe aikuisten omista lähtökohdistaan suunnittelemlia julkisia toimintamalleja täysin omikseen. Jotkut omaksuvat välinpitämättömän tai individualistisen asenteen, jotkut ilmaisevat mielipiteitään äärikeinoin, demokraattisen järjestelmän tarjoamien kanavien ulkopuolella. Useimmat nuoret kuitenkin haluavat vaikuttaa politiikkaan mutteivät löydä oikeita vaikuttamiskeinoja.

Eurooppalaisilla nuorilla on sanottavaa, sillä taloudelliset muutokset, väestörakenteen epätasapaino, globalisaatio ja kulttuurien monimuotoisuus vaikuttavat ensiksi heihin. Nuorten odotetaan kehittävän uudenlaisia sosiaalisia suhteita ja yhteisvastuun muotoja sekä kestävän erilaisuutta ja kääntävän sen myönteiseksi voimaksi samalla kun ilmenee uusia epävarmuuden aiheita.

Monimutkaisesta yhteiskunnallisesta ja taloudellisesta tilanteesta huolimatta nuoret ovat osoittaneet kykenevänsä sopeutumaan. On yhteisön ja jäsenvaltioiden poliittisten päättäjien vastuulla helpottaa nuorten integroitumista hyväksymällä heidät täysivaltaisiksi yhteiskunnan toimijoiksi.

Nuoret ja Eurooppa

Keskustelu Euroopan tulevaisuudesta on käynnistetty, ja unionin laajentuminen avaa uusia näköaloja. Yhteisön politiikasta on viime vuosina välittynyt selkeä viesti: Euroopan unionia on rakennettava yhdessä sen kansalaisten kanssa. Unionin kehittämistä valmisteleviin kuulemisiin ja hyvästä hallintotavasta käytäviin keskusteluihin on otettava mukaan myös ne, jotka vastaavat näistä asioista

tulevaisuudessa. Euroopan yhdentymisen on melko uusi asia, ja unionia muokataan ja siitä keskustellaan jatkuvasti. Jotta yhdentymisen edistyisi, tarvitaan niiden nuorten intoa ja sitoutumista, joiden arvoille se perustuu.

Nuoret ovat selvästi ilmaisseet toivovansa, että heitä kuullaan ja heitä pidetään täysivaltaisina keskustelukumppaneina. He haluavat osallistua Euroopan rakentamiseen ja vaikuttaa omasta tulevaisuudestaan käytävään keskusteluun. On aika pitää nuoria Euroopan yhdentymisen voimana eikä ongelmana. Niinpä heille on tarjottava keinoja ilmaista mielipiteitään ja vaihtaa niitä muiden kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa.

Paikallistasolta yhteisön tasolle: uusi lähestymistapa

Useimmat valkoisessa kirjassa mainituista toimista koskevat Euroopan valtioita ja alueita, joiden vastuulla nuorisotoimien täytäntöönpano ensisijaisesti on. Kentälläkin aktiivista kansalaistoimintaa harjoitellaan ja siellä nuoret voivat kaikkein parhaiten nähdä oman panoksensa tulokset. Kun nuoret osallistuvat oman koulunsa, korttelinsa, kuntansa tai järjestönsä toimintaan, he kartuttavat kokemustaan ja itseluottamustaan, joita he tarvitsevat sitoutuessaan nyt tai myöhemmin julkiseen elämään, myös yhteisön tasolla. Osallistuessaan kaikille avoimeen, syrjimättömään yhteiskunnalliseen toimintaan nuoret edistävät yhteiskunnan yhteisvastuullisuutta ja toimivat täysivaltaisina kansalaisina.

On kuitenkin tärkeää kehittää Euroopan laajuista nuorisotoimintaa, jotta lisätään sen tehokkuutta ja yhteisvaikutuksia – samalla kunkin toimintatason vastuutehtäviä kunnioittaen ja hyödyntäen. Sitä toivoivat nuoret ja Euroopan parlamentti ja sitä suosittelivat jäsenvaltiot komission järjestämässä kuulemisessa. Valkoisessa kirjassa ehdotetaan ratkaisuksi uutta kaksiosaista eurooppalaista yhteistyömekanismia, jossa on kaksi osaa: sovelletaan avointa koordinoitimenetelmää nuorisoasioissa ja otetaan nuorisoon liittyvät näkökohdat paremmin huomioon laadittaessa politiikkaa muilla aloilla.

Euroopan laajuisilla toimilla luodaan toimintaa kentälle ja edistetään luovuutta, ja tämän ansiosta voidaan vaihtaa ja vertailla hyviä toimintatapoja ja tunnustaa jäsenvaltioissa ja yhteisön laajuisesti nuorisoasioista vastaavien henkilöiden ja organisaatioiden työ paikallis- ja aluetasolla. Paras tapa aktivoida nuoria on tarjota heille tilaisuus tutustua muihin kulttuureihin, näkökulmiin ja elämäntapoihin. Tällä tavoin voidaan hahmotella yhteinen visio, perehtyä nuorisoalan kysymyksiin ja tehostaa työskentelyä yhteistyön ja yhteisten tavoitteiden kautta.

Kuunnellaan nuoria, tiedotetaan paikallisalotteista, kannustetaan jäsenvaltioita yhteistyöhön, käynnistetään jo nyt konkreettisia toimia nykyisissä yhteisöohjelmissa ja edistetään nuorisonäkökohtien huomioon ottamista kaikessa politiikassa. Tällainen on tässä valkoisessa kirjassa ehdotettu lähestymistapa, jolla pyritään luomaan edellytykset nuorten täysimääräiselle osallistumiselle avoimeen ja yhteisvastuulliseen demokraattiseen yhteiskunnan toimintaan.

1. TAUSTAA

Laajentuneessa Euroopassa on 75 miljoonaa 15–25-vuotiasta¹. Nuoret vaativat, että heitä pidetään täysivaltaisina kansalaisina oikeuksineen ja velvollisuuksineen, vaikka he muodostavatkin epäyhtenäisen ryhmän (muun muassa työnsaantimahdollisuuksien, koulutuksen, perhe-elämän ja tulojen perusteella). Nuorisoon investoiminen merkitsee investoimista yhteiskuntiemme nykyiseen ja tulevaan rikkauteen. Kyseessä on Lissabonissa kokoontuneen Eurooppa-neuvoston määrittelemän poliittisen tavoitteen onnistumisen kannalta hyvin keskeinen asia: kehittää Euroopasta "maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietoon perustuva talous".

Perustamissopimusten nojalla yhteisö voi toimia monilla aloilla,² jotka koskevat suoraan tai välillisesti nuoria. Aloja ovat esimerkiksi syrjinnän torjuminen, Euroopan kansalaisuus, työllisyys, yhteiskunnasta syrjäytymisen ehkäiseminen, yleissivistävä ja ammatillinen koulutus, kulttuuri, terveys, kuluttajansuoja, henkilöiden vapaa liikkuvuus, ympäristönsuojelu, nuorten tutkijoiden vaihdot, kehitysyhteistyö ja köyhyyden torjuminen.

Suoraan nuoriin liittyviä eri yhteisötoimia on kehitetty muun muassa yleissivistävässä koulutuksessa, työllisyydessä ja ammatillisessa koulutuksessa ja hiljattain myös tietotekniikan käyttömahdollisuuksiin liittyen.

Nuoriin liittyvän yleisen ja alakohtaisen politiikan ulkopuolella on kehitetty toisenlaista toimintaa, jossa edistetään muun muassa vaihtoja, kansainvälisiä tapaamisia, kansalaisuutta ja vapaaehtoistyötä. Tässä yhteydessä unioni on toteuttanut perustamissopimuksen 149 artiklan³ nojalla monenlaisia toimia muun

---

¹ Tässä asiakirjassa nuoriksi katsotaan 15–25-vuotiaat samalla tavoin kuin parlamentin ja neuvoston hyväksymässä yhteisön Nuoriso-ohjelmassa. Laajentuneella unionilla tarkoitetaan Euroopan nykyisiä jäsenvaltioita ja 12 ehdokasmaata.

² Ks. Liite 2 "Katsaus nuorisoalan yhteisötoimiin". Asiakirjassa esitellään nuorisoalaa koskeva yhteisön lainsäädäntö, jonka perusteella tulevat toimet on toteutettava.

³ Perustamissopimuksen 149 artikla:

1. Yhteisö myötävaikuttaa korkealaatuisen koulutuksen kehittämiseen rohkaisemalla jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa tukemalla ja täydentämällä jäsenvaltioiden toimintaa pitäen täysin arvossa jäsenvaltioiden vastuuta opetuksen sisällöstä ja koulutusjärjestelmän järjestämisestä sekä niiden sivistyksellistä ja kielellistä monimuotoisuutta.

2. Yhteisön toiminnalla pyritään

- kehittämään eurooppalaista ulottuvuutta koulutuksessa erityisesti jäsenvaltioiden kielten opetuksella ja levittämällä

- edistämään opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuutta muun muassa rohkaisemalla tutkintotodistusten ja opintojaksojen tunnustamista akateemisessa maailmassa

- edistämään koulutuslaitosten välistä yhteistyötä

- kehittämään tietojen ja kokemusten vaihtoa jäsenvaltioiden koulutusjärjestelmien yhteisissä kysymyksissä

- edistämään nuorisovaihdon sekä sosiaalipedagogiikan alan ohjaajien vaihdon kehittämistä

- rohkaisemaan etäopetuksen kehittämistä.

3. Yhteisö ja jäsenvaltiot suosivat yhteistyötä kolmansien maiden sekä koulutusalan toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen ja erityisesti Euroopan neuvoston kanssa.

4. Myötävaikuttaakseen tässä artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen neuvosto

- vahvistaa jäljempänä 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan sellaisia edistämistoimia, jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista

muassa Nuoriso-ohjelman yhteydessä. Näissä toimissa on käynnistetty liikkuvuuteen ja nuorisovaihtoihin liittyvää yhteistyötä. Vähitellen yhteistyötä on laajennettu muille aloille kuten tiedotukseen, järjestöjen väliseen vaihtoon ja vapaaehtoistyöhön.

Yleisesti on olemassa joukko aiheita – kuten nuorten osallistuminen ja itsenäisyys –, jotka eivät kuulu suoranaisesti yhteisön toimivaltaan mutta joita olisi tarkasteltava perusteellisesti, koska ne liittyvät tiiviisti nuorisoalaan ja niillä on poliittisia vaikutuksia. Tällä tavoin saataisiin jäsenvaltioiden käyttöön käytännön apuväline toimien koordinoimiseksi kyseisillä aloilla.

Euroopan parlamentti on aina tukenut nuorille kohdistettuja erityistoimia, oli kyseessä sitten ohjelmien hyväksyminen, päätöslauselmat tai nuorten kuuleminen. Nuorisoasioiden neuvosto on hyväksynyt päätelmiä nuorten osallistumisesta, urheilun kasvatuksellisista mahdollisuuksista, yhteiskuntaan integroitumisesta sekä nuorten aloitekyvystä ja yrittäjyydestä. Talous- ja sosiaalikomitea sekä alueiden komitea antavat säännöllisesti myönteisiä lausuntoja nuorisoon liittyvistä eri kysymyksistä.

Nyt on syytä selvittää, vastaavatko erityistoimet kaikkiin nuorten nykyisiin haasteisiin ja hyödyntävätkö yhteisön poliittiset päättäjät parhaalla mahdollisella tavalla nuorison tarjoamaa potentiaalia. On todettava, että nuorisoa koskevat päätelmät ja julistukset ovat usein jääneet aikomusten tasolle eikä unionin toimielimillä ja jäsenvaltioilla ole kokonaiskuvaa nuorisonäkökohtia edistävistä toimintalinjoista ja käytettävissä olevista toimintakeinoista. Yhteisön nykyinen nuorisoalan yhteistyöjärjestelmä toimii suorituskykynsä rajoilla eikä se ehkä kykene enää vastaamaan seuraaviin uusiin haasteisiin (ks. kohta 2):

- väestörakenteen ja yhteiskunnan kehitys, jonka vuoksi sukupolvien väliset suhteet ovat monimutkaisia
- jäsenvaltioissa, yhteisössä ja maailmassa nuorten ja toisaalta julkisten asioiden välinen kasvava kuilu, joka saattaa luoda "kansalaisvajeen"
- demokratian edellyttämä investoiminen unionin tulevaisuudesta käytävän keskustelun laatuun ja kansalaisten, kansalaisyhteiskunnan ja alueellisten toimijoiden yhteyksien parantaminen, joita esitetään eurooppalaista hallintotapaa koskevassa valkoisessa kirjassa⁴.

Uusien hallintotapojen edistäminen on yksi komission asettamista ensisijaisista strategisista tavoitteista. Hallintotavalla tarkoitetaan kaikkia niitä sääntöjä, mekanismeja ja käytäntöjä, jotka vaikuttavat vallan jakautumiseen, ja kansalaisten ottamista mukaan heitä koskevien EU:n päätösten tekoon.

Yhteisön julkisen toiminnan uudistamisessa on seuraavat viisi peruseriaatetta: avoimuus, osallistuminen, vastuun selkeys, tehokkuus ja johdonmukaisuus.

Nimenomaan nuorisoalalla näitä periaatteita olisi noudatettava seuraavasti:

---

⁴ - antaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta suosituksia.
Eurooppalainen hallintotapa – valkoinen kirja, KOM(2001) 428, 25.7.2001.

- **Avoimuus:** tiedotetaan nuorille ja kommunikoidaan heidän kanssaan aktiivisesti heidän omalla kielellään, jotta he ymmärtäisivät, miten unioni ja nuorisopolitiikka toimii.
- **Osallistuminen:** kuullaan nuoria ja edistetään heidän osallistumistaan heitä itseään koskevaan päätöksentekoon ja yleisesti heidän yhteisöjensä elämään.
- **Vastuun selkeys:** luodaan jäsenvaltioiden ja unionin toimielinten välille uutta jäsennellyä yhteistyötä, jotta löydetään asianmukaisella vastuutasolla konkreettisia nuorten toiveiden mukaisia ratkaisuja.
- **Tehokkuus:** hyödynnetään nuorten tarjoamia resursseja, jotta he voivat vastata yhteiskunnan haasteisiin, edesauttaa heitä koskevan politiikan onnistumista ja olla mukana rakentamassa tulevaisuuden Eurooppaa.
- **Johdonmukaisuus:** hahmotellaan yhtenäinen näkemys nuorisoa koskevista toimintalinjoista ja asianmukaisista toimintatasoista.

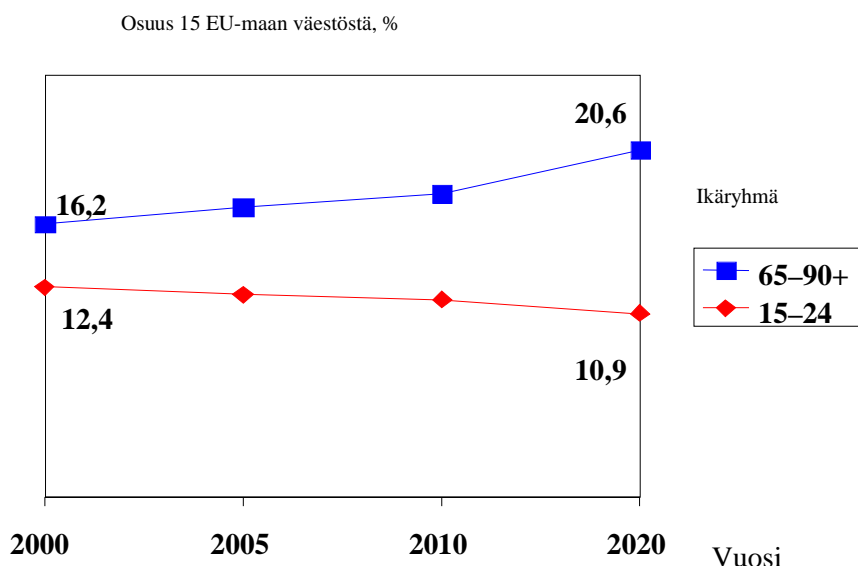
Tämä hallintotapaan liittyvä lähestymistapa on nuorisoa koskevan valkoisen kirjan julkaisemisen ja erityisesti laajan kuulemisen lähtökohtana.

2. HAASTEET

2.1. Väestörakenteen kehitys

Eurooppalainen yhteiskunta ikääntyy, kun syntyvyys on laskenut ja ihmiset elävät kauemmin. Euroopan unionin 65–90-vuotiaiden osuus koko väestöstä kasvaa vuosina 2000–2020 16:sta 21 prosenttiin, ja 15–24-vuotiaiden osuus on tällöin enää 11 %⁵.

15 EU-maan väestön vanheneminen vuosina 2000–2020

Lähde: Eurostat, Väestörakennetilastot 1999, kansalliset ennusteet, s. 202–205

⁵ Lähde: Eurostat, Väestörakennetilastot, 1999.

Nuorten ja ikääntyneiden määrän epäsuhta aiheuttaa sukupolvien välisen laadullisen muutoksen. Sosiaalijärjestelmien rahoituspaine on vain yksi muutoksen tuoma haaste. On luotava nuorten ja heidän vanhempiensa ja isovanhempiensa välisiä uusia yhteisvastuun muotoja ja ennen kaikkea siirrettävä vastuu sukupolvelta toiselle kaikkia tyydyttävällä tavalla voimakkaasti muuttuvassa eurooppalaisessa yhteiskunnassa.

Väestön ikääntymisen myötä on myös turvauduttava Euroopan unionin ulkopuolisiin henkilöresursseihin työvoimapulan korjaamiseksi. Eurooppalainen yhteiskunta muuttuu monimuotoisemmaksi etnisesti, uskonnollisesti, sosiaalisesti ja kielellisesti. Epäyhtenäisyyttä on hallittava erityisesti nuorten osalta, jotta vältetään yhteiskunnalliset jännitteet ja kielteiset vaikutukset koulutusjärjestelmiin ja työmarkkinoihin.

2.2. Nuorison muuttuminen

Nuoriso on muuttunut voimakkaasti sosiologisessa, taloudellisessa ja kulttuurimielessä väestömuutosten mutta myös sosiaalisen ympäristön, yksilöllisten ja kollektiivisten tottumusten, perhesuhteiden ja työmarkkinoiden muutosten takia⁶.

Ensimmäinen havainto: Nuoruusaika kestää aiempaa pidempään. Väestötutkijat ovat todenneet, että taloudellisten (työllistettävyyden, työttömyyden jne.) ja sosiokulttuuristen tekijöiden aiheuttaman paineen takia nuoret saavuttavat keskimäärin entistä vanhempina tietyt elämänvaiheet kuten päättävät opintonsa, menevät töihin tai perustavat perheen.

Toinen havainto: Elämä ei ole lineaarista. Eri elämänvaiheet lomittuvat nykyään toisiinsa⁷, ja ihminen voi olla samaan aikaan opiskelija, perheenpää, työntekijä tai työnhakija ja asua vanhempiensa luona. Toimiminen monessa eri asemassa samaan aikaan on entistä yleisempää. Yksilön elämän lineaarisuus vähenee sitä mukaa, kun yhteiskunnan tarjoamat takuut heikkenevät (esim. työpaikan pysyvyys, sosiaalietuudet).

Kolmas havainto: Perinteiset kollektiiviset mallit ovat menettäneet merkitystään, ja entistä yksilöllisemmät kehityskaaret ovat yleistyneet. Perheeseen, avioliittoon ja työhön liittyviä suunnitelmia ei enää tehdä yleisten mallien mukaisesti.⁸ Tämä vaikuttaa muun muassa viranomaisten toteuttamaan politiikkaan.

2.3. Nuorten osallistuminen julkiseen toimintaan

Yleensä eurooppalaiset nuoret haluavat edistää demokratiaa ja ennen kaikkea olla rakentamassa sitä. Nykyään he kuitenkin suhtautuvat epäluuloisesti vakiintuneisiin hallintorakenteisiin. Nuoret toimivat aiempaa vähemmän perinteisissä poliittisissa ja yhteiskunnallisissa rakenteissa (puolueissa, ammattijärjestöissä) ja osallistuvat

---

⁶ Tutkijoiden Uumajassa maaliskuussa 2001 pidetyssä seminaarissa esittelemä raportti (<http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/umearreport.html>).

⁷ "Jeunesse, le devoir d'avenir", Commissariat Général du Plan, Dominique Charvet'n johtaman komitean raportti, s. 33.

⁸ "Jeunesse, le devoir d'avenir ", kuten edellä, s. 35.

laiskasti demokraattisiin vaaleihin. Myös nuorisojärjestöt kärsivät tästä tilanteesta, ja kokevat, että niiden on uudistuttava⁹.

Tämä ei tarkoita missään tapauksessa, että nuoret eivät enää olisi kiinnostuneita julkisesta elämästä. Useimmat heistä haluavat osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnallisiin päätöksiin mutta yksilöllisin osallistumistavoin ja tapauskohtaisesti, vakiintuneiden osallistumisrakenteiden ja -mekanismien ulkopuolella.

Viranomaisten on kurottava umpeen nuorten vaikuttamishalun ja toisaalta yhteiskunnan siihen tarjoamien keinojen ja rakenteiden välinen kuilu. Muutoin lisätään kansalaisvajetta ja saatetaan ruokkia protestihenkeä.

2.4. Euroopan yhdentyminen

Passivoitumista voidaan havaita myös suhteessa Euroopan unioniin, johon kaikki nuoret suhtautuvat yleensä samalla tavoin. Heille unioni on alue, jossa korostetaan perusarvoja ja jossa he elävät, opiskelevat ja matkustavat. He näkevät aluetta hallinnoivat instituutiot silti kaukaisina ja sisäänpäin lämpiävinä. Nuorten ja unionin etäisyys toisistaan kuvastaa hyvin Euroopan kansalaisten ja "Brysselin" välistä etäisyyttä¹⁰. Euroopan unionin kehittämisessä ja erityisesti sen laajentumisessa moni asia riippuu kuitenkin nuorten kannatuksesta. Sen vuoksi on tärkeää, että nuoret otetaan mukaan aktiivisiksi yhteistyökumppaneiksi laatimaan konkreettisia hankkeita, jotka soveltuvat heidän tilanteeseensa ja vastaavat heidän odotuksiaan ja kykyjään.

2.5. Globalisaatio

Nuorten suhtautuminen globalisaatioon on kaksijakoista. Eurooppalaiset nuoret elävät yhteiskunnassa, joka on avoin ulkoapäin tuleville taloudellisille ja kulttuurivaikutteille. Nuorten viitekehystenä on koko maailma, ja he omaksuvat mukisematta tiettyjä globalisaatiolle ominaisia tuotteita¹¹. Samaan aikaan he vastustavat joitakin globalisaation seurauksia sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, avoimuuden ja kestävän kehityksen perusteella. Nuoret suhtautuvat varauksellisesti kansainvälisiin instituutioihin, jotka ovat heidän silmissään sisäänpäin lämpiäviä, toimintatavoiltaan monimutkaisia eivätkä välitä heidän huolistaan. Tämä nuorten ja globalisaation välinen kaksijakoinen suhde on merkki ristiriitaisesta tilanteesta eikä sitä pidä unohtaa.

---

⁹ Marraskuussa 2001 julkaistun nuorisoa koskevan Eurobarometri-tutkimuksen 55.1 mukaan eurooppalaiset nuoret ovat etäännyneet järjestötoiminnasta; joka toinen nuori ilmoittaa, ettei kuulu mihinkään liikkeeseen. Maiden välillä on edelleen eroja (Alankomaissa lähes 80 % nuorista on järjestäytynyt, Portugalissa vain 30 %). Tätä vaihtelevantasoista aktiivisuuden vähenemistä on havaittavissa kaikissa maissa lukuun ottamatta Belgiaa ja Luxemburgia. Järjestäytyneistä nuorista suurin osa toimii urheiluseuroissa (28 %); nuorisojärjestöissä heitä on 7 % ja puolueissa 4 %.

¹⁰ Eurooppalainen hallintotapa – valkoinen kirja, ks. alaviite 4.

¹¹ Tämä pätee muun muassa tietotekniikkaan kuten Internetiin, sähköpostiin ja matkapuhelimiin. Eurobarometri-tutkimuksen 55.1 mukaan niiden 15–25-vuotiaiden määrä, jotka käyttävät säännöllisesti tietokonetta ja tietoverkkoja ja pelaavat videopelienä, osuus on kasvanut 21 prosentista 43 prosenttiin vuodesta 1997. Merkittävä tieto on myös, että 80 % nuorista käyttää säännöllisesti matkapuhelinta.

Suurelta osin nuoret vahvistavat huomion siitä, miten globalisaatioon on pakko suhtautua: "Globalisoituminen tapahtuu, halusimmepa tai emme. Meidän on ohjattava globalisoitumista ja saatava se palvelemaan ihmisiä"¹².

Edellä mainitut ilmiöt asettavat Euroopalle valtavan haasteen. Sen takia eurooppalaisille nuorille on suotava mahdollisuus kehittyä solidaarisiksi, vastuullisiksi, aktiivisiksi ja suvaitseviksi kansalaisiksi monitahoisessa yhteiskunnassa. Yksi yhteiskuntamme tärkeimpiä haasteita nyt ja vastaisuudessa on siis saada nuoret osallistumaan aiempaa enemmän paikallisyhteisössä, kotimaassaan ja unionissa sekä edistää heidän toimimistaan aktiivisina kansalaisina.

3. KUULEMISEN TULOKSET

Komissio on vakuuttunut nuorten aktivoimisen tärkeydestä, mutta haasteet ovat suuria ja nykyisen yhteistyöjärjestelmän mahdollisuudet rajalliset. Tämän vuoksi komissio ehdotti loppuvuodesta 1999 kokoontuneessa nuorisoasioiden neuvostossa, että laadittaisiin valkoinen kirja yhteisön nuorisoalan yhteistyön edistämiseksi. Unionin jäsenvaltiot, puheenjohtajamaat ja Euroopan parlamentti tukivat varauksetta valkoisen kirjan valmisteluihin kuulunutta laajaa kuulemista.

Harvinaisen laaja kuuleminen

Tämä valkoinen kirja perustuu kuulemiseen, joka järjestettiin toukokuun 2000 ja maaliskuun 2001 välisenä aikana. Kuulemiseen osallistui hyvin erilaisista taustoista olevia nuoria, nuorisojärjestöjä, tiedeyhteisö, poliittisia päättäjiä ja hallintoviranomaisia. Euroopan unionissa ei ole koskaan ennen järjestetty näin laajaa ja pitkäkestoista kuulemista, johon osallistui monenlaisia ihmisiä ja josta saatiin paljon hyödyllisiä tietoja. Myös joillekin jäsenvaltioille tämä oli ensimmäinen näin laaja kuuleminen. Prosessiin sisältyi seuraavia tapahtumia:

- Jäsenvaltioissa järjestettiin 17 konferenssia, jotka keräsivät tuhansia nuoria ja jotka tuottivat 440 ehdotusta.
- Ranskan puheenjohtajuuskaudella lokakuussa 2000 Pariisissa järjestetyssä Euroopan laajuisessa tapahtumassa kansallisten konferenssien tuloksia käsiteltiin yhteisön näkökulmasta. 450 nuorta 31 maasta muotoilivat yhdessä noin 80 ehdotusta.
- Talous- ja sosiaalikomitea kuuli helmikuussa 2001 Brysselissä 60:tä kentällä aktiivisesti toimivaa järjestöä.
- Tiedeyhteisö, jota edusti noin kymmenen eri alojen tutkijaa, laati vision nuorison kehittymisestä.
- Kaikissa jäsenvaltioiden pääkaupungeissa järjestettiin tilaisuuksia, joihin osallistui poliittisia päättäjiä ja viranomaisia sekä kansallisia nuorisoasioiden neuvostoja. Lisäksi järjestettiin kaksi kokousta nuorisoasioista vastaavien

¹²

Romano Prodin puhe 20.7.2001 (http://europa.eu.int/comm/commissioners/prodi/globalisation_fi.htm).

pääjohtajien kanssa (yksi kahdenvälisen tilaisuuden käynnistyessä ja yksi kuulemisen päätteeksi).

- Uumajassa järjestettiin maaliskuun puolivälissä 2001 Ruotsin puheenjohtajuuskaudella tapaaminen, jossa nuoret, nuorisjärjestöt, tutkijat ja viranomaiset määrittivät politiikan painopisteitä.
- Euroopan parlamentissa järjestettiin 24. huhtikuuta 2001 kuulemispäivä, johon osallistui lähes 300 henkeä, lähinnä nuoria.

Kuuleminen jatkuu. Marraskuussa 2001 Belgian puheenjohtajuuskaudella pidetään Gentissä kokous, jossa komissio esittelee valkoisen kirjan ja käynnistää keskustelun ehdottamista aiheista ja toimista.

Kuulemisen tulokset (jotka esitetään perusteellisesti liitteessä 1) vahvistavat edellä esitetyt päätelmät ja tukevat ajatusta, että nyt tarvitaan uusia kimmokkeita.

Nuoret toivovat, että toteutettaisiin heidän odotustensa mukaista politiikkaa. Heidän mielestään paikalliset, kansalliset ja yhteisön julkiset toimet eivät useinkaan ole asianmukaisia vaan kaukana heidän jokapäiväisistä huolistaan. He peräänkuuluttavat ajattelutavan ja käytäntöjen uudistamista ja ennen kaikkea vaativat saada osallistua täysimääräisesti politiikan suunnitteluun.

3.1. Keskeiset viestit

Koko kuulemisprosessissa tuli esiin seuraavat neljä keskeistä viestiä:

➤ Nuorten aktiivista osallistumista on edistettävä

Kuulemiseen osallistuneet nuoret vaativat, että heidät nähdään vastuullisina kansalaisina. Tämän vuoksi he haluavat, että heidät otetaan entistä enemmän mukaan yhteisönsä toimintaan. Lisäksi he haluavat ilmaista mielipiteensä mitä erilaisimmista asioista. Nuorten on päästävä osallistumaan eri tasoilla: paikallisesta kansainväliseen. Osallistumisen on myös oltava sekä aktiivista että edustuksellista. Minkäänlaista osallistumista ei myöskään pidä sulkea pois, vaan sen täytyy voida olla satunnaista, pitkäaikaista, spontaania tai järjestäytyneitä. Nuorten osallistuminen ei saa olla pelkästään kuulemista tai mielipidetiedusteluja, vaan nuorten on päästävä mukaan päätöksentekoon.

Nuoria on kannustettava osallistumaan ketään suosimatta, ja tämä edellyttää sitä, että aktivoidaan niitä, joilla on eniten vaikeuksia, ja että avataan nykyiset rakenteet aiempaa paremmin järjestäytymättömille nuorille.

Aktiivisena kansalaisena toimimisen edistäminen edellyttää tiedottamista, ja nuoret odottavat tiedotukselta paljon. He tietävät, että aihe on laaja (muun muassa työllisyys, työehdot, asunnot, opinnot ja terveydenhuolto) ja käsittää muutakin kuin yhteisöohjelmat. He odottavatkin ennen kaikkea sitä, että tiedotuksen tarve tunnustetaan. Lisäksi nuoret ovat korostaneet yhdenvertaisiin mahdollisuuksiin ja korkeaan moraaliin liittyvien periaatteiden sekä läheisyysperiaatteen noudattamista. Lisäksi on pidetty tärkeänä, että tiedotuksella "on kasvot" ja että nuoret otetaan mukaan sisällön suunnitteluun ja tiedon levitykseen.

➤ Kokeilevia aloja on laajennettava ja niiden hyväksyntää lisättävä

Nuoret toivovat viranomaisten myöntävän, että koulutus ei rajoitu siihen, mitä on tarjolla vakiintuneissa virallisissa rakenteissa. Heidän mielestään olisi käsiteltävä laajemmin oppimisen ja kokemusten kartuttamisen välimaastoa, myös vakiintuneiden rakenteiden ulkopuolella tarjottavaa koulutusta.

Olisi korostettava aiempaa enemmän vaihtoja ja vapaaehtoistyötä, joita toteutetaan vielä liian vähän ja jotka eivät saa riittävästi tunnustusta. Nuorten mielestä niitä on ensisijaisen tärkeä kehittää ja nivoa koulutuspolitiikkaan. He haluavat, että vapaamuotoinen oppiminen tunnustetaan ja sitä rahoitetaan. Jotta vakiintuneissa rakenteissa ja niiden ulkopuolella tapahtuvan oppimisen nivominen yhteen onnistuisi, on otettava huomioon yksilöllinen kehittyminen ja käytettävä nuorisosalalle luontaisia apuvälineitä ja menetelmiä, joilla edistetään nuorten välistä vaihtoa ja kokeiluja ja joissa tekeminen on tärkeämpää kuin sen tulokset.

➤ **Nuorten itsenäisyyttä on tuettava**

Itsenäisyys on nuorten keskeinen vaatimus. Itsenäisyys perustuu resursseihin ja ennen kaikkea materiaaliresursseihin, ja tässä yhteydessä tulokysymys on olennainen. Työllisyys- ja sosiaalipolitiikka mutta myös asunto- ja liikennepolitiikka koskevat myös nuoria. Niitä tarvitaan, jotta nuoret voivat itsenäistyä nopeammin, ja niitä kehitettäessä olisi otettava huomioon nuorten näkemykset ja etu ja hyödynnettävä nuorisopolitiikan saavutuksia ja siinä kertynyttä kokemusta. Nuoret haluavat toimia aktiivisesti yhteiskunnassa ja kokevat, että heidän elinehtoihinsa eri tavoin vaikuttava eri alojen politiikka koskee heitä. Sen vuoksi he eivät hyväksy sitä, että nuorisopolitiikka lokeroidaan vain tiettyihin aloihin.

➤ **Euroopan unionin edustamia arvoja on edistettävä**

Useimmat nuoret tunnustavat osan arvoista, joihin myös Euroopan yhdentyminen perustuu. Silti katsovat, että unionin toimielimet ovat vaikeaselkoisia eivätkä välitä heidän huolistaan.

Monenlaisten elinympäristöjensä ja taustojensa takia – tai niistä huolimatta – nuoret mainitsevat epävarmuuden ja vaikeudet, joita he kohtaavat yksityis- ja työelämässään. He ovat tietoisia oman elämänsä epävarmuudesta, mikä varmasti osaltaan selittää heidän huolensa syrjäytyneiden puolesta. Niinpä nuorten mielestä on tehtävä vielä paljon, jotta taataan yksilön perusoikeudet ja vähemmistöjen oikeudet sekä torjutaan kaikenlaista syrjintää ja rasismia kaikessa julkisessa toiminnassa.

Nuoret kannattavat kaikkia keskeisiä arvoja, joiden varaan unioni on rakennettu. He odottavat, että unioni vastaa heidän odotuksiinsa.

4. UUSI TAVOITE

Tässä valkoisessa kirjassa käsitellään kaikkia kuulemisessa esiin tulleita kysymyksiä, oli kyse mistä hyvänsä toimivallan tasosta. Nuorisosalan poliittinen toimivalta kuuluu pääosin Euroopan unionin jäsenvaltioille, ja joissakin maissa se jakautuu alueille ja usein paikallistasolle. Paikallistason päätökset vaikuttavat kaikkein eniten nuorten jokapäiväiseen elämään. Alalla on siis sovellettava toissijaisuusperiaatetta periaatteellisista ja tehokkuuteen liittyvistä syistä. Tämä voidaan toteuttaa samalla kun tehostetaan Euroopan laajuista yhteistyötä, joka vahvistaa kansallisten toimintalinjojen vaikutuksia ja johdonmukaisuutta.

Valkoisen kirjan tärkeimpänä tavoitteena onkin luoda Euroopan unioniin uusi nuorisoalan yhteistyöjärjestelmä, joka on kunnianhimoinen mutta realistinen ja vastaa nuorten odotuksia. Pyrkimyksenä on valita ensisijaiset aiheet kuulemisessa esille tulleiden monien kysymysten joukosta ja kunnioittaa asiaan liittyvien eri tahojen toimivaltaa. Yhteistyön lähtökohdaksi on otettava nykyinen toiminta, ja yhteistyön on oltava johdonmukaista ja täydennettävä tarvittaessa muita, muun muassa työllisyyteen, koulutukseen ja yhteiskuntaan integroitumiseen liittyviä aloitteita. Lisäksi sillä on tehostettava nuorisoalan eri päättäjien ja toimijoiden yhteistoimintaa. Tämä uusi yhteistyöjärjestelmä voidaan jakaa seuraaviin kahteen osaan:

- avoimen koordinoitimenetelmän soveltaminen nuorisoalalla
- nuorison huomioon ottaminen muiden alojen politiikassa.

4.1. Nuorisoala

4.1.1. Avoin koordinoitimenetelmä

Yhteisö myötävaikuttaa perustamissopimuksen 149 artiklan mukaisesti korkealaatuisen koulutuksen kehittämiseen rohkaisemalla jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä.

Nuorten huolenaiheita, jotka liittyvät koulutukseen laajassa merkityksessä, sellaisina kuin ne tulivat kuulemisessa selvästi esille, ei voida ratkaista ensisijaisesti lainsäädännön avulla. Sitä vastoin kaikki alan toimijat myöntävät yleisesti, että yhteistoiminnalla saataisiin lisäarvoa. Jäsenvaltiot ovat selvästi halukkaita tekemään entistä enemmän yhteistyötä.

Avoin koordinoitimenetelmä soveltuu tämän vuoksi kaikkein parhaiten tähän tarkoitukseen, ja sillä on kaikki edellytykset täyttää tehtävänsä. Menetelmään kuuluu "suuntaviivojen määrittäminen unionille sekä tarkat aikataulut jäsenvaltioiden lyhyelle, keskipitkälle ja pitkälle aikavälille asettamien päämäärien saavuttamiseksi; tarvittaessa eri jäsenvaltioiden ja sektorien tarpeiden mukaan räätälöityjen määrällisten ja laadullisten indikaattorien ja maailman parhaita vastaavien vertailutasojen määrittäminen hyvien toimintatapojen vertailemiseksi; näiden eurooppalaisten suuntaviivojen soveltaminen kansallisessa ja alueellisessa politiikassa asettamalla erityistavoitteita ja toteuttamalla toimenpiteitä, joissa otetaan huomioon kansalliset ja alueelliset erot; keskinäisinä oppimisprosesseina tapahtuva määräaikainen seuranta, arviointi ja vertaisarviointi".¹³

Avoin koordinoitimenetelmä on, kuten eurooppalaisten hallintotapaa koskevassa valkoisessa kirjassa todetaan "keino edistää yhteistyötä, vaihtaa tietoja valiokäytännöistä ja sopia jäsenvaltioiden toiminnan yhteisistä tavoitteista ja suuntaviivoista. Menetelmä perustuu tavoitteiden saavuttamisessa tapahtuneen edistymisen säännölliseen seurantaan, jonka avulla jäsenvaltiot voivat vertailla toimintaansa ja oppia toisilta".

Nuorisoalan avoin koordinoitimenetelmä perustuu koulutusalaalla sovellettuun avoimeen koordinoitimenetelmään. Siinä määritellään ensisijaiset aiheet,

---

¹³ Puheenjohtajan päätelmät, Lissabonin Eurooppa-neuvosto, 23.–24. maaliskuuta 2000, kohta 37.

vahvistetaan yhteiset tavoitteet ja suuntaviivat ja käytetään seurantamekanismeja. Lisäksi menetelmään sisältyy nuorten kuulemismenettelyjä.

Komissio ehdottaa seuraavaa menettelyä:

- Ministerineuvosto määrittelee komission ehdotuksesta säännöllisin väliajoin yhteisen edun mukaiset ensisijaiset aiheet.
- Kukin jäsenvaltio nimittää nuorisoasioiden koordinoijan, joka toimii yhteyshenkilönä Euroopan komissioon ja tiedottaa komissiolle poliittisista aloitteista, hyviksi todetuista toimintatavoista sekä valittuihin aiheisiin liittyvistä suunnitelmista.
- Euroopan komissio toimittaa ministerineuvostolle tiivistelmän ja analyysin näistä tiedoista sekä ehdotukset yhteisiksi suuntaviivoiksi.
- Ministerineuvosto määrittelee kustakin aiheesta yhteiset suuntaviivat, tavoitteet ja seurantamenettelyt sekä tarvittaessa myös indikaattoreihin perustuvat toimintamallit.
- Euroopan komissio tarkastelee täytäntöönpanoa ja raportoi nuorisoasioiden neuvostolle sekä vastaa säännöllisestä seurannasta ja arvioinnista.
- Euroopan parlamentti on otettava asianmukaisella tavalla mukaan tähän menettelyyn ja sen seurantaan. Myös talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa on kuultava.
- Nuoria kuullaan ensisijaisista aiheista ja niiden seurannasta (ks. kohta 4.1.2 "Osallistuminen").
- Ehdokasmaat saavat mahdollisuuksien mukaan osallistua menettelyyn.

Ehdotetulla avoimella koordinointimenetelmällä täydennetään yhteisön välineitä, ja päätöksiä voidaan tehdä perustamissopimuksen mukaisesti, jolloin komissio saattaa esimerkiksi antaa perustamissopimuksen 149 artiklan mukaisia suosituksia.

4.1.2. Avoimen koordinointimenetelmän soveltamisala nuorisoasioissa

Euroopan komissio ehdottaa, että varsinaiseen nuorisoalaan – johon siis voidaan soveltaa edellä kuvattua avointa koordinointimenetelmää – katsotaan kuuluvaksi nuorten osallistuminen, vapaaehtoistyö, tiedottaminen, viranomaisten toteuttama valistustyö nuorisoasioissa sekä yleisesti kaikki, mikä edistää nuorten hyväksi tehtävää työtä ja sen tunnustamista (nuorisotyö, nuorisoseurojen ja -liikkeiden toiminta, kenttätyö ja hankkeet, joissa edistetään nuorten kansalaisaktiivisuutta, integroitumista ja yhteisvastuullisuutta) muun politiikan kuten työllisyys-, sosiaali- ja koulutuspolitiikan ulkopuolella. Tällaisen toiminnan ja tällaisten toimien katsotaan jäsenvaltioissa yleensä kuuluvan nuorisopolitiikkaan.

Avoimen koordinointimenetelmän täytäntöönpanossa voitaisiin hyödyntää kuulemisen tuloksena saatuja analyyssejä ja ehdotuksia, jotka on esitelty liitteessä 1. Tällä tavoin voidaan parantaa nuorisoalan yhteistyön laatua ja vastata edessä oleviin haasteisiin.

Nuorisoalan avoimella koordinoitimenetelmällä saatuja tuloksia voidaan hyödyntää sisällön ja välineiden osalta muilla aloilla yhteisön politiikassa, aloitteissa ja menettelyissä, ja tuloksista voidaan saada niihin lisäarvoa. Tällöin toimien on oltava toisiaan täydentäviä ja keskenään johdonmukaisia.

Edellä määritellyistä soveltamisalasta Euroopan komissio poimi seuraavat ensisijaiset aiheet, joihin sovelletaan avointa koordinoitimenetelmää:

• Osallistuminen

Nuorten osallistuminen on tyypillisesti ala, jolla toimivalta kuuluu jäsenvaltioille. Avoimen koordinoitimenetelmän soveltaminen alalla tuottaa kuitenkin Euroopan laajuista lisäarvoa, sillä lisäämällä osallistumista edistetään sekä nuorten koulutusta että heidän kansalaisaktiivisuuttaan.

Osallistumista on edistettävä ensisijaisesti paikallistoiminnassa, myös koulussa, joka on erinomainen paikka osallistumiselle. Lisäksi on aktivoitava ne nuoret, jotka eivät kuulu järjestöihin.

Avoimen koordinoitimenetelmän myötä paikallistason viranomaiset voisivat luoda uudenlaisia joustavia osallistumismuotoja. Näihin voitaisiin saada mukaan myös nuoria, jotka eivät toimi järjestöissä, perustamalla entistä enemmän nuorisoalan kansallisia ja alueneuvostoja.

Komissio ehdottaa nuorisoa kannustaakseen myös, että vakiinnutetaan yhteisön tason rakenne nuorten kuulemista varten. Se ehdottaa, että Nuorisofoorumi, joka uudistettuna edustaa myös nuorisjärjestöjen ulkopuolella olevia nuoria, valitaan tahoksi, jossa nuoria kuullaan avoimen koordinoitimenetelmän ensisijaisista aiheista ja niiden jatkotoimista. Tämä ei tietenkään sulje pois tapauskohtaisia aloitteita eikä mahdollisuutta kuulla nuoria suoraan. Nuorten edustusta talous- ja sosiaalikomiteassa olisi myös voitava laajentaa.

Avoimen koordinoitimenetelmän tueksi tietyt toimet voitaisiin komission mielestä toteuttaa viipymättä, ja se aikoo

- järjestää vuonna 2002 suoran vuoropuhelun nuorten kanssa esimerkiksi pitämällä säännöllisiä kokouksia erityisaiheista
- ottaa nuoret mukaan Nizzan Eurooppa-neuvostossa käynnistettyyn Euroopan tulevaisuutta koskevaan aloitteeseen vuodesta 2002 alkaen
- ehdottaa vuosiksi 2003 ja 2004 kokeiluhankkeita, joissa tuetaan osallistumista edistäviä paikallis-, alue- ja keskustason toimia jäsenvaltioissa¹⁴; kokeiluhankkeiden tulokset otetaan huomioon Nuoriso-ohjelman väliarvioinnissa ja tulevan ohjelman valmisteluissa.

• Tiedottaminen

---

¹⁴ Esimerkiksi Internetiä hyödyntävät hankkeet, jotka täydentävät sähköistä demokratiaa edistävän aloitteen toimia (Tietoyhteiskunnan tekniikkaohjelman avaintoimi 1).

Nuorten osallistumista ei voida erottaa heille suunnatusta tiedotuksesta. Tiedotuksesta vastaavat ensisijaisesti jäsenvaltiot, myös unioniin liittyvissä asioissa. Tämän vuoksi myös tätä aihetta on käsiteltävä avoimessa koordinoitimenetelmässä. Tiedotuksen olisi tavoitettava mahdollisuuksien mukaan itse nuoret mutta ainakin heidän parissaan esimerkiksi kouluissa, kerhoissa ja järjestöissä työskentelevät. Tällainen joukkotiedotus edellyttää koordinoitua toimintatapaa ja paljon resursseja sekä sitä, että nuoret saavat osallistua tiedotuksessa käytettävien apuvälineiden suunnitteluun ja toteutukseen. Toimintatapa nivotaan unionin uuteen tiedotuspolitiikkaan, joka suunnitellaan muun muassa uuteen hallintotapaan liittyvien periaatteiden mukaisesti ja jota komissio valmisteleekin parhaillaan tiiviissä yhteistyössä Euroopan parlamentin kanssa.

Avoimen koordinoitimenetelmän tueksi tiettyjä toimia voitaisiin komission mielestä toteuttaa viipymättä ja se aikoo

- käynnistää alkuvuodesta 2002 sähköisen portaalin toteutuksen; hankkeessa haetaan nykyisten sivustojen ja uuden portaalin yhteisvaikutuksia ja tarjotaan mahdollisimman monille nuorille mahdollisuus saada tietoja Euroopan unionista
- perustaa tähän liittyvän sähköisen foorumin.

• Nuorten vapaaehtoistyö

Vapaaehtoistyö vastaa nuorten ja yhteiskunnan odotuksiin, sillä se on yksi tapa osallistua yhteiskunnan toimintaan. Se on myös oppimiskokemus ja työllistettävyyden ja yhteiskuntaan integroitumisen kannalta tärkeä tekijä.

Vapaaehtoistyötä on syytä kehittää avoimen koordinoitimenetelmän avulla tulevina vuosina merkittävästi, erityisesti jäsenvaltioiden keskus-, alue- ja paikallistasolla. On selvítettävä, onko syytä pohtia nuorten vapaaehtoisten oikeus- ja sosiaaliturvaa.

Nuorten vapaaehtoistyöstä saadut myönteiset kokemukset (jotka liittyvät esimerkiksi opastukseen ja rahoitustapoihin) ovat hyödyllisiä laajennettaessa toimintaa. On tärkeää, että vapaaehtoistyö tunnustetaan yhteisön tasolla vapaamuotoisena oppimiskokemuksena. Nuorten eurooppalaista vapaaehtoistyötä voitaisiin laajentaa tekemällä yhteistyötä vapaaehtoistyötä järjestävien ja tukevien kansainvälisten organisaatioiden kanssa. Jäsenvaltioiden olisi viipymättä poistettava nuorten vapaaehtoistyön esteet.

• Nuorisoasioita koskevan tietämyksen lisääminen

On tarpeen lisätä Euroopan laajuisesti tietämystä nuorten tilanteesta. Tämän vuoksi Euroopan komissio ehdottaa, että avoimen koordinoitimenetelmän avulla

- nuorisoon liittyvät nykyiset rakenteet ja tekeillä olevat tutkimukset unionissa kartoitetaan ja sisällytetään verkkoon; huomioon otetaan aihetta täydentävät kansainvälisten elinten (esim. Euroopan neuvoston, OECD:n ja YK:n) hankkeet ja aloitteet
- keskustellaan Euroopan laajuisesti alan menetelmistä

- laaditaan tarvittaessa tutkimusohjelma, joka perustuu ensisijaisesti jäsenvaltioissa toteutettuun työhön ja jossa hyödynnetään EU:n kuudennen tutkimuksen puiteohjelman tarjoamia mahdollisuuksia¹⁵
- luodaan tilastoja varten tarvittavat apuvälineet hyödyntämällä mahdollisimman tehokkaasti nykyisiä Euroopan tilastojärjestelmän tarjoamia apuvälineitä¹⁶.

4.2. Nuorison huomioon ottaminen muussa politiikassa

Kuulemisessa käsiteltiin monia muita aiheita kuten työllisyyttä, vakiintuneissa rakenteissa ja niiden ulkopuolella tapahtuvaa koulutusta ja oppimista, yhteiskuntaan integroitumista, rasismia ja muukalaisvihaa, maahanmuuttoa, kulutusta, terveydenhuoltoa, riskientorjuntaa, ympäristöasioita ja naisten ja miesten tasa-arvoa. Niissä tarvitaan toimivaltaisten viranomaisten toiminnan tiivistä koordinoitua jäsenvaltioissa ja unionissa.

Yhteisön politiikkaa ja toimia toteutetaan perustamissopimuksen nojalla ja erilaisten käytössä olevien välineiden avulla.

Euroopan komissio valvoo, että nuoria koskevat suuntaviivat otetaan entistä paremmin huomioon muussa politiikassa ja muissa toimissa aina kun se on aiheellista, oli väline mikä hyvänsä. Tässä yhteydessä otetaan huomioon liitteessä 1 esitetyt kuulemisen tulokset.

Nuorisoasioista vastaavien ministerien olisi myös osaltaan valvottava, että nuorisonäkökohdat otetaan huomioon muussa kansallisessa politiikassa ja yhteisön politiikan täytäntöönpanossa.

Kuulemisen perusteella Euroopan komissio katsoo, että nuoret voitaisiin ottaa entistä paremmin huomioon ensisijaisesti liikkuvuudessa, työllisyydessä ja yhteiskuntaan integroitumisessa sekä rasismiin ja muukalaisvihaan liittyvissä asioissa. Myös nuorten itsenäisyyttä on tarkasteltava perusteellisesti.

- **Koulutus, elinikäinen oppiminen ja liikkuvuus**

Neuvostolle on laadittu tiedonantoja, joissa käsitellään koulutusta kouluissa, korkeakouluissa tai vakiintuneiden rakenteiden ulkopuolella (koulutusjärjestelmien tavoitteet, eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen luominen), ja edistystä näissä aiheissa seurataan yhteisön tasolla.

Tällä alalla nuorisojärjestöt, sosiaalityöntekijät ja kunnat tekevät nuorten parissa laajamittaista työtä monissa maissa. Tämän työn on syytä säilyttää uutta luova ja vapaamuotoinen luonteensa, mutta elinikäisen koulutuksen toimien kokonaispuiteissa sille olisi edullista, että

---

¹⁵ Tutkimuksen puiteohjelman 2002–2006 painopiste 7 on "kansalaiset muuttuvassa osaamisyhteiskunnassa".

¹⁶ Euroopan tilastojärjestelmä on verkko, jonka muodostavat kaikki hallitusten alaiset organisaatiot, jotka vastaavat alueellisesti, valtakunnallisesti ja yhteisön tasolla yhteisön talous- ja yhteiskuntaelämän tarvitsemien tilastotietojen keräämisestä, käsittelystä ja levityksestä. Euroopan unionia verkossa edustaa Eurostat.

- määriteltäisiin selkeämmin käsitteet, hankitut taidot ja laatustandardit
- arvostettaisiin ihmisiä, jotka tekevät kyseistä työtä
- edistettäisiin kyseisen toiminnan tunnustamista
- toiminnalla täydennettäisiin entistä paremmin vakiintuneissa rakenteissa tapahtuvaa koulutusta.

Nizzan Eurooppa-neuvosto hyväksyi liikkuvuutta koskevan toimintasuunnitelman joulukuussa 2000 ja Euroopan parlamentti ja neuvosto samasta aiheesta suosituksen heinäkuussa 2001. On syytä varmistaa, että mainitut aloitteet ja avoimen koordinoitimenetelmän soveltamisella nuorisasioihin mahdollisesti aikaansaavat aloitteet ovat keskenään johdonmukaisia.

• Työllisyys

Euroopan unioni on monta vuotta ollut erityisen aktiivinen työllisyysasioissa. Luxemburgissa marraskuussa 1997 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston aloitteesta kehitettiin Euroopan työllisyysstrategia, joka perustuu Amsterdamin sopimukseen lisättyyn uuteen työllisyyttä koskevaan osastoon.

Jäsenvaltioiden on toteutettava työllisyyspolitiikkaa, jolla edistetään kaikkien pääsyä työmarkkinoille ja urakehitystä. Poliittikka perustuu neljään pilariin: parannetaan mahdollisuuksia saada työtä, kehitetään yrittäjähenkä ja työpaikkoja, tuetaan yritysten ja niiden työntekijöiden sopeutumiskykyä sekä edistetään tasa-arvotoimia.

Nuoriin liittyen työllisyyden suuntaviivoissa korostetaan tarvetta torjua yksilöllisin tukitoimin pitkäaikaistyöttömyyttä, parantaa koulutusjärjestelmiä, vähentää koulutuksensa kesken jättävien nuorten määrää ja yleistää uuteen tekniikkaan liittyvää opetusta.

• Integroituminen yhteiskuntaan

Lissabonissa maaliskuussa 2000 kokoontunut Eurooppa-neuvosto päätti ottaa käyttöön avoimen koordinoitimenetelmän yhteiskuntaan integroitumisen edistämiseksi. Menetelmä perustuu Euroopan työllisyysstrategiaan, ja sitä sovelletaan yhteisiin tavoitteisiin torjua yhteiskunnasta syrjäytymistä ja köyhyyttä (Nizzan Eurooppa-neuvosto hyväksyi yhteiset tavoitteet joulukuussa 2000) sekä kansallisiin toimintasuunnitelmiin (jotka jätettiin ensimmäisen kerran kesäkuussa 2001).

Jäsenvaltioita pyydettiin esittämään kansallisissa toimintasuunnitelmissaan ensisijaiset tavoitteensa ja keskeiset poliittiset toimenpiteensä. Perustaksi annettiin seuraavat Nizzassa hyväksytyt yhteiset tavoitteet: edistetään työllisyyttä ja kaikkien mahdollisuuksia käyttää resursseja, oikeuksia ja palveluja, ennaltaehkäistään syrjäytymisriskit, tuetaan heikoimmassa asemassa olevia, aktivoidaan kaikkia toimijoita ja edistetään osallistumista.

Sekä yhteisissä tavoitteissa että kansallisissa toimintasuunnitelmissa käsitellään seuraavia, erityisesti nuoria koskevia seikkoja: muokataan työmarkkinoita siten, että nuorten on helpompi päästä niille, ja taataan resurssit ja riittävät tulot kiertolaiselämää viettäville tai vaikeuksissa oleville nuorille, erityisesti

vähemmistöille, epävarmassa tilanteessa eläville naisille tai vammaisille nuorille; torjutaan koulutusmahdollisuuksiin liittyvää eriarvoisuutta, edistetään mahdollisuuksia saada laadukkaita palveluita (asuminen, terveydenhuolto, kulttuuri, oikeusjärjestelmä), ja elvytetään monista epäkohdista kärsiviä alueita.

- **Rasismien ja muukalaisvihan torjunta nuorten keskuudessa**

Amsterdamin sopimuksessa (13 artiklassa) tuetaan entistä voimakkaimmin kaikenlaisen syrjinnän torjuntaa, ja Euroopan unionilla on tässä asiassa uudet välineet (kaksi direktiiviä ja toimintaohjelma)¹⁷.

Nuoret ovat innokkaita torjumaan syrjintää ja erityisesti rasismia ja muukalaisvihaa ja korostamaan eurooppalaisen yhteiskunnan monikulttuurista luonnetta, ja he ovat valmiita toimimaan näissä asioissa.

Yhteisön tasolla olisi annettava etusija rasismien ja muukalaisvihan torjunnalle kaikissa nuoria koskevissa yhteisön ohjelmissa ja toimissa. Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskuksella voi olla keskeinen merkitys, ja kansalaisyhteiskunnan toimintaa alalla on tuettava. Komissio luo verkkoyhteydet niiden nuorisjärjestöjen välille, jotka torjuvat aktiivisesti rasismia ja muukalaisvihaa ja edistävät suvaitsevaisuutta ja erityisesti vähemmistöjen kunnioittamista. Tavoitteena on, että nuoriso osallistuu unionin kokonaispyrkimyksiin tässä asiassa.

Jäsenvaltioissa olisi myös otettava syrjinnän torjunta ensisijaiseksi aiheeksi nuorisoon liittyvissä toimissa. Tässä yhteydessä ratkaiseva merkitys on vastuullisuutta ja yhteisvastuuta edistävillä paikallishankkeilla ja niiden yhteydessä lähellä kohderyhmiä tehtävällä työllä.

- **Nuorten itsenäisyys**

Kuulemisessa korostettiin nuorten itsenäisyyden ongelmallisuutta, ja tämän vuoksi Euroopan komissio ehdottaa, että perustetaan korkean tason työryhmä antamaan asiassa neuvoja sille ja ministerineuvostolle sen eri kokoonpanoissa. Ongelma on monitahoinen ja edellyttää monialaista asiantuntemusta, ja ratkaisuihin tarvitaan nuorisopolitiikan lisäksi monien muiden alojen politiikkaa (työllisyys, perhe, sosiaalinen suojeleminen, terveydenhuolto, liikenne sekä oikeus- ja sisäasiat).

4.3. Nuoriso-ohjelman hyödyntäminen

Nuoriso-ohjelmassa edistetään nuorten aktiivista osallistumista Euroopan yhdentymiseen, lisätään kulttuurienvälistä ymmärtämystä, tuetaan perusarvoja kuten ihmisoikeuksien kunnioitusta sekä rasismien ja muukalaisvihan torjuntaa. Lisäksi edistetään yrittäjähänkeä, aloitekykyä ja luovuutta, tuetaan vapaamuotoisen koulutuksen tunnustamista sekä lisätään yhteistyötä nuorisoalalla toimivien kesken. Ehdokasmaat voivat osallistua ohjelmaan.

---

¹⁷ Rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta 29 päivänä kesäkuuta 2000 annettu neuvoston direktiivi 2000/43/EY, Yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27 päivänä marraskuuta 2000 annettu neuvoston direktiivi 2000/78/EY, Yhteisön toimintaohjelma syrjinnän torjumiseksi 2001–2006: ohjelmassa tuetaan rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjuntaa.

Nuoriso-ohjelman on siis oltava yksi tässä valkoisessa kirjassa suositellun yhteistyön apuvälineistä. Euroopan komissio ehdottaa ohjelmasta tehdyn Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen¹⁸ mukaisesti ohjelman vuosittaisessa työsuunnitelmassa ensisijaisia tavoitteita, jotka ovat johdonmukaisia avoimessa koordinoitimenetelmässä valittujen tavoitteiden kanssa. Lisäksi ohjelmaa ohjataan väliarvioinnin ja vuonna 2007 käynnistyvän uuden ohjelman valmistelun yhteydessä siten, että sillä tuetaan mahdollisimman hyvin avoimen koordinoitimenetelmän avulla tehtävää työtä nuorisoalalla.

Edellä mainittuja toimia kehitetään Nuoriso-ohjelmassa valkoisen kirjan ehdotusten mukaisesti. Lisäksi perustetaan rasismien ja muukalaisvihan torjuntaa koskeva Internet-foorumi, joka on tarkoitettu nuorille ja josta nuoret mahdollisuuksien mukaan itse vastaavat.

5. PÄÄTELMÄT

Valkoisessa kirjassa ehdotetaan Euroopan unionille uutta nuorisoalan yhteistyöjärjestelmää.

Tässä mielessä se on vastaus kaikkien nuorisopolitiikkaan osallistuvien, myös jäsenvaltioiden, voimakkaisiin vaatimuksiin.

Yhteistyö perustuu jäsenvaltioiden ja yhteisön nykyiseen toimintaan, mutta lisäksi siinä käytetään avointa koordinoitimenetelmää nuorisoasioihin ja otetaan nuorisonäkökohdat huomioon laadittaessa muiden alojen politiikkaa.

Ensiksi valkoinen kirja esitellään puheenjohtajamaa Belgian järjestämässä Gentin kokouksessa, johon kokoontuvat kaikki tässä prosessissa kuullut osapuolet. Marraskuun 29. päivänä komissio esittelee asiakirjan ministereille koulutus- ja nuorisoasioiden neuvostossa, ja lisäksi se esitellään Euroopan parlamentille ja alueiden komitealle sekä talous- ja sosiaalikomitealle lausuntoa varten.

Komissio panee täytäntöön valitut yhteistyömekanismit ja hoitaa tarvittavan seurannan.

---

¹⁸ Päätös N:o 1031/2000/EY, 13.4.2000.

LIITTEET

LIITE 1 KUULEMISEN TULOKSET

Tämän valkoisen kirjan laatimista edeltänyt kuuleminen oli laaja ja sai alan toimijat joukolla liikkeelle, minkä ansiosta tehtiin lukuisia ehdotuksia.

Ehdotukset syntyivät kaikkien nuorisoalan toimijoiden – nuorten, nuorisjärjestöjen edustajien, tutkijoiden sekä hallinnollisten ja poliittisten vastuutahojen – välisestä vuoropuhelusta ja mielipiteidenvaihdosta.

On itsestään selvää, ettei Euroopan nuoriso ole yhtenäinen kokonaisuus. Yhteiskunnalliset, taloudelliset, kulttuuriset ja alueelliset erot ovat ilmeiset sekä nuorisoryhmien että yksilön mittakaavassa. Kansallisten ja Euroopan viranomaisten tulee kiinnittää tähän huomiota. Esitetyt ehdotukset liittyvät moniin eri aloihin. Ne vahvistavat monilta osin komission tekemää analyysia niistä nuorisoa koskevista haasteista, joihin Eurooppa joutuu vastaamaan, ja uudenlaisen poliittisen toiminnan välttämättömyydestä. Laadukkaissa ehdotuksissa esitetään useita poliittisen toiminnan toteuttamistapoja. Kuulemisen aikana ovat tulleet esiin seuraavat viisi nuorten erittelemää laajaa keskustelunaihetta:

- osallistuminen
- koulutus
- työllisyys, ammatillinen koulutus, sosiaalinen osallisuus
- hyvinvointi, henkilökohtainen itsenäisyys, kulttuuri
- eurooppalaiset arvot, liikkuvuus, suhteet muuhun maailmaan.

Jäljempänä esitellyt tulokset on ryhmitelty tältä pohjalta. Komission yksiköt ovat analysoineet kuulemisen tulokset näiden aiheiden mukaisesti ja antaneet samalla puheenvuoron ensisijaisesti nuorille itselleen. Muutamien esimerkein esitellään kentällä jo toteutettuja mielenkiintoisia hankkeita (katso tarkemmin laatikoista). Niitä ei kuitenkaan ole tarkoitettu parhaiden ratkaisujen valikoimaksi eikä myöskään kaikkien kokeilujen tyhjentäväksi esittelyksi.

Tähän osaan on koottu yhteenvetona nuorten ja kaikkien kuulemiseen osallistuneiden tahojen ehdotukset viranomaisille. Ehdotukset on järjestetty toimintatason mukaan, ja niistä suuri osa on osoitettu jäsenvaltioille. Esittelytavan valinnassa on otettu huomioon komission toivomus välittää kuulemisen yhteydessä saadut viestit eurooppalaisille päättäjille mahdollisimman muuttumattomina. Näin ollen komissio ei katso olevansa sidottu ilmi tulleisiin ehdotuksiin niiden alla esitetyssä muodossa.

1. DEMOKRATIA EDELLYTTÄÄ OSALLISTUMISTA

1.1 Tulostanalyysi

Nuorten osallistuminen on usein toistuva aihe, ja siitä on kirjoitettu paljon sekä eurooppalaisella että kansainvälisellä tasolla. Valkoisen kirjan yhteydessä järjestetyt kuulemiset kertovat poliittisesta tahdosta antaa nuorten osallistumiselle keskeinen asema sen kaikissa eri muodoissaan. Kuulemistilaisuuksissa nuorille on tarjoutunut mahdollisuus muotoilla omia ehdotuksiaan, minkä vuoksi ne ovat jo sinänsä yksi esimerkki suositetusta osallistumisesta käytännössä.

- *Selkeästi esiin tullut vaatimus*

Tärkein nuorten välittämä viesti on, että he haluavat olla aktiivisesti osallisina yhteiskunnassa, jossa he elävät. Nuorten sulkeminen yhteiskunnan ulkopuolelle merkitsee loppujen lopuksi, ettei demokratia toimi täysimääräisesti. Nuorten mielestä näkemys, etteivät he ole juurikaan kiinnostuneita tai sitoutuneita osallistumaan, on epäoikeudenmukainen ja perusteeton. Nuoret katsovat, ettei heille anneta taloudellisia mahdollisuuksia, tietoa eikä koulutusta, joiden avulla he voisivat toimia aktiivisemmin. Nuorisjärjestöjenkin kannalta osallistumisoikeus on olennaisen tärkeä, ja sen tulee kuulua kaikille erotuksetta. Monet järjestöistä pyrkivät kaikin tavoin kannustamaan nuoria käyttämään tätä oikeuttaan.

Alle 25-vuotiaiden osallistumisprosentti paikallisiin, kansallisiin tai eurooppalaisiin vaaleihin ei yleensä ole kovinkaan korkea. Silti monet seikat kertovat nuorten voimakkaasta kiinnostuksesta yhteiskuntaelämään. Odotusten ja käytännön välinen ero selittää erityisesti tutkijoiden mielestä halua ja tarvetta vahvistaa nuorten osallistumista. Vaatimus ei ole yllättävä eikä uusi, vaikka sen ilmiäisy onkin muuttunut. Nuorten osallistumisen määrä sitä paitsi vaihtelee hyvin paljon yksilökohtaisesti.

- *Maailmanlaajuinen käsitys, kaikille kuuluva oikeus ja monenlaiset käytännöt*

Nuoret haluavat äänensä kuuluviin kaikissa jokapäiväiseen elämäänsä liittyvissä aiheissa, kuten perhe, koulu, työ, ryhmätoiminta tai asuinympäristö. Samalla heidän tarkoituksenaan on vaikuttaa laajemminkin taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja poliittisiin kysymyksiin.

Tiedonsaanti ja vuoropuhelu

”Young Voice – Llais Ifanc” on Walesin parlamentin aloite, jossa nuorille annetaan mahdollisuus mielipiteidensä esittämiseen, tarjotaan osoitteita tiedonhankintaan ja järjestetään keskustelu- ja esitelmätilaisuuksia. <http://www.wales.gov.uk/youngvoice>

Nuorten kiinnostus ei rajoitu pelkästään paikallisiin kysymyksiin vaan kattaa oman alueen, kotimaan, Euroopan ja koko maailman. Osallistumisoikeutta ei siis saa rajata, ja sitä on voitava käyttää säännöstelemättä. Kun nuoret näin aktivoituvat muita heikommassa asemassa olevien tai syrjäytyneiden nuorten, etnisten vähemmistöjen tai laittomien maahanmuuttajien osallistumismahdollisuuksien kohentamiseksi, he taistelevat laajemminkin yleisen ja ketään syrjimättömän osallistumisoikeuden puolesta.

Kansalaisyhteiskunnan järjestöjen ajama lähestymistapa on samanlainen, vaikka ne käytännössä päätyvätkin korostamaan tarkemmin määritettyjä tavoitteita tai

kohderyhmiä (nuoria paikallisympäristössä, maaseudulla, haavoittuvimpia ryhmiä, nuoria naisia jne.). Järjestöt suosivat yhdyntyneempää ja pitkäjännitteisempää toimintaa, minkä vuoksi ne kannustavat kaikenlaiseen osallistumiseen ja toimintaan, joka perustuu nuorten henkilökohtaiseen sitoutumiseen ja vapaaehtoisuuteen.

- ***Nuorten osallistuminen oppimisena***

Osallistuminen edellyttää nuorten hankkivan tai vahvistavan omia tietojaan ja taitojaan. Tällainen oppimisprosessi etenee vaiheittain.

Ensimmäinen vaihe yleensä nuoren omassa elinympäristössä (kuten koulussa, asuinympäristössä, kunnassa, nuorisokeskuksessa tai järjestössä) on osoittautunut ratkaisevan tärkeäksi. Sen yhteydessä nuori nimittäin hankkii itseluottamuksen ja kokemuksia, joita hän tarvitsee seuraavissa vaiheissa. Lisäksi juuri paikallisella tasolla nuoret saavat aikaan konkreettisia, näkyviä ja nuorten tarkkailtavissa olevia muutoksia. Tällä tasolla nuorilla on mahdollisuus paitsi ilmaista mielipiteensä myös olla osallisina päätöksentekoprosessissa.

Tukea osallistumiselle paikallistasolla

Kööpenhaminan kaupungin Østerbron kaupunginosa osallistuu 16 muun Tanskan kunnan kanssa kokeiluhankkeeseen, jonka tavoitteena on parantaa nuorten käsityksiä demokratiasta sekä nuorten vastuullisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia monenlaisten toimintojen avulla. Østerbron hallintoalueelle on esimerkiksi perustettu nuorisokeskus, jossa tarjotaan henkilökohtaista ohjauspalvelua ja viestintävälineitä sekä harjoitetaan teatteritoimintaa. Merkittävin piirre tässä on se, että keskuksen toiminnasta vastaavat nuoret itse. Keskukselle ei ole nimitetty johtajaa eikä hallintoneuvostoa. Se on avoin kaikille 12–25-vuotiaille nuorille. Minkäänlaisia ilmoittautumista ei tarvita, vaan nuoret toteuttavat siellä hankkeitaan, joihin ei kohdisteta minkäänlaisia arvoarvostelmia. Keskuksen ainoana tehtävänä on auttaa nuoria toteuttamaan hankkeensa käytännössä.

Seuraavassa vaiheessa nuoret tiedostavat, että monet päätöksistä, joilla on paikallisia vaikutuksia, tehdään ylemmillä päätöksentekotasolla ja erityisesti Euroopan tasolla: tasolta toiselle siirtyminen merkitsee yhteyksien ja verkostojen luomista.

Tämän lisäksi osallistuminen lisää nuorten tietoja ja taitoja, joita on pyrittävä vahvistamaan lukuisilla aloilla (esimerkiksi talouden, yhteiskunnan, kulttuurin, politiikan aloilla) ja monien eri instituutioiden yhteydessä. Tämän osalta on korostettu, että virallisen ja epävirallisen koulutuksen välinen juopa heikentää oppimisen kokonaistulosta. Tästä seuraa, että vaikka koulu edelleenkin on osallistumiskäytäntöjen oppimis- ja harjoittamisympäristönä omaa luokkaansa, sen heikkous on nuorten kannalta siinä, ettei se ota nuoria huomioon aktiivisina kansalaisina.

- ***Kannattaako osallistua ja miten?***

Nuorten mielestä nykyiset osallistumisväylät eivät riitä. He suhtautuvat epäluuloisesti joihinkin edustuksellisen demokratian muotoihin mutta eivät suhtaudu ennakkoluuloisesti osallistumiseen paikallisella tasolla suoraan ja välittömästi. Mielipiteet nuorisjärjestöistä jakautuvat: toisten mielestä ne ovat osallistumiseen parhaiten sopivia rakennelmia, toiset eivät pidä niitä juurikaan kiinnostavina. Järjestöjä parempina pidetään virallisuusasteeltaan vaihtelevia, paikallistasolla toimivia ryhmiä, yhdistyksiä ja nuorisokerhoja, nuorten parlamentteja ja muita vastaavia. Vain harvojen mielestä nuorten heikko osallistuminen julkiselämään johtuu periaatteellisesta torjunnasta tai yhteiskunnan toimintamallista.

Edistäessään tällaista nuorten suoraa osallistumista järjestöt katsovat toimivansa tarpeellisena vastapainona instituutioihin nähden. Järjestöjen piirissä jotkut katsovat järjestäytymisen yhdeksi osallistumisen edellytyksistä. Toisten mielestä nykyiset järjestöt eivät enää kykene vastaamaan kaikkien nuorten odotuksiin, ja he kaipaavat innovoivia lähestymistapoja ja niiden myötä suurempaa avoimuutta. Nuorten tapaan nuorisotalon järjestöt itsekin toivovat kansalaisjärjestöille merkittävämpää julkista tukea, joka vastaa niiden hoitamaa yhteiskunnallista tehtävää.

Järjestöjen elvyttämistarvetta ovat korostaneet myös tutkijat. Järjestöjen loitoneminen nuorten pyrkimyksistä saattaa nimittäin vain kasvaa järjestöjen yhteiskunnallisen perustan ja käytäntöjen vuoksi. Järjestöjen tulee löytää perinteisen kannattajakuntansa ulkopuolelta keinot houkutellessa mukaan myös sellaisia nuoria, jotka eivät halua kuulua mihinkään järjestöön. Uusien viestintätekniikoiden ja erityisesti Internetin myötä on avautunut uusia mahdollisuuksia, jotka helpottavat tiedonsaantia ja näyttävät vastaavan paremmin tarpeisiin saada osallistua yksilöllisemmin kuin yhteisen sitoutumisen kautta.

- ***Todellista vai vertauskuvallista osallistumista***

Nuoret torjuvat pelkästään vertauskuvalliset osallistumismuodot. Tämän valkoisen kirjan laatimisen yhteydessä järjestetty kuulemismenettely on nuorista kuitenkin oiva menettelytapa, kunhan lopputuloksessa otetaan huomioon heidän mielipiteensä ja suosituksensa.

Valkoisen kirjan ”oheistuote”
”Gestalte Deine Zukunft selbst!” -hanke koostuu nuorten keskustelufoorumista ja verkostosta. Foorumia hallinnoivat nuoret itse. Kaikkia aiheita käsitellään sähköisessä muodossa tai paperijulkaisuina. Keskeistä on, että tieto kulkee ja ajatuksista keskustellaan. Aloite on lähtöisin Saksassa valkoisen kirjan kuulemisprosessin yhteydessä järjestetystä kansallisesta tapaamisesta. Hankkeen rahoittajana toimii nuorisotieteistä vastaava ministeriö.
<http://www.u26.de>

Nuorisojärjestöjen edustajatkin suosittavat käyttämään järjestelmällisesti tämän tyyppistä kuulemismenettelyä myös Euroopan tasolla. Eräät – esimerkiksi Euroopan neuvoston käyttämät – yhteisjohtamisen¹⁹ muodot on myös mainittu osallistumismuotoina, joista voitaisiin ottaa vaikutteita.

Tutkijatkin kannattavat voimakkaasti nuorison osallistumista päätöksentekoprosesseihin. Näennäinen osallistuminen sen sijaan saattaa horjuttaa nuorten luottamusta instituutioihin ja vaikuttaa instituutioiden mahdollisuuksiin ja kenties myös halukkuuteen varata nuorille täysivaltainen osa toiminnassaan.

- ***Osallistumisen edellytykset***

---

¹⁹ Euroopan neuvosto on jo yli 30 vuoden ajan ollut ainoa kansainvälinen instituutio, joka soveltaa nuorisotieteissä yhteisjohtamisjärjestelmää (co-management). Käytännössä sen päätöksentekorakenteissa on mukana nuorisojärjestöjen edustajia, jotka yhdessä hallitusten edustajien kanssa päättävät instituution politiikasta ja ohjelmista. Poliitiikat ja ohjelmat esitellään hyväksyttäväksi ministerikomitealle, joka on Euroopan neuvoston tärkein päättävä elin. Tämä yhteisjohtamisperiaate perustuu ministerineuvoston päätöslauselmaan, joka annettiin 12. tammikuuta 1971 (asiakirja CM/Del/Concl (71) 196 XXII).

Nuoret pitävät lainsäädäntökehyksen perustamista välttämättömänä edellytyksenä nuorten todellisen osallistumisen kehittämiseksi. Sen avulla tulisi järjestää osallistumismuotojen tuki, ja siihen tulisi sisällyttää viittaus demokratiakoulutuksen periaatteeseen. Nuorisjärjestöt vaativat myös, että kaikkia, niin nykyisiä kuin innovoiviakin osallistumismuotoja kannustetaan. Tämä edellyttää nykyisten tai uusien rakenteiden tunnustamista ja tukemista. Tarvitaan lisää keinoja, aikaa ja rahaa sekä erityisten (sosiaalisten, kulttuuristen, fyysisten, henkisten) tiedonsaantivaikeuksien huomioon ottamista ja kaikkien kouluttamista kansalaisuuteen. Lisäksi järjestöt korostavat nuorten mielipiteiden ja panosten konkretisointia päätöksissä sekä nuorille tiedottamista.

Lainsäädäntökehys nuorten mukaan käsittää äänestys- ja vaalikelpoisuuskäsitteitä koskevat periaatteet, säännöt tai velvoitteet (myös tämän iän alentamisesta), kyseisen oikeuden laajentamisen (esimerkiksi maahanmuuttajiin) tai aktiiviseen kansalaisuuteen johtavan yleissivistävän koulutuksen järjestämisen.

Lainsäädäntökehyksen luominen

Antwerpenin kaupunki käynnisti vuonna 1997 sosiaalialoiterahaston yhteydessä Nuoret ja kaupunki -hankkeen, jonka tarkoituksena on ottaa paremmin huomioon nuorten mielipiteet ja tarpeet kaupungin tasolla. Tätä varten otettiin käyttöön säännös ("nuorisopykälä"), jolla veloitetaan selvittämään kaikkien kaupungin tekemien poliittisten päätösten vaikutukset nuorisoon. Lisäksi tehdään nuorten elinoloja kaupungissa selvittäviä tieteellisiä ja laadullisia tutkimuksia.

<http://www.xs4all.be/~jesgent/index230.htm> tai JS@mail.dma.be

Toisena moneen kertaan korostettuna välttämättömänä ennakoedellytyksenä nuorten osallistumiselle on tarpeisiin mukautetun tiedon saatavuus. Vaikka monet tahot ovat vuosia pyrkineet kehittämään nuorille tarkoitettua tiedotuksen laatua, nuorilla näyttää edelleen olevan vaikeuksia löytää oikeaa tietoa. He eivät yleisesti valita niinkään tiedon puutetta kuin sen hyödyttömyyttä. Nuoret vaativat konkreettista tietoa, joka vastaa heidän senhetkisiin tarpeisiinsa eikä sisällä ennakkoluuloja tai nuoria ja vähemmistöjä väheksyviä tarkoituksiperiä. Internet on yksi kehittämisen arvoisista tiedotusvälineistä, mutta sen käytön on oltava helppoa ja halpaa. Nuorisjärjestöt korostavat myös tarvetta paremmin kohdennettuun ja hajautetumpaan tietoon ja siihen liittyvää todellista tiedotusstrategiaa.

Tutkijoillekin lainsäädäntökehyksen luominen, kansalaisuuskasvatus ja nuorten kokemuksiin perustuvaan vuoropuheluun pyrkiminen ovat edellytyksiä nuorten osallistumiselle. Heidän mielestään on kuitenkin mentävä pidemmälle ja luotava uusia mahdollisuuksia, jotta nuoret, kasvattajat, nuorisotyöntekijät ja viranomaiset voivat yhdessä luoda yhteistoimintaa, joka on merkityksellistä lopulta vasta silloin kun se johtaa käytännön päätöksiin ja tuloksiin.

1.2 Kuulemisen yhteydessä tehdyt ehdotukset

Nuorten osallistuminen julkiseen elämään

Ilmiö on kaksitahoinen: nuoret osallistuvat sekä virallisemmin, edustuksellisen demokratian menetelmien kautta, että epävirallisemmin, uusia osallistumismuotoja etsivän toiminnan kautta. Nuorten edustamaa yhteiskunnallista pääomaa voidaan hyödyntää vain pitämällä mielessä nämä kaksi ulottuvuutta.

Ehdotetut toimintaväylät nojaavat seuraaviin periaatteisiin:

- paikallistason merkitykseen

- tarpeeseen laajentaa myös muiden kuin järjestäytyneiden osallistumista ja myös muilla kuin nuorten erityisaiheiden alalla
- koulun asemaan yhtenä ensisijaisista osallistumisen edistäjistä, vaikka koulun ulkopuolisen epävirallisen koulutuksen ja oppimisen merkitys tunnustetaan, siihen, ettei nuorten osallistuminen rajoitu vain heidän mielipiteidensä tutkimiseen.

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Paikallisviranomaisten tulisi järjestää yleisesti koko Euroopassa joustavia ja innovoivia osallistavia rakenteita hyvin vaihtelevissa ympäristöissä (kouluissa, urheilutiloissa, yhdistyksissä jne.) niin, että nuorille annetaan mahdollisuus löytää itse ratkaisuja ja että niiden toimintaa tuetaan välittäjähenkilöiden avulla. Järjestelyssä voitaisiin lisäksi paikallisympäristön ominaistapojen pohjalta rakentaa vuoropuhelun mahdollistavia rakenteita eri päätöksentekotasojen välille ja kehittää kokemusten ja hyvien käytäntöjen vaihdon verkostoja.
- Paikallisten toimijoiden keskeistä merkitystä ja heidän tehtäviään osallistumisprosessien vauhdittajina ja välittäjinä olisi vahvistettava.
- Alueellisia ja kansallisia nuorisoneuvostoja olisi lisättävä. Neuvostojen olisi oltava avoimia järjestäytymättömille nuorille ja riippumattomia poliittisesta vallasta. Alueellisten ja kansallisten viranomaisten tulisi kuulla nuorisoneuvostoja kaikissa nuoriin merkittävällä tavalla vaikuttavissa päätöksissä.
- Kansallinen taso on välttämättömänä välittäjä alueellisen ja Euroopan tason välillä:
  - kansallisen tason tulee esittää ehdotuksia ja suosituksia Euroopan tasolle ja levittää kehitettyjä hyviä käytäntöjä
  - samalla sen vastuulla on siirtää Euroopan tasolla yhteisesti päätetyt tavoitteet käytäntöön sovittamalla ne kansallisen tason politiikan, instituutioiden ja järjestöjen erityispiirteisiin.
- Jäsenvaltioiden tulisi julkistaa toimet, joita ne aikovat toteuttaa nuorten osallistumisen edistämiseksi. Näihin ensisijaisiin tavoitteisiin liitettäisiin myös määrälliset (esimerkiksi kohdeväestöä ja aikataulua koskevat) tavoitteet ja seurantamenettelyt.
- Nuorten saaminen mukaan tähän prosessiin olisi kokonaistavoite, kuten valkoisen kirjan valmistelussa.

Euroopan tasolla

- Euroopan nuorisofoorumin olisi oltava avoin paitsi kansallisille nuorisojärjestöille ja nuorisoneuvostoille (ja niiden kautta alueelliselle ja paikalliselle tasolle) myös nuorille, jotka eivät ole edustettuina näissä rakenteissa. Näin laaja foorumi olisi luonnollinen Euroopan toimielinten yhteistoimintaelin.

- Verkottumista ja välitöntä vuoropuhelua (esimerkiksi valkoiseen kirjaan sisällytettyjen ensisijaisten aiheiden tiimoilta) olisi edistettävä erityisesti säännöllisten tapaamisten avulla .
- Olisi rahoitettava (jäsenvaltioiden kanssa) kokeiluhankkeita, joilla tuetaan paikallista, alueellista ja kansallista toimintaa nuorten osallistumisen lisäämiseksi kaikilla tasoilla ja kaikissa muodoissaan.
- Jäsenvaltioiden kanssa yhteistyössä olisi mahdollistettava nuorten osallistuminen Nizzan Eurooppa-neuvoston käynnistämään keskusteluun Euroopan tulevaisuudesta.
- Yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa tulisi vahvistaa.
- Nuorten olisi voitava osallistua talous- ja sosiaalikomitean toimintaan (jäsenvaltioita on vaadittava nimeämään enemmän nuoria edustajia).
- Olisi nimitettävä nuorisoasiamies (myös kansallisella tasolla).

Tieto ja osallistuminen liittyvät erottamattomasti yhteen

Euroopan tason toiminnan tavoitteena ei ole moninkertaistaa jo ennestään tarjolla olevia rakenteita, kanavia ja tietomäärää vaan parantaa huomattavasti nuorille suunnatun tiedotuksen laatua.

Ensisijainen vastuu nuorille tiedottamisesta kuuluu jäsenvaltioille. Tämä koskee myös Euroopan unionin asioista tiedottamista. Euroopan unionin toiminta on täydentävää. Kaiken tiedotustoiminnan tulee joka tapauksessa perustua seuraaviin periaatteisiin:

- todellisen tiedontarpeen selkeään tunnustamiseen ja tämän pohjalta laadittavaan yhteensovitettuun nuorisotiedotusstrategiaan
- yhtäläisiin tiedonsaantimahdollisuuksiin
- käytännön tietojen ilmaisuuteen
- paikalliseen toimintaan, joustavuuteen ja ihmisläheiseen viestintään
- tiukkojen eettisten normien noudattamiseen
- nuorten osallistumiseen heille tarkoitettujen viestintävälineiden suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä mahdollisesti myös kehittelyyn.

Nuorille suunnattu tiedotus ja viestintä on perustettava seuraaviin kolmeen painopistealueeseen:

- välitetyn tiedon sisältöön, jonka tulee olla kehittyvää ja vastata nuorten odotuksia,
- tällaisen tiedon levityksen välineisiin ja kanaviin, joiden tulee olla helposti saatavilla, käyttäjäystävällisiä ja saavuttaa nuoret heidän omassa

elinympäristössään (useimmiten oppilaitoksissa mutta myös asuinympäristössä, kaupungin kaduilla)

- näiden välineiden ja kanavien keskinäiseen yhteensovittamiseen (verkottamiseen)

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Hyödynnetään nuorisjärjestöissä, urheiluseuroissa, kouluissa ja yliopistoissa toimivia henkilöitä (joita joskus nimitetään myös yhteyshenkilöiksi) nuoria koskevan tiedon välittämiseksi nuorille. Rohkaistaan myös nuoria yhteyshenkilöiksi.
- Kannustetaan nuorisotiedotusverkostoja. Yhdistetään erityisesti paikallistasolla yleistiedon jakaminen ja yksilöllinen neuvonta. Nuorisotiedotuksen keinoja selvittävät koulutusmahdollisuudet olisi moninkertaistettava kansallisella ja alueellisella tasolla.
- Eurooppa-tietoa olisi levitettävä kansallisten ja alueellisten verkostojen välityksellä maantieteelliset ja kulttuuriset erityispiirteet huomioon ottaen. Nuorten ryhmien hyödyntäminen tiedotusaineistoa laadittaessa tulisi omaksua tavanomaiseksi toimintatavaksi.

Euroopan tasolla

- Olisi tutkittava mahdollisuuksia perustaa sähköinen keskustelufoorumi, joka yhdistäisi poliittiset päättäjät ja nuoret etsimällä nykyisten vuorovaikutteisten palvelujen ja tulevan sähköisen keskustelufoorumin keskinäisiä yhteisvaikutuksia. Tätä vuorovaikutteista palvelua voitaisiin käyttää kuulemismenettelynä suunniteltaessa ja käynnistettäessä nuorisoa koskevia yhteisön aloitteita²⁰.
- EURODESK-verkoston²¹ toiminnan perusteella tulisi edistää sellaisen yhden yleisportaalin muodostumista ja/tai perustamista, jonka kautta nuori käyttäjä pääsee käsiksi mahdollisimman monenlaiseen häntä kiinnostavaan Eurooppa-tietoon. Nykyisiä nuorisotiedotusverkostoja ja Euroopan mittakaavassa toimivia nuorisjärjestöjä olisi kehoitettava osallistumaan tämän uuden viestintävälineen kehittämiseen.
- Olisi perustettava nuorten ja nuorisotyötä tekevien kohderyhmään suunnatun Eurooppa-tiedon keruu-, levitys- ja päivitysjärjestelmä ja vahvistettava sitä. Toiminnan tulisi perustua nykyisten verkostojen toimintaan. Nimenomaan nuorten kanssa läheisessä yhteistyössä olevia yhteyshenkilöitä olisi hyödynnettävä aiempaa paremmin.
- Tiedon levitystä muidenkin kuin sähköisten välineiden kautta tulee jatkaa, erityisesti suoran nuorisokosketuksen muodossa.

---

²⁰ Ehdotus liittyy komission tukemiin eLearning ja e-Europe -toimiin ja on johdonmukainen eurooppalaista hallintotapaa koskevan valkoisen kirjan sisällön kanssa.

²¹ EURODESK on nuorille tarkoitettu Eurooppa-tiedotuspalvelu, joka perustuu Internet-sivustoon ja jäsenvaltioiden yhteyspisteisiin. Palvelua hallinnoi nuorten ja jäsenvaltioiden etuja ajava yhdistys.

2. KOULUTUS NUOREN RATKAISEVANA KEHITYSVAIHEENA

2.1 Tulostanalyysi

Nuorten ajasta yhä enemmän kuluu koulutuksen parissa. Virallinen opetus kouluissa, korkeakouluissa ja ammatillisissa koulutuskeskuksissa sekä epävirallinen ja vapaamuotoinen koulutus muissa ympäristöissä ovat nykyisin yhtä keskeisiä tekijöitä kehitettäessä nuorten tarvitsemia taitoja.

Oppimisen kokonaistavoitteita on kolme: itsensä toteuttaminen, sosiaalinen osallisuus ja aktiivinen kansalaisuus. Oppiminen on keskeisessä asemassa myös työllistettävyyden parantamisessa. Euroopan unioni on pannut alulle lukuisia koulutukseen liittyviä ohjelmia (kuten Sokrates ja Leonardo) ja tehnyt aloitteita (esimerkiksi eLearning-toimintasuunnitelma, tiedonanto ”Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen” ja kertomus yleissivistävien ja ammatillisten koulutusjärjestelmien tulevista tavoitteista)²². Näihin viitataan tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan eri toimijoiden kuulemisprosessin aikana ilmaisemien mielipiteiden täydentämiseksi. Tämän ansiosta voidaan yksilöidä alueet, joilla Euroopan unioni toimii aktiivisesti.

• *Koulutusjärjestelmien laatu ja tehokkuus*

Sekä nuoret että asiantuntijat arvostelivat ankarasti yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen järjestelmiä²³. Muutamissa jäsenvaltioissa on toteutettu perinpohjaisia koulutusjärjestelmän uudistuksia. Nykyisen kouluopetuksen laatua ja tehokkuutta on silti parannettava, jotta voidaan varmistaa, että nuoret omaksuvat asianmukaiset tiedonhankintataidot ja voivat kehittyä aktiivisiksi ja vastuullisiksi kansalaisiksi ja jotta voidaan varmistaa heidän sosiaalinen osallisuutensa ja valmiutensa työelämään. Usein esitetty väite oli, etteivät koulut ja koulutusrakenteet ole riittävän demokraattisia, ne eivät kannusta osallistumaan eivätkä tarjoa tarpeeksi oppimismahdollisuuksia. Katsottiin, että niiden olisi mukauduttava yhteiskunnan taloudellisiin ja sosiaalisiin tosiasioihin ja vaatimuksiin sekä eurooppalaisiin kysymyksiin.

Kestävää sosiaalista ja taloudellista kehitystä varten Eurooppa tarvitsee kansalaisia, joilla on tietoa myös luonnontieteiden ja tekniikan aloilta. Esimerkiksi koulutusjärjestelmiä olisi muokattava siten, että entistä useammat nuoret kiinnostuvat luonnontieteistä, jotta voidaan lisätä tieteen tai teknologian aloilla uraa suunnittelevien nuorten määrää.

Monet nuoret keskeyttävät koulunkäynnin ja ammatillisen koulutuksen, ennen kuin he ovat saaneet muodollista pätevyyttä. Näiden nuorten keskimääräinen osuus on yhä suuri koko Euroopan unionissa. Nuorten motivoiminen jatkamaan virallista yleissivistävää ja ammatillista koulutusta ei kuitenkaan ole ainoa mahdollinen ratkaisu. Opiskelun, työn ja vapaa-ajan toimintojen yhdistäminen epävirallisten, vapaamuotoisten ja virallisten oppimiskokemusten kanssa saattaa parantaa sekä

---

²² Katso lisätietoja liitteestä 2.

²³ Euroopan tasolla on aloitettu keskustelu koulutusjärjestelmien laadun kohentamisesta. Katso tarkemmin esim. komission kertomus koulutusjärjestelmien konkreettisista tulevaisuuden tavoitteista KOM(2001) 59 lopullinen, 31.1.2001.

yleissivistävän että ammatillisen koulutuksen laatua ja tehokkuutta ja lisätä niiden houkuttelevuutta nuorten silmissä.

Koulujen nykyisiä puutteita ei ensisijaisesti pidetä opettajien tai itse koulujen syynä, vaan niiden katsotaan johtuvan koulutusjärjestelmästä kokonaisuudessaan, joka riippuu kolmen toimijan eli kodin, yhteiskunnan ja koulun välisestä yhteistyöstä. Opettajat ovat vain osa koulujärjestelmää, ja heidän asemaansa on tarkasteltava laajemmassa sosiaalisessa, poliittisessa ja institutionaalisessa ympäristössä. Opettajien ammatillisen koulutuksen laatua ja työoloja olisi joka tapauksessa parannettava.

Koulujen kokonaisarviointi (Whole Schools evaluation)

Kokeiluhankkeessa oli mukana 17 ylemmän ja 18 alemman perusasteen koulua kaikkialta Irlannista. Kaikkien koulutusalan kumppaneiden tukemassa hankkeessa keskityttiin arvioimaan koulusuunnittelun, kouluhallinnon sekä opetuksen ja oppimisen laatua kokeilukouluissa. Hankkeen tulokset vahvistivat, että yhdistämällä koulujen itsearviointi ja ulkopuoliset tarkastukset luodaan mahdollisuudet menestymiselle ja edistytään merkittävästi koulun ja koulutusjärjestelmän laadunvalvonnan kehittämisessä.

<http://www.irlgov.ie/educ>

• ***Koulutukseen pääsy***

Nuoret katsovat, että koulutuksen sosiaalisia ja taloudellisia esteitä on liikaa. Yleissivistävän koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen laadun parantaminen merkitsee ensinnäkin, että taataan avoin ja jatkuva pääsy elinikäiseen oppimiseen kaikilla aloilla. Tehokkailla ohjaus- ja neuvontajärjestelmillä olisi tuettava kaikkia nuoria esimerkiksi henkilökohtaisen lähestymistavan avulla. Muita heikommassa asemassa olevien nuorten sopeutumista koulutusjärjestelmään on tuettava tehokkaammin esimerkiksi takaamalla ilmainen koulutus alemmalta perusasteelta korkeakoulutukseen saakka.

Kuten komission tiedonannossa eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttamisesta²⁴ todetaan, yhtenä keskeisenä tehtävänä on lähentää koulutusta oppilaisiin. Tämä edellyttää saavutusten keskinäistä tunnustamista ja samalla tietojärjestelmien kehittämistä (muun muassa mahdollisimman monen helppo pääsy Internetiin ja multimediaan)²⁵. Myönteisten tulosten saavuttamiseksi tarvitaan myös taloudellista lisätukea.

Opinto-ohjaus

Kansallinen opinto-ohjauskeskus (National Centre for Guidance in Education) on Irlannin opetus- ja tiedeministeriön virasto. Sen päätehtävänä on tukea kaikenlaista neuvontatoimintaa ja neuvontapalveluja virallisessa ja epävirallisessa koulutusympäristössä ja vaikuttaa ministeriön politiikkaan opinto-ohjauksen alalla. Henkilökohtaista ohjausta järjestetään eri koulutusympäristöissä toteutettujen paikallisten hankkeiden kautta.

<http://www.iol.ie/ncge/faqs.html>

• ***Oppimisen ja opettamisen lähestymistavan uudistaminen***

²⁴ Komission tiedonanto ”Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen” (joka hyväksyttiin marraskuussa 2001) perustuu laajaan kuulemisprosessiin ja elinikäistä oppimista koskevaan muistioon, jonka Euroopan yhteisöjen komissio esitteli lokakuussa 2000.

²⁵ Katso ehdotukset asiakirjassa ”eLearning toimintasuunnitelma – Katse huomispäivän koulutukseen”, KOM(2001) 172, 28.3.2001.

Kuulemisen perusteella oppimista ja opettamista koskevaan lähestymistapaan kaivataan muutosta. Lähestymistavan olisi oltava oppijakeskeisempi, ja opettaja-oppilas-suhteen olisi oltava vahvempi, minkä lisäksi olisi kehitettävä nuorten osallistumista koulutukseen ja dynaamisia, sopeutuvia oppilaitoksia. Oppimisprosessit tulee toteuttaa niin, että ne toimivat ”oven avaajina” ja lisäävät oppimismotivaatiota ja johtavat moniin jatkovaihtoehtoihin. Koulujen tulisi helpottaa oppilaiden osallistumista koulutus suunnitteluun ja tarjota mahdollisuuksia ja rohkaisua osallistumiseen ja tasavertaiseen päätöksentekoon (esimerkiksi tarjoamalla mahdollisuus arvioida opettajia).

Lisäksi tulisi tarjota monialaista opetusta, jossa yhdistetään erilaisia menetelmiä ja keinoja elinikäisen oppimisen kannalta keskeisten tietojen ja taitojen hankkimiseksi. Internetin ja multimedian käyttö teoreettisen luokkaopetuksen menetelmien ja kotitehtävien ohella sekä nuorisotoiminta ja käytännön työkokemus ovat kaikki tarpeen. Näin voitaisiin myös lisätä oppilaiden kiinnostusta joihinkin oppiaineisiin, kuten luonnontieteisiin ja tutkimukseen.

Sillanrakentajana virallisen ja epävirallisen oppimisen välillä

Peace Child International -järjestön opiskelijat laativat itse nuorison painoksen Agenda 21:sta (Rescue Mission : Planet Earth – a children’s edition of Agenda 21), koska alkuperäinen vaikutti heistä mahdottomalta ymmärtää²⁶. Lisäksi he laativat kestävän kehityksen indikaattorien ekokartoitusohjeet eli 16 kyselylomakkeen sarjan, joiden avulla nuoret voivat tutkia omissa yhteisössään, kehittykö yhteisö mielipide- ja tilastomuuttujien perusteella kestävämpään suuntaan vain päinvastoin.

<http://www.peacechild.org/>

• ***Erilaisia tietoja ja taitoja***

Monissa maissa nuoret arvostelivat koulutus rakenteiden toimintakykyä. Niiden eivät pysty tarjoamaan riittävästi nuorten tarpeiden ja kiinnostusten kannalta merkityksellisiä sisältöjä. Koulutuksen ei tulisi rajoittua pelkästään työmarkkinoiden korostamiin taitoihin. Koulutus vaikuttaa varhaislapsuudesta alkaen yksilön sosiaalistumiseen, sopeutumiseen ja itsenäistymiseen. Se on lisäksi itsensä toteuttamisen keino, joka voi osaltaan parantaa myös nuorten työllistettävyyttä. Nuoret vaativat vieraiden kielten opetusta, valmistamista Euroopan unionin järjestämiin koulutusvaihto- ja liikkuvuusohjelmiin. Lisäksi nuoret ovat kiinnostuneista myös monista muista aloista, kuten nykyaikaisista tieto- ja viestintätekniikoista ja erityisesti Internetin käyttömahdollisuudesta. Nuoret toivovat, että käytännön aineita painotettaisiin enemmän. Myös terveyskasvatus ja erityisesti sukupuoli asioihin ja vanhemmuuteen liittyvä opastus on tärkeää.

On kuitenkin haasteellista kehittää tasapainoisia ja laaja-alaisia opetussuunnitelmia, jotka eivät kuormita liikaa oppilaita. Ne tulisi järjestää sellaisiksi, että ne antavat tarvittavat tiedot ja taidot ja heijastavat samalla maanosamme eri yhteiskuntien monikulttuurista luonnetta. Eri koulutusorganisaatioiden (koulujen, ammatillisten koulutuskeskusten, yritysten, yhteisöjen, nuorisotyön) yhteisstrategiat vaikuttavat

²⁶

Agenda 21 on maailman kestävän kehityksen toimintasuunnitelma 2000-lukua varten. Se laadittiin YK:n ympäristöhuippukokouksessa, joka pidettiin Rio de Janeirossa vuonna 1992 ja johon kokoontui 179 valtioiden ja hallitusten päämiestä. Kestävä kehitys tarkoittaa nykyisiin tarpeisiin vastaamista niin, ettei vaaranneta mahdollisuuksia vastata tulevien sukupolvien tarpeisiin.

sovelialta pyrittäessä kartoittamaan uusia perustaitoja ja sitä, miten niitä voidaan opettaa ja oppia²⁷.

Erilaisuus antaa siivet

Berliinissä järjestetään joka helluntai nelipäiväinen kulttuurien karnevaali -katufestivaali (Carnival of Cultures), jossa on mukana noin 5 000 aktiivista osallistujaa ja jota seuraa ainakin 700 000 katsojaa. BVAA (Berliner Verband für Ausbildung und Arbeit) tekee työtä monenlaisten, eri etnistä alkuperää edustavien ja muita heikommassa asemassa olevien nuorten kanssa sekä kouluttaa ja tukee näitä nuoria heidän siirtyessään koulusta tai työttömyydestä työelämään. Kulttuurien karnevaalissa on mukana monia eri BVAA-nuorten ryhmiä, ja nuoret oppivat monenlaisia ammatillisia, kulttuurisia, sosiaalisia ja käytännön taitoja. Ryhmien mottona on ”erilaisuus antaa siivet”, ja alaryhmät ovatkin ottaneet tunnuksikseen erilaisia lentäviä esineitä.

<http://www.bvaa-online.de>

• ***Tietojen ja taitojen tunnustaminen***

Tietojen ja taitojen tunnustaminen Euroopan tasolla on keskeistä liikkuvuuden kehittämiseksi²⁸. Virallisten ja epävirallisten koulutusmenetelmien avulla hankittujen taitojen tunnustamista varten on löydettävä tehokkaat keinot. Tällöin tulisi korostaa epävirallisen oppimisen asemaa sekä tarvetta ymmärtää ja tunnustaa entistä paremmin nuorisotyössä epävirallisesti hankittuja taitoja. Lisäksi on parannettava yleissivistävän koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen vastavuoroista tunnustamista ja täydentävyyttä koulutusjärjestelmän osana.

Harrastustoiminnan opintokirja

Suomen Nuorten akatemian vuonna 1994 laatima opintokirja auttaa työelämään siirtyviä opiskelijoita ja nuoria. Se on opintokirja, johon merkitään nuoren projektit, vastuutehtävät, kurssit ja muut vapaa-ajan harrastukset. Opintokirja on tarkoitettu yli 13-vuotiaille nuorille. Se on henkilökohtainen ja maksaa 5 euroa. Sen avulla pidetään kirjaa tiedoista ja taidoista: korkea-asteelta alkaen on mahdollista ansaita lisäpisteitä ja/tai käyttää taitopisteitä pakollisten opintojen vastineena. Harrastustoiminnan opintokirjaan merkitty kokemus voi lisäksi helpottaa työpaikan saantia. Merkinnät tekee erityinen valtuutettu henkilö, joka myös varmentaa nimikirjoituksellaan tiedot. Tällä hetkellä noin 30 prosenttia suomalaisista nuorista kuuluu järjestelmän piiriin.

<http://www.nuortenakatemia.fi>

• ***Virallisen ja epävirallisen oppimisen toisiaan täydentävä luonne***

Elinikäisen ja koko elämän käsittävän oppimisen tarve on viime vuosina osoittanut, että tarvittavat taidot voidaan omaksua virallisessa, vapaamuotoisessa ja epävirallisessa oppimisympäristössä²⁹. Epävirallista oppimista yleensä aliarvostetaan sillä verukkeella, ettei ole ”oikeaa” oppimista.

Virallisessa ympäristössä (kouluissa, lukioissa, koulutuskeskuksissa jne.) omaksutut tiedot ovat vain osa hankkimistamme tiedoista. Oppimista tapahtuu myös

²⁷ Lissaboniin maaliskuussa 2000 kokoontunut Eurooppa-neuvosto kehotti laatimaan eurooppalaisen kehyksen uusien perustaitojen hankkimiseksi elinikäisen oppimisen avulla.

²⁸ Korkea-asteella asiassa on edistytty paljon käyttämällä apuna eurooppalaista opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmää (ECTS) ja korkeakoulututkintojen vastavuoroisen tunnustamisen kansallisia tiedotuskeskuksia (NARIC).

²⁹ Virallinen oppiminen tapahtuu tyypillisesti oppilaitoksissa, ja siitä myönnetään todistus. Se on jäsentynyttä (oppimistavoitteiden, oppimisajankohdan ja oppimisen tukitoiminnan osalta) ja se on oppijan kannalta tarkoituksellista. Epävirallinen oppiminen ei tapahdu oppilaitoksessa eikä yleensä oikeuta todistukseen. Se on kuitenkin sekä jäsentynyttä että tarkoituksellista. Arkioppiminen ei sekään tapahdu oppilaitoksessa eikä oikeuta todistukseen, mutta se ei ole jäsentynyttä. Se on tulosta päivittäisistä toimista töissä, kotona tai vapaa-aikana. Se voi olla tarkoituksellista, vaikka se useimmiten onkin tahatonta (eli sattumanvaraista tai satunnaista).

epävirallisissa ja vapaamuotoisissa ympäristöissä (kuten nuorisokerhoissa, urheiluseuroissa, perheen parissa tai poliittisessa toiminnassa). Oppiminen kansalaisyhteiskunnan toiminnoissa ja sosiaalisessa ympäristössä on osa arkioppimista ja epävirallista oppimista, eikä se tapahdu sattumalta vaan tarkoituksellisesti ja järjestäytyneesti.

Nuoret osallistuvat monenlaisiin toimintoihin koulutusjärjestelmien ulkopuolella, mitä pidetään myös epävirallisena oppimisena. Nuorisoala on vuosien mittaan hankkinut kokemuksia epävirallisten oppimismahdollisuuksien tarjoajana. Euroopan tasolla Nuoriso-ohjelma on oiva esimerkki tällaisesta toiminnasta ja siitä saaduista kokemuksista.

Nuorten kuulemistilaisuuksissa epävirallista oppimista pidettiin usein myönteisenä, tehokkaana ja houkuttelevana vastapainona joskus tehottomalle ja epämieluisalle viralliselle koulutukselle. Epävirallisen oppimisen hyöty piilee valtaosin siinä, että se on luonteeltaan vapaaehtoista, usein itseorganisoitunutta ja joustavaa, se tarjoaa osallistumismahdollisuuksia, sallii erehtymisen ja on läheisemmin sidoksissa nuorten kiinnostuksiin ja pyrkimyksiin. Myös muita heikommassa asemassa olevien nuorten sopeutuminen on yksi epävirallisen oppimisen eduista.

Yleissivistävien ja ammatillisten koulutuksen virallisten järjestelmien ulkopuolella hankittujen taitojen tunnustamisen tehokkaiden ja joustavien keinojen kehittäminen on entistä tärkeämpää. Vaaditaan tarkkaa arviointikykyä, jotta saavutetaan oikea tasapaino niiden välineiden kesken, joilla taataan asianmukaiset ja tyydyttävät ratkaisut oppimisen todistusjärjestelmää ja tunnustamista varten, ja samalla on kehitettävä laatustandardeja ja epävirallisen oppimisen (itse)arviointi- ja arvostelumenetelmiä. Epävirallinen oppiminen ei saa jäykistyä ja muuttua muodolliseksi rakennelmaksi, joka muistuttaa virallista koulutusjärjestelmää.

Epävirallisen oppimisen tarjoaman hyödyn ymmärtämättömyys korostui kuulemisprosessissa. Siksi on tarpeen vahvistaa yhteiskunnan, liike-elämän ja politiikan avainhenkilöiden ja tärkeimpien organisaatioiden sekä nuorten itsensä tietoisuutta epävirallisen oppimisen tärkeimmistä toimijoista (joita ovat esimerkiksi työmarkkinaosapuolet, kansalaisjärjestöt, koulutusalan asiantuntijat), jotta epävirallisesta opetuksesta tulisi erottamaton osa yleissivistävää ja ammatillista koulutusta.

Koska nuorisotyön avulla voidaan auttaa nuoria hankkimaan tarpeellisia sosiaalisia, poliittisia ja kulttuurisia taitoja, nuoria olisi kaikin tavoin kannustettava osallistumaan epäviralliseen oppimistoimintaan. Nuoriso-ohjelman tavoitteisiin kuuluu edistää nuorille suunnatun epävirallisen oppimisen kehittämistä. Vaikka ohjelmaan osallistuukin vuosittain 100 000 nuorta, ohjelma ei riitä vastaamaan ohjelmaan osallistuvissa maissa asuvien 75 miljoonan nuoren suureen kysyntään. Nuoriso-ohjelman tehtävä on siksi kokeiluluontoinen, ja sitä tulee täydentää kansallisilla, alueellisilla ja paikallisilla toimilla.

2.2 Kuulemisen yhteydessä tehdyt ehdotukset

Koulutusalan edellytysten ja tulosten parantamiseksi tehtiin valtava määrä sekä yleisiä että yksityiskohtaisia esityksiä ja ehdotuksia. Suositukset koskivat virallista ja epävirallista koulutusjärjestelmää.

Kouluissa ja korkea-asteella

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Nuorten osallistumisen, heidän yksilöllisyytensä kunnioittamisen ja ajatuksen nuorten kouluttamisesta demokraattiseksi Euroopan kansalaisiksi tulisi olla kiistatonta. Opettajan ja oppilaan välistä suhdetta on muutettava. Oppijakeskeistä lähestymistapaa ja opettajan joustavaa tehtävää oppimisprosessin tukijana on korostettava.
- Koulutuksen pääsy on taattava kaikille nuorille. Nuorten tarpeisiin sovitettu henkilökohtainen oppimislähestymistapa edellyttää joustavaa ohjausta ja neuvontaa sekä tarkoituksenmukaisia tietojärjestelmiä. Koulutusjärjestelmissä on otettava huomioon erilaiset elämäntavat, ja niiden tulee tarjota mahdollisuus eri toimintojen ja roolien yhdistämiseen.
- Koulutusmahdollisuuksien laatua ja merkityksellisyyttä on lisättävä.
- Tarvitaan entistä laajempaa mukautumista nykypäivän todellisuuteen ja yhteiskuntaan eli kaikkien asiaan liittyvien tahojen joustavuutta ja taipuisuutta.
- Kaikissa kouluissa tulisi olla Internetin käyttömahdollisuus, johon on liitettävä tehostettu tiedonlevitys tehokkaiden oppimisvälineiden luomiseksi.
- Opettajankoulutusta tulisi kehittää syventämällä perinteisiä tietotekniikan taitoja ja opastamalla kriittiseen tietotekniikan käyttöön.
- Kouluille on annettava mahdollisuus tarjota paremmat vieraiden kielten opetus- ja oppimismahdollisuudet ja osallistua eurooppalaisiin opetusvaihto- ja liikkuvuusohjelmiin.
- Koulujen ja korkeakoulujen taloudellista tukea tulee lisätä, jotta niiden tehokkuus paranee ja ne pystyvät investoimaan entistä enemmän inhimillisiin voimavaroihin.
- Opetuksen käytäntöjä ja edellytyksiä on uudistettava (kouluttajien opettajankoulutuksella, luokkakokoa pienentämällä, teoreettista ja käytännön oppimista ja opetusta yhdistämällä sekä vuorovaikutteisella lähestymistavalla).
- Yleissivistävässä koulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa on keskityttävä entistä enemmän yrittäjyys- ja työllistymiskoulutukseen, kohdennettuihin tukipalveluihin ja (tulevien) nuorten yrittäjien ammatilliseen koulutukseen. Opetussuunnitelmiin tulee sisällyttää aiheita, jotka valmistavat nuoria yrittäjyyteen ja omaan aktiivisuuteen perustuvaan työllistymiseen.

Euroopan tasolla

- Pääsyä eurooppalaisiin opetus- ja liikkuvuusohjelmiin on helpotettava ja yhteisön toimintaohjelmia, kuten Sokratesta, on vahvistettava.
- On otettava käyttöön toimia, joilla helpotetaan siirtymistä koulutusjärjestelmästä toiseen ja edistetään nuorten vapaata liikkuvuutta kaikkialla Euroopassa.

- On pantava täytäntöön Bolognan julistus, jonka tarkoituksena on parantaa Euroopan koulutusjärjestelmien avoimuutta ja tutkintojen vastavuoroista tunnustamista sekä edistää eurooppalainen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmän (ECTS) käyttöä.
- ECTS-järjestelmän toiminta on esiteltävä paremmin opiskelijoille.
- Kouluopetuksen laatua ja tehokkuutta on parannettava vaihtamalla tietoja hyvistä käytännöistä ja omaksumalla yhteisiä tavoitteita.
- Taitojen arviointia ei tulisi rajoittaa pelkästään työmarkkinoiden arvostamiin seikkoihin (kuten tietotekniikkaan tai matematiikkaan) vaan arviointi tulisi sovittaa sosiaalistumisen, sopeutumisen ja itsenäistymisen kaltaisiin seikkoihin.

Muissa (koulun ulkopuolisissa) oppimisympäristöissä

Kaikilla tasoilla

- Nuorisotoiminnan yhteydessä tapahtuvan epävirallisen oppimisen erityispiirteitä, tavoitteita ja tehtäviä tulisi selvittää yksityiskohtaisemmin, ja epävirallisen opetuksen merkitystä samoin kuin virallisen ja epävirallisen opetuksen täydentävyyttä tulisi tuoda entistä enemmän esiin. Tarvitaan alan keskeisten toimijoiden samoin kuin työmarkkinaosapuolten, tutkijoiden ja poliittisten päättäjien välistä vuoropuhelua epävirallisen oppimisen tunnustamisen parantamiseksi.
- Seuranta- ja arviointivälineitä olisi parannettava laatustandardien noudattamisen takaamiseksi.
- Monialaista koulutusta olisi hyödynnettävä keskeisenä välineenä epävirallisen oppimisen laadun takaamisessa. Ammatillisille suunnattuihin koulutusohjelmiin tulisi sisällyttää eurooppalainen ulottuvuus.

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Epävirallisen oppimisen merkitystä tulisi lisätä tukemalla sen tarjoajia ja parantamalla niiden asemaa oppimisjärjestelmässä. Nuorisaloitteiden, nuorisojärjestöjen ja muiden epävirallisten oppimismuotojen taloudellista tukea olisi lisättävä.
- Olisi perustettava uusia yhteishankkeita, joissa ovat mukana sekä koulut, ammatilliset koulutuskeskukset ja yritykset että epävirallisen opetuksen tarjoajat ja muodostaa näin yhteyksiä epävirallisen ja virallisen järjestelmän välille.
- Nuorisojärjestöjen tulisi säännöllisesti julkistaa tarjoamansa monenlaiset epäviralliset oppimismahdollisuudet: dokumentoinnin ja tulosten julkaisemisen eli epävirallisten koulutushankkeiden tuloksellisuuden tulisi olla selviö ja erottamaton osa järjestöjen toimintaa.

Euroopan tasolla

- Nuoriso-ohjelman laatu- ja normistoa olisi kehitettävä edelleen yhteistyössä Euroopan neuvoston kanssa. Lisäksi olisi laadittava levitettäväksi hyvien käytäntöjen luettelo. Muita heikommassa asemassa olevien nuorten pääsyä epävirallisen koulutuksen piiriin tulisi edelleen parantaa Nuoriso-ohjelmassa ja muissa ohjelmissa.
- Sokrates-, Leonardo da Vinci- ja Nuoriso-ohjelmissa toteuttavien yhteisten kokeilutoimien rahoituksella ja kehittämisellä olisi vahvistettava epävirallisen ja virallisen koulutusjärjestelmän välisiä yhteyksiä.
- Validointia ja varmennusta, joka koskee osallistumista kaikkiin Nuoriso-ohjelman osiin, olisi jatkettava. Tätä voidaan pitää ensimmäisenä vaiheena, jonka esimerkkiä on seurattava muissa kaikkien epävirallisen koulutuksen ympäristöissä kaikilla tasoilla.
- ”Kertaajille” ja epävirallisen oppimisen edistäjille olisi annettava lisäkoulutusta.

3. TYÖLLISYYS NUORTEN SOPEUTUMISEN TEHOSTAJANA

3.1 Tulosanalyysi

Työpaikat ovat avaintekijöitä, jotka auttavat nuoria löytämään paikkansa yhteiskunnassa, saavuttamaan taloudellisen riippumattomuuden ja toteuttamaan henkilökohtaiset tavoitteensa. Yhteiskuntaa, joka ei kykene tarjoamaan nuorille käytännön mahdollisuuksia työmarkkinoilla, uhkaa työttömyyden, syrjäytymisen ja sosiaalisen syrjäytymisen noidankehä. Antamalla nuorille mahdollisuus päästä työmarkkinoille lisätään yhteiskunnallista vakautta, jota pidetään talouskasvun ja hyvinvoinnin perustana. Eräissä tapauksissa työttömyyttä pidetään jopa nuorten ihmisoikeuksien loukkauksena.

Pääsy yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen sekä tiedon ja neuvonnan saanti ovat keskeisiä edellytyksiä paitsi työpaikan löytymiselle ja työttömyydeltä välttymiselle myös hyvän ja tyydyttävän työn löytämiselle. Tämä ei sellaisenaan kuitenkaan riitä: muidenkin alojen, esimerkiksi terveyden, perheen, sosiaalisten oikeuksien ja syrjinnän alan kysymysten ratkaisut on otettava huomioon. Myös niiden merkitys on suuri nuorten sosiaalisessa sopeutumisessa.

Perussopimukseen on sisällytetty uusia, työllisyyttä ja sosiaaliasioita koskevia osastoja, joiden yhteydessä Euroopan unionille on myönnetty lisää toimivaltaa näiden alojen strategioiden ja ohjelmien kehittämiseksi (esimerkiksi Euroopan työllisyysstrategia, Lissabonin strategia Euroopan yhteiskuntamallin nykyaikaistamiseksi, sosiaalisen sopeutumisen, kaikkien syrjinnän muotojen torjumiseen tähtäävä ohjelma ja sosiaalisen osallisuuden ohjelma)³⁰. Näihin viitataan tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan eri toimijoiden kuulemisprosessin aikana ilmaisemien mielipiteiden täydentämiseksi. Tämän ansiosta voidaan yksilöidä alueet, joilla Euroopan unioni parhaillaan kehittää lisätoimia ja parantaa toimien laatua.

- *Työllisyys on sosiaalisen osallisuuden edellytys*

³⁰

Katsaus EU:n toimiin työllisyyden ja sosiaaliasioiden alalla esitetään liitteessä I.

Nuoret ovat erittäin huolissaan heille työmarkkinoilla tarjoutuvista mahdollisuuksista. Työpaikan löytäminen on heistä paras tapa sopeutua yhteiskuntaan. Nuoret haluaisivat, että heillä olisi todellista suuntavaistoa, jonka avulla he pystyvät löytämään paikkansa työelämässä pitkällä aikavälillä. Työpaikka merkitsee aikuisen asemaa, itsekunnioitusta, rahaa, riippumattomuutta ja tilaisuutta lisätä sosiaalisia kontakteja. Työttömät nuoret jäävät vaille elintärkeää mahdollisuutta luoda itselleen uusia tulevaisuudennäkymiä ja sopeutua laajemmin yhteiskuntaan³¹.

Nuoret haluavat työtä, mutta hyvän työpaikan löytäminen on yhä vaikeampaa. Nuoret tietävät, että heidän työllistymismahdollisuutensa³² ja siten myös heidän mahdollisuutensa työmarkkinoilla lisääntyvät paitsi hyvän koulutuksen ja hyvien taitojen myötä myös ulkomaisessa koulussa tai korkeakoulussa tapahtuvan opiskelun ansiosta. Nuoriin kohdistuvat paineet kasvavat täten jatkuvasti, ja nuorten liikkuvuuteen, joustavuuteen, tietoihin ja taitoihin kohdistuvat odotukset ovat yhä suuremmat. Samalla kun nuoret käyvät yleissivistävää ja ammatillista koulutusta pidempään, he ovat riippuvaisempina perheistään ja julkisista instituutioista.

Siirtyminen yleissivistävästä ja ammatillisesta koulutuksesta työmarkkinoille on puolueettomien arvioiden mukaan vaikeutunut viimeisen 20 vuoden aikana³³. Nuorisotyöttömyys on suurta yleiseen työllisyysasteeseen verrattuna. Vuonna 2000 EU:n jäsenvaltioiden yleinen työttömyysaste oli 8,4 prosenttia, mutta alle 25-vuotiaiden nuorten työttömyysaste oli lähes kaksinkertainen eli 16,1 prosenttia³⁴. Työllisyyden epävarmat muodot ovat yleistyneet. Nuorten palkat ovat laskeneet aikuisiin työntekijöihin verrattuina. Vakiintuneen aseman saavuttaminen työmarkkinoilla vie nuorilta nykyään entistä enemmän aikaa. Hyväkään koulutuksellinen pätevyys ei välttämättä takaa työpaikkaa, koska kilpailu työstä on kiristynyt. Menestyminen työmarkkinoilla riippuu paljolti nuoren henkilökohtaisista olosuhteista ja kokemuksesta.

Toistuvat pettymyksen kokemukset ja taloudellinen ahdinko, joihin usein liittyy henkilökohtaisia ongelmia, voivat johtaa henkiseen lamaannukseen ja elämään yhteiskunnan laitapuolella. Köyhyyden poistamiseen ja sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisemiseen tähtäävää politiikkaa on toteutettava nuoriin keskittyvän ehkäisevän lähestymistavan mukaisesti.

Nuorten luokittelu erityiseksi sosiaalisesti ryhmäksi on yhä vaikeampaa. Sosiaalisten kokemusten kirjo ja epätasa-arvo lisääntyvät³⁵. Sukupolvien välisen epätasa-arvon tunne kasvaa nuorissa, jotka ovat entistä tietoisempia väestörakenteen

---

³¹ Euroopan sosiaalirahasto auttaa rahoituskaudella 2000–2006 kehittämään ja edistämään aktiivista työmarkkinapolitiikkaa työttömyyden poistamiseksi ja ehkäisemiseksi.

³² Työllistettävyyden parantaminen on yksi jäsenvaltioille osoitettujen työllisyyspolitiikan suuntaviivojen neljästä pilarista (EYVL L 22, 24.1.2001).

³³ Katso Newcastle'n yliopiston kasvatustieteiden laitoksen professorin Lynne Chisholmin puhe Euroopan parlamentin nuorisoa koskevassa julkisessa kuulemistilaisuudessa Euroopan parlamentissa 24. huhtikuuta 2001 (http://www.europarl.eu.int/hearings/20010424/cult/minutes_en.pdf).

³⁴ Jäsenvaltioiden välillä on kuitenkin suuria eroja: EU:n alle 25-vuotiaiden nuorisotyöttömyysaste vaihteli vuonna 2000 Alankomaiden 5,1 prosentista Italian 31,5 prosenttiin; ks. Eurostat-tiedote 77/2001, 19.7.2001.

³⁵ Katso tutkijoiden Uumajan kokouksessa esittämä selvitys (<http://www.europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/umea.html>).

muutoksen vaikutuksista sosiaali-, terveys- ja eläkejärjestelmiin³⁶. Sosiaaliturvajärjestelmät ovat vastaisuudessa riippuvaisia nuorten halusta ja kyvystä osallistua niiden rahoittamiseen. Tämä onnistuu vain, jos nuorilla on mahdollisuus työllistyä. Näin sukupolvien välinen yhteisvastuu – ja nuorten halukkuus edistää sosiaalista osallisuutta ja omien vanhempiensa ja isovanhempiensa hyvinvointia – joutuu entistä kovemmalle koetukselle.

Nuoret vaativat, että siirtymisen koulusta työhön on käytävä helpommin. Julkinen työmarkkinajärjestelmä on tällöin merkittävässä asemassa, ja sitä onkin parannettava. Nuoret valittavat myös sosiaalista osallisuutta parantavien strategisten julkisten ja yksityisten kumppanuuksien puutetta, erityisesti vaikeuksiin joutuneiden tai työmarkkinoilla syrjittyjen nuorten osalta.

Innovaatioiden ja tekniikan kehityksen mahdollisesti mukanaan tuomat sosiaalisen syrjäytymisen uudet muodot on vältettävä. Varhain koulunsa keskeyttäviä eli niitä, jotka poistuvat koulutusjärjestelmästä korkeintaan toisen asteen koulutuksen saatuaan, on paljon. Tästä voi kehittyä sukupolvesta toiseen jatkuva kierre, jota ruokkivat köyhä lapsuus, heikko koulusuoriutuminen ja aikuisiän köyhyys. Köyhyyden ja tekniikan käytön välillä vallitsee yhteys: ylemmissä tuloryhmissä esimerkiksi käytetään Internetiä kolme kertaa yleisemmin kuin alemmissä. Näin ollen alempien tuloryhmien mahdollisuudet tekniikan käyttöön ovat rajallisemmat, joten niiden riski syrjäytyä työmarkkinoilta ja yleisestä yhteiskunnan ja kulttuurin kehityksestä on suurempi.

”Sosiaalinen liikkuvuus” virallisen koulutuksen ja työllisyyden edellytyksenä
Champeaux'ssa Ranskassa sijaitseva ”Neljännen maailman nuorisoliikkeen” kansainvälinen tapaamis- ja koulutuskeskus tarjoaa Euroopan syrjäytyneimmille ja heikoimmassa asemassa oleville nuorille ”sosiaalista liikkuvuuttaan”. Näin nuoret saavat mahdollisuuden lisätä itseluottamustaan ja itsearvostustaan, mikä voi muodostaa elintärkeän edellytyksen virallisempaan ammatilliseen koulutukseen ja työllisyyteen pääsemiseksi.
<http://ww2.jqm.cie.fr/FWYM.htm>

Nuorisotyöllisyyden lisääminen paikallistasolla
Katolisten maatalous- ja maaseutunuorten kansainvälisen liikkeen MIJARC:n espanjalaisen jäsenjärjestön vetämässä hankkeessa paikallisyhteisölle tarjotaan monenlaisia palveluja. Esimerkiksi vanhainkodeille järjestetään pesulapalveluja, pidetään luomusiipikarjatilaa, valmistetaan luonnonmukaisesti säilöttyjä elintarvikkeita (esim. hilloja) sekä tarjotaan maaseutumatkailun palveluja. Palvelut tarjoavat työllistymismahdollisuuksia erityisesti nuorille, naisille, maahanmuuttajille ja vammaisille.
<http://www.mijarc.org/europe/index.htm>

- **Yrittäjyys auttaa riippumattomuuden saavuttamisessa**

Nuorten kannustaminen yrittäjyyteen jokapäiväisessä elämässä (kuten koulussa, töissä, kotona) voi auttaa nuoria ylittämään esteitä ja kehittämään itseluottamusta. Lisäksi näin voidaan myös luoda uusia ja parempia työpaikkoja. Monissa EU:n jäsenvaltioissa on havaittavissa nuorison keskuudessa suuntaus oma-aloitteiseen työllistymiseen ja pienyritysten perustamiseen. Nuoret jatkavat vanhempiensa tai sukulaistensa yrityksiä tai perustavat omia. Yritystoiminnan aloittaminen on nuorille väline, jolla he voivat lisätä riippumattomuuttaan ja joustavuuttaan, avata itselleen

³⁶ Tietoisuus näistä kysymyksistä kasvaa kaikkialla Euroopassa: katso esimerkiksi komission tiedonanto ”Sosiaalisen suojelun kehitys pitkällä aikavälillä: Turvatut ja kestävät eläkkeet”, KOM(2000)622, 11.10.2000.

oman elämänuran, kyseenalaistaa perinteiset yrityskulttuurit (vaikkapa uusien johtamistapojen tai pienempää voittoa tavoittelevan yritystoiminnan avulla), soveltaa innovatiivisia ajattelu- ja toimintatapoja sekä vaikuttaa samalla yhteiskunnan taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen kokonaisuutena. Tätä kehitystä on edistettävä antamalla nuorille yrittäjille ja mahdollisille yrittäjille tukea ja lisäämällä nuorten yrittäjätietoutta erityisesti yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen kautta.

Mistä nuoret saavat tietoa yritystoiminnan aloittamisesta?

Ruotsalainen voittoa tavoittelematon järjestö "Communicare" kannustaa nuorten yrittäjyyttä, jotta heistä tulisi työpaikkojen luojia työpaikkojen täyttäjien sijaan. Teorian ja käytännön yhdistelmän avulla 18–25-vuotiaat nuoret oppivat, kuinka yhtiö perustetaan, miten sitä johdetaan ja miten se lakkautetaan.

<http://www.communicare.nu>

- ***Tiedotusta sekä yleissivistävää koulutusta ja ammatillista koulutusta on parannettava***

Nuoret arvostelevat erityisesti työmarkkinatiedon vähyyttä. Heistä tuntuu myös, että pääsy työmarkkinoille määräytyy pääasiassa – tai kokonaan – yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen tason perusteella. Töihin päästyään nuorten on jatkuvasti kohennettava tietojaan ja taitojaan, jotta he pystyvät mukautumaan työelämän uusiin muotoihin.

Nuorten mielestä viralliset koulutusjärjestelmät eivät valmista heitä työmarkkinoiden haasteisiin. Nuorista (yksityistä sektoria edustavan) työmaailman ja (julkista sektoria edustavan) yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen välillä vallitsee kuilu. Yhteyksien muodostaminen näiden sektoreiden välille auttaisi nuoria ratkaisemaan ongelmat, jotka liittyvät koulutuksen pituuteen ja sen vaatimaan rahamäärään. Nuoret ovat kiinnostuneita yhteiskunnan ja talouselämän järjestöjen (ammattiliittojen, työntekijäjärjestöjen jne.) tarjoamasta tiedosta mutta katsovat, että niiden tarjonta on usein vajavaista eikä vastaa nuorten tarpeisiin ja odotuksiin. Nuoret toivoisivat, että ammattiliitoista ja työnantajajärjestöistä tulisi houkuttelevampia nuorten kannalta.

Kansalaisjärjestöt katsovat, että nuorille tarvitaan parempia tiedotus- ja tiedostuskampanjoita koulutuksen, ammatinohjauksen ja sosiaalisten oikeuksien aloilla, jotta nuorten valmiutta toimia työmarkkinoilla voidaan lisätä. Lisäksi on helpotettava tiedonsaantia nuorten työmarkkina-asemaan epäsuorasti liittyvistä seikoista, esimerkiksi nuorten työntekijöiden sairauslomaan tai raskauteen liittyvistä oikeuksista.

Täydennyskoulutusta tulotason kärsimättä

Luxenburgissa toteutettu koulutusvapaa antaa alle 30-vuotiaille työntekijöille mahdollisuuden olla poissa työelämästä tietyn aikaa ammatillisen koulutuksen täydentämistä varten. Tästä ei aiheudu minkäänlaisia menetyksiä työntekijälle eikä työnantajalle, koska valtio maksaa työnantajalle kyseisen henkilön palkkaa vastaavan korvauksen.

http://www.snj.lu/s_conge_education.asp

- ***Nuoret tarvitsevat erityistä sosiaalista suojelua***

Nuorten mukaan yhteisön sosiaalilainsäädäntöä on kehitettävä³⁷. Työmarkkinoille pääsy on vaikeutunut, ja tiedolliset sekä työkokemukseen, maantieteelliseen liikkuvuuteen ja henkilökohtaiseen joustavuuteen liittyvät vaatimukset ovat kasvaneet tuntuvasti. Sosiaaliset oikeudet – varsinkaan nuorten erityistarpeisiin kohdistettu lainsäädäntö – eivät ole kuitenkaan kehittyneet samassa vauhdissa kasvavan työmarkkinapaineiden kanssa. Esimerkiksi kansallisia vähemmistöjä, naisia ja vammaisia nuoria syrjitään edelleenkin³⁸. Siksi nuoret kannattavat ”sosiaalisempaa Eurooppaa”.

Nuorten mielestä hallitusten ja Euroopan komission päätavoitteena tulee olla täystyöllisyys EU:ssa³⁹. He ehdottavat muun muassa seuraavia keinoja ja välineitä tämän tavoitteen saavuttamiseksi: työajan lyhentäminen tai lyhennetyin työajan hyödyntäminen joidenkin henkilöiden työmarkkinoille pääsyn helpottamiseksi, vähimmäistulo ja rahoitustuki opintojen loppuun saattamiseksi sekä paremmat ja laajemmat julkiset työllisyysohjelmat. Lisäksi peräänkuulutetaan harjoittelijoiden aseman vahvistamista yhteisössä.

Kansalaisjärjestöt ovat huolissaan nuorisotyöllisyyden suuntautumisesta laajalti epävarmoihin ja suojattomiin töihin, kuten opiskelijatöihin, kausitöihin, harjoitteluun, lyhytaikaisiin tai määräaikaisiin töihin. Nuoria käytetään usein hyväksi, heille maksetaan pientä palkkaa ja heille sattuu työtapaturmia. Kaikkialla Euroopassa nuoret ovat yliedustettuina tietyillä toimialoilla (pikaruokaloissa, lähettipalveluissa, palveluyrityksissä jne.) tai uudentyypisissä töissä (etätyössä ja kotona tehtävässä työssä). Näillä aloilla perinteinen työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu on vähiten kehittyntä, minkä vuoksi työoloja ei ole juurikaan säännelty työmarkkinasopimuksissa.

Tunne oikeutesi

”Tunne oikeutesi” on Britannian ammattiliittojen kokouksen (Trade Union Congress, TUC) erityisesti nuorille perustama puhelinpalvelu, jonka kautta he saavat tietoa työllisyysoikeuksistaan. TUC järjestää myös kampanjoita, joilla edistetään nuorten työntekijöiden oikeutta työhön.

http://www.tuc.org.uk/tuc/rights_main.cfm

Nuoret eivät useinkaan ansaitse tarpeeksi ollakseen taloudellisesti riippumattomia, minkä vuoksi heidän on asuttava vanhempiensa luona lähes kolmekymmenvuotiaiksi

³⁷ Komissio luonnosteli sosiaalipoliittisen ohjelmansa (KOM (2000) 379, 28.6.2000) osana monia erilaisia toimia, joihin kuuluvat esimerkiksi Euroopan työllistämismahdollisuuksien hyödyntäminen täysimääräisesti luomalla uusia ja parempia työpaikkoja, uudenaikaistamalla ja parantamalla sosiaalista suojelua, edistämällä sosiaalista osallisuutta, lisäämällä sukupuolten tasa-arvoa, lujittamalla perusoikeuksia ja torjumalla syrjintää, sekä toimet, joiden tarkoituksena on valmistautua laajentumiseen, edistää yhteistyötä ja kehittää työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua vastaamaan erilaisiin haasteisiin.

³⁸ Euroopan unionin neuvosto hyväksyi kesäkuussa 2000 EY:n perustamissopimuksen 13 artiklaan perustuvan direktiivin rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta. Marraskuussa 2000 neuvosto laati saman artiklan perusteella yhtäläistä kohtelua työssä ja ammatissa koskevat yleiset puitteet (EYVL L 303, 2.12.2000) ja päätti syrjinnän torjuntaa koskevasta yhteisön toimintaohjelmasta kaudeksi 2001–2006 (EYVL L 303, 2.12.2000). Toimintaohjelmassa tuetaan toimia, joilla torjutaan rotuun tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaan, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää.

³⁹ Lissabonin Eurooppa-neuvoston hyväksymässä strategiassa todetaan nimenomaisesti, että sen tarkoituksena on ”antaa unionille mahdollisuus palauttaa täystyöllisyyden edellytykset”. Täystyöllisyyden tavoite toistetaan vuoden 2001 työllisyysuuntaviivoissa, joissa komissio ehdottaa käytännön toimia päämäärään pääsemiseksi.

tai ylikin ja he ovat riippuvaisia vanhempiensa tuesta⁴⁰. Lisäksi nuoret kokevat erittäin usein stressiä ja paineita työssä. Tämä koskee erityisesti nuoria lapsiperheitä ja yksinhuoltajia. Käytännössä nuoret eivät tunne oikeuksiaan eivätkä yleensä ole mukana työehtosopimuksissa. Tämän vuoksi lainsäädäntökehystä on parannettava siten, että siinä otetaan huomioon nuorten erityistarpeet.

Suojelua kaipaavat erityisesti työmarkkinoiden ulkopuolella olevat. Ilman tällaista etenkin huonossa asemassa oleviin kohdistuvaa suojelua nuoret eivät pysty kokemaan nuoruutta siirtymävaiheeksi lapsuuden ja aikuisuuden välillä tai sosiaalisen kokeilun vaiheeksi, jonka aikana esimerkiksi heidän luovuutensa, persoonallisuutensa, mielipiteensä ja vastuullisuutensa kehittyvät.

3.2 Kuulemisen yhteydessä esitetyt ehdotukset

Työllisyys

Toimien tehostamiseksi ja täydentämiseksi Euroopan työllisyysstrategian yhteydessä kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Parannetaan nuorten työmarkkinatietoa ja työmarkkinaneuvontaa:
  - Kehitetään helppokäyttöisiä nuorten tarpeisiin vastaavia tieto- ja neuvontapalveluja.
  - Otetaan paikalliset päättäjät ja työntekijät mukaan nuorten tieto- ja neuvontapalveluihin.
  - Kehitetään nuorille käytännön kansallisia, alueellisia ja paikallisia tietolähteitä muun muassa avoimista työpaikoista, työoloista ja sosiaaliturvasta.
  - Levitetään tietoa paikkoihin, joissa nuoret viettävät suurimman osan ajastaan, kuten kouluihin, korkeakouluihin, työvoimatoimistoihin, kerhoihin ja nuorisokeskuksiin.
  - Kehitetään erityisiä nuorisotiedotusyksiköjä jo toiminnassa oleviin tietopalveluihin ja neuvontajärjestelmiin ja sovitetaan ne paikallisiin erityispiirteisiin ja henkilökohtaisiin toimintasuunnitelmiin.
  - Kehotetaan ammattiliittoja kehittämään nuoria houkuttelevaan suuntaan.
  - Rohkaistaan työnantajia osallistumaan urasuunnitteluun.
- Laajennetaan ammatillista koulutusta ja parannetaan sen laatua:

---

⁴⁰

Merkittävä osoitus tästä on se, että 20 prosenttia työssä käyvistä nuorista ilmoittaa saavansa suurimman osan käytettävissään olevista tuloista vanhemmiltaan (lähde: Eurobarometri 2001, Ibid.). Kun nuorilta kysytään, miksi he asuvat vanhempiensa luona aikaisempia sukupolvia pitempään, 70 prosenttia esittää aineellisen syyn: heillä ei olisi varaa omaan asuntoon. Vuodesta 1997 vuoteen 2001 vanhempien merkitys tulonlähteenä on kasvanut tuntuvastikin, kaikissa unionin maissa Irlantia ja Suomea lukuun ottamatta. Esimerkiksi useampi kuin joka toinen nuori ilmoittaa, että suurin osa käytettävissä olevista varoista on peräisin vanhemmilta tai perheeltä (kasvu on 7 prosenttiyksikköä vuodesta 1997). Lähde: Eurobarometri 2001, Ibid.

- Laajennetaan oppisopimus- ja harjoittelujärjestelyjä.
  - Sisällytetään ammattiopetukseen laaja-alaisia taitoja.
  - Parannetaan kielten ja tietotekniikkataitojen opetusta.
  - Valvotaan oppilaitoksia ja arvioidaan nuorille tarjottuja koulutussuunnitelmia.
- Helpotetaan nuorten ja erityisesti vammaisten, sosiaalisesti syrjäytyneiden tai syrjäytymisuhan alla elävien nuorten pääsyä ammatilliseen koulutukseen:
    - Tarjotaan ilmaista ammatillista koulutusta.
    - Parannetaan nuorisotyöntekijöiden ammatillista koulutusta.
- Tehostetaan siirtymistä ammatillisesta koulutuksesta työllisyyteen:
    - Tarjotaan mahdollisuuksia opiskeluun tai työssä tapahtuvaan koulutukseen, opiskelijatyöpaikkoja, iltakursseja tai kaksoisjärjestelmiä, joissa ammatillinen koulutus yhdistyy harjoitteluun.
    - Tarjotaan tukea työpaikkoja luoville järjestöille.
    - Perustetaan julkisen ja yksityisen sektorin strategisia kumppanuuksia, joilla parannetaan nuorten sopeutumista työmarkkinoille.
    - Vähennetään sukupuolisidonnaisia ammatinvalintoja ja eri tyyppisten töiden välisiä palkkaeroja.
    - Annetaan nuorille mahdollisuus olla koulusta työhön siirtymisen vaiheessa ”kaksoisasemassa” eli sekä harjoittelijana/opiskelijana/oppilaana että työntekijänä/toimihenkilönä.
    - Otetaan käyttöön opintojen päättöstipendijärjestelmä.
    - Parannetaan nuorten työpaikkojen laatua.
  - Helpotetaan nuorten pääsyä yrittäjiksi:
    - Vähennetään tai poistetaan muun muassa hallinto- ja verotaakan, vero- ja rahoitussääntöjen sekä taloudellisen ja sosiaalisen sääntelyn muodostamia esteitä, jotka voivat haitata oma-aloitteista työllistymistä ja nuorten perustamien pienyritysten syntymistä. Helpotetaan nuorten pääsyä rahoituslähteisiin ja neuvontapalveluihin.
    - Annetaan nuorille yrittäjille rahoituksellista ja logistista tukea.
    - Vähennetään itsensä työllistäneiden nuorten sosiaaliturvamaksuja.

Euroopan tasolla

- Nuorten täystyöllisyyden toteuttamisen tulee pysyä jäsenvaltioiden ja Euroopan komission keskeisenä tavoitteena:

- Vahvistetaan EU:n toimien nuorisokeskeisyyttä parantamalla yhteensovittamista eri päätöksentekotasojen ja eri toiminta-alojen välillä.
- Otetaan kansalaisyhteiskunta ja kohderyhmät mukaan Euroopan työllisyysstrategiaa koskeviin säännöllisiin kuulemistilaisuuksiin.
- Tuetaan innovatiivisia hankkeita nuorisotyöttömien integroimiseksi uudelleen.
- Annetaan tietoa työpaikka- ja harjoittelumahdollisuuksista sekä kaikkialla Euroopassa tunnustetuista tehtävistä ja ammateista.
- Parannetaan nuorisoarjoittelijoiden asemaa yhteisössä.
- Kehitetään Internetiin tietosivusto, jolla vastataan erityisesti nuorten tarpeisiin.
- Kehitetään ammatillisten taitojen ja pätevyysien vastaavuus- ja tunnustamisjärjestelmiä eri jäsenvaltioissa:
  - Parannetaan ja yhtenäistetään tunnustusjärjestelmiä (esim. ECTS, NARIC, Europass)⁴¹.
  - Tunnustetaan toisessa EU:n jäsenvaltiossa tai vapaaehtoispalvelussa ja epävirallisissa opintosuunnitelmissa hankitut taidot ja pätevyudet sekä tuetaan niitä.

Sosiaalinen osallisuus

Kansallisten, alueellisten tai paikallisten toimien tehostamiseksi ja täydentämiseksi sosiaalisen syrjäytymisen torjumista koskevan Euroopan strategian yhteydessä:

- Tarjotaan nuorille mahdollisuus voimavarojen, oikeuksien ja palvelujen käyttöön:
  - kunnollinen ja terveellinen asunto
  - asianmukainen terveydenhuolto
  - muut julkiset ja yksityiset palvelut esimerkiksi oikeusjärjestelmän, kulttuurin, urheilun ja vapaa-ajan aloilla
  - mukautetaan näiden uusien voimavarojen, oikeuksien ja palvelujen saanti sosiaalisissa ja taloudellisissa vaikeuksissa olevien nuorten erityistarpeisiin
  - tarjotaan ”toinen mahdollisuus” erityisesti nuorille, jotka jättävät niitä varta vasten mukautetut ohjelmat (kuten kuntoutuksen ja ammatillisen koulutuksen) kesken.

---

⁴¹ ECTS on eurooppalainen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmä, NARIC tarkoittaa korkeakoulututkintojen vastavuoroisen tunnustamisen kansallisia tiedotuskeskuksia, ja Europass-todistuksella osoitetaan virallisissa ja epävirallisissa ympäristöissä hankittu tieto ja kokemus.

- Kehitetään ehkäiseviä lähestymistapoja, joilla puututaan nuorten sosiaalisen syrjäytymisen syihin hyvin varhaisessa vaiheessa:
  - Keskitytään henkilökohtaisiin tarpeisiin ihmissläheisemmän lähestymistavan avulla.
  - Kiinnitetään erityistä huomiota nuorten tarpeisiin paikallis- ja aluetasolla muun muassa terveyskeskuksissa, opastus- ja neuvontapalveluissa, kulttuuritoiminnassa, liikunnassa, päivähoidossa, asumisessa sekä liikenteessä ja erityisesti sosiaaliselle syrjäytymisen vaarassa oleville nuorille (kuten nuorille yksinhuoltajille).
  - Parannetaan etnisten vähemmistöjen sosiaalista osallisuutta.
  - Laajennetaan riitojen sovittelumenettelyä sosiaalityöntekijöiden avulla.
  - Varmistetaan, että työoloja, sosiaalisia oikeuksia ja sosiaaliturvaa koskevat toimintalinjat pannaan järjestelmällisesti täytäntöön.
- Uudistetaan sosiaaliturvajärjestelmiä ja sosiaalilainsäädäntöä:
  - Varmistetaan sukupolvien välinen yhteisvastuu eläkemalleissa.
  - Poistetaan sosiaaliturvajärjestelmistä (esim. naisiin, vammaisiin nuoriin, etnisiin vähemmistöihin kohdistuva) syrjintä.
  - Otetaan huomioon nuorten ja erityisesti heikoimmassa asemassa olevien nuorten tarpeet sosiaalilainsäädännössä esimerkiksi epävarmojen työsopimusten, työaikajousten, samapalkkaisuuden, työtapaturmien ja nuorperheiden päivähoitomahdollisuuksien aloilla.
  - Annetaan nuorille tietoa heidän oikeuksistaan ja sosiaalisesta suojelusta.

Euroopan tasolla

- Omaksutaan sosiaalisen osallisuuden toimissa ensisijaiseksi tavoitteeksi kaikkein heikoimmassa asemassa olevien nuorten tarpeisiin vastaaminen⁴².
- Tehostetaan nuorten sosiaalista osallisuutta lisääviä toimia eurooppalaisten ohjelmien avulla⁴³.
- Edistetään nuorten sosiaalista osallisuutta käyttämällä väyliin perustuvaa ja vaiheittaista lähestymistapaa yhteisön työllisyyden ohjelmissa ja toimissa.

---

⁴² Kesäkuussa 2000 komissio esitti Euroopan unionin neuvostolle ja Euroopan parlamentille ehdotuksen monivuotiseksi toimintaohjelmaksi, jolla edistetään jäsenvaltioiden yhteistyötä sosiaalisen osallisuuden alalla (KOM (2000) 368, 16.6.2000). Ohjelman tarkoituksena on kehittää sosiaalisen syrjäytymisen yhtenäistetty lähestymistapa, joka yhdistää toisiinsa eri politiikan alat kuten työllisyyden, sosiaalisen suojelun, koulutuksen ja harjoittelun, terveydenhuollon ja asumisen. Ohjelmassa ei mainita erityisiä kohderyhmiä. Lopullinen päätös ohjelmasta riippuu neuvoston ja Euroopan parlamentin yhteispäätösmenettelyn tuloksesta.

⁴³ Monissa eurooppalaisissa ohjelmissa ja rahoitusjärjestelyissä, kuten Nuoriso-, Leonardo- ja Sokrates-ohjelmissa, sekä syrjinnän torjunnassa keskitytään nuoriin, joiden tausta on heikoin. Euroopan sosiaalirahastosta rahoitetaan kansallisella tasolla toimia ”nuorten työelämään siirtymisen tukemiseksi”.

4. NUORUUSIÄN TÄYSIMÄÄRÄINEN HYÖDYNTÄMINEN

4.1 Tulosanalyysi

Kuulemismenettelystä kävi ilmi, että nuorten hyvinvointiin ja itsenäisyyteen vaikuttavat monet monimutkaiset tekijät. Muun muassa ympäristö, maahanmuutto, tiedotusvälineet, lainsäädäntö, terveys, huumeidenkäyttö, seksuaalisuus, urheilu ja henkilökohtainen turvallisuus vaikuttavat kaikki tavalla tai toisella näkökulmiin, jotka heijastuvat nuorten elämään ja vaikuttavat heidän julkiseen toimintaansa, koulutusvalintoihinsa tai työpaikan löytymiseen. Esimerkiksi nuorten terveys – tai siihen liittyvät kysymykset, kuten huumeet, seksuaalisuus, henkilökohtainen turvallisuus, ravitseminen – määrää, missä määrin nuoret ovat halukkaita ja kykeneviä käymään koulua tai lähtemään ammattikurssille. Lisäksi ”aikuisten maailman” tapa käsitellä näitä kysymyksiä vaikuttaa nuorten yhteiskuntakäsitykseen ja samalla siihen, mitä mahdollisuuksia nuoret katsovat yhteiskunnan heille tarjoavan. Yhteiskunta, joka ei nuoren näkökulmasta pysty käsittelemään vaikkapa ympäristöongelmia tai jossa ympäristöä koskevat ratkaisut jäävät vain kauniiksi sanoiksi, ei kannusta nuoria aktiiviseen kansalaisuuteen.

- ***Hyvinvointi perustuu oikeudenmukaisuuteen ja syrjimättömyyteen***

Nuorten käsitys hyvinvoinnista on usein hyvin väljä. He katsovat persoonallisuuden kehittämisen ja oman riippumattomuutensa johtuvan suotuisasta sosiaalisesta ympäristöstä, joka on syrjimätön, tasa-arvoinen ja vaalii monimuotoisuutta. Yksittäisten nuorten hyvinvointi yhdistetään suoraan siihen kamppailuun, jota yhteiskunnassa käydään kaikenlaista sukupolvien välistä epäoikeudenmukaisuutta ja minkä tahansa sosiaaliryhmän perusteetonta syrjäytymistä ja syrjintää vastaan sekä taisteluun varojen ja mahdollisuuksien oikeudenmukaisemman ja tasa-arvoisemman jakautumisen puolesta koko maailmassa.

Hyvinvointijärjestelmien ja terveystalvelujen tulisi periaatteessa olla kaikkien käytettävissä yhtäläisin edellytyksin ja ketään syrjimättömästi. Tämä tarkoittaa, että muita heikommassa asemassa olevien erityistilanne on otettava huomioon. Nuoret, joilla on ruumiillinen tai henkinen vamma, joutuvat edelleen elämään heikoissa sosiaalisissa ja taloudellisissa olosuhteissa. Pyörätuolin käyttäjien on vaikea päästä kulttuuritilaisuuksiin. Jotkut nuoret vammaiset eivät pysty käyttämään Internetiä, ja osa kärsii liikunnan ja urheilun riittämättömistä perusrakenteista. Myös omatoimiryhmien sosiaalinen hyväksyntä ja tuki on usein hyvin rajallista.

”Euro yksinkertaisesti”

Hankkeen tarkoituksena on arvioida kehitysvammaisten euron käytön nykytilannetta ja harjaantumista yhteisvaluutan käyttöön Euroopan unionin 15 jäsenvaltiossa sekä edistää euroa koskevan tiedon jakamista kehitysvammaisille, heidän perheilleen ja ammattilaisille.

Hankkeen yhteydessä on laadittu euro-opas, selkokielineen web-sivuston (jossa käytetään myös viittaomakieliiä) sekä koulutusvideon.

<http://www.fvo.nl/html/euro/irish/project.htm>

Kuulemismenettelyn ja erityisesti tutkijoiden yleisesti tukeman empiirisen näytön mukaan Eurooppaan on syntymässä uutta sosiaalista eriarvoisuutta ja kulttuurisia rajoja nuorisoryhmien välille. Nykytodellisuudelle ovat tyypillisiä nuorison elämäntyylien yhä suurempi yhdenmukaisuus (musiikin, vaatetuksen jne. suhteen) ja samalla mahdollisuuksien entistä selvempi kahtiajakautuminen. Nämä tekijät yhdessä kasvattavat sukupolvien, sukupuolten, etnisten ryhmien ja varallisuudeltaan

erilaisten alueiden välillä jo ennestään olemassa olevia jännitteitä. Erityisesti Euroopan köyhemmissä yhteiskunnissa uudenaikaistumiskehitys on usein valikoivaa ja hyödyttää vain pientä osaa nuorisoväestöstä.

- ***Itsenäisyys edellyttää tuloja, sosiaalista suojelua ja asuntoa***

Nuorten mielestä taloudellisen voimavarojen puute on sosiaalisen osallisuuden, hyvinvoinnin ja itsenäisyyden merkittävin este, ja nuoret kannattavatkin julkisten hyvinvointi- ja sosiaaliturvajärjestelmien kattavaa uudistamista, jotta kaikille nuorille taataan yhteiskunta- ja työmarkkina-asemasta riippumatta (siis myös niille nuorille, jotka eivät käy koulua tai ovat työttömiä) riittävä suoja samoin ehdoin. Palveluja tulee olla helposti saatavilla myös harvaan asutuilla seuduilla. Nuorille tulisi antaa enemmän sosiaalista suojelua koskevaa tietoa varhaisemmassa vaiheessa.

Markkinoilla vallitsee suuri pula edullisista asunnoista, joihin nuoret voisivat muuttaa kotoaan ja joissa he voisivat elää riippumattomina tai perustaa perheen. Tätä tarvetta korostettiin erityisesti silloin, kun keskusteltiin niiden sosiaaliturvan aukkojen täyttämistä, jotka liittyvät nuorten, esimerkiksi ”nollatilanteessa” olevien nuorten suojeluun. Nuoret pitävät tulonsiirtoja sekä sosiaalisesta asemasta ja työllisyydestä riippumatonta vähimmäistuloa tärkeänä keinona lisätä itsenäisyyttään.

”L’Étage” tarjoaa apua vaikeuksissa oleville nuorille

”L’Étage”-keskuksen ensisijaisena tavoitteena on huolehtia äärimmäisissä vaikeuksissa olevista nuorista, tarjota heille kehittymismahdollisuuksia ja kohdella heitä ihmisarvoisesti. Nuoret voivat käydä syömässä aterian kahdesti päivässä nimelliseen hintaan. Keskus pyrkii löytämään majoituksen tai suojan nuorelle, mutta sitä voidaan käyttää myös osoitteena virallisissa papereissa (esim. työnhakupapereissa) ja sairasturvakuutusmaksuissa.

Association Espérance, 19, quai des Bateliers, F-67000 STRASBOURG, +33 388 3570768

- ***Henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin parantaminen sekä huumeiden torjunta***

Kuulemisista esiin tullut merkittävin seikka on se, että kaikille tarkoitetun, koulujen opintosuunnitelmiin sisällytetyn tai nuorisotyön puitteissa tapahtuvan ehkäisevän terveystiedon ja terveystieteiden kysyntä on laajaa. Nuorisotyön merkitys nuorten henkilökohtaisen kehityksen tukijana on suuri. Vertaiskoulutusohjelmat ja nuorten aktiivinen yhteistyö muissa ohjelmissa ovat myös arvokkaita välineitä. Ehkäisevässä työssä olisi edistettävä sitä, että nuoret tiedostavat entistä paremmin vastuunsa omasta kehostaan (mm. ruokailutapoihin ja tupakointiin liittyen).

”MAHIS – mahdollisuus itää sinussa”

Mahis on suomalainen yhteistyöohjelma, joka auttaa nuoria hallitsemaan omaa elämäänsä sekä antaa aikuistukea ja tukee myönteistä sosiaalistumista vertaisryhmässä. Tavoitteena on vahvistaa nuorten itseluottamusta ja uskoa tulevaisuuteen. Mahis tarjoaa vaihtoehtoja huumeille ja roolimalleja sosiaalisten paineiden kohtaamiseen.

<http://www.nuortenakatemia.fi/>

Nuoret ovat kiinnostuneita saamaan lisätietoa kaikista terveyteen, persoonallisuuden kehittämiseen, kulutustavaroihin ja ympäristökysymyksiin liittyvistä aiheista. Tällaista tietoa tulisi jakaa kouluissa⁴⁴, nuorisotyössä, neuvontapalveluissa ja

⁴⁴

Nuorten terveyden parantamiseksi Euroopan komissio, Maailman terveysjärjestö (WHO) ja Euroopan neuvosto tekevät yhteistyötä Euroopan terveydenhuolto-oppilaitosten muodostamassa verkostossa. Verkosto on käytännön esimerkki tiedotuskampanjasta, joka toteutettiin onnistuneesti näiden kolmen organisaation yhteistoimin ja jossa kaikkien yhteisenä tavoitteena oli terveyden edistäminen.

tiedotusvälineissä. Terveyspalvelujen tulisi olla maksuttomia ja syrjimättömiä. Erityisten nuorison terveydenhuoltojärjestelmien perustamista pidetään välttämättömänä.

Terveydenhuoltopolitiikassa tulisi painottaa entistä enemmän nuorten erityisiä terveysongelmia. Tarvitaan lisää tieteellistä tutkimusta, tilastoja ja tiedotusvälineiden paneutumista nuorten terveydelliseen tilanteeseen, ennen kuin todellista edistystä tapahtuu.

Tupakointia ja alkoholinkäyttöä sekä sallittujen lääkeaineiden väärinkäyttöä pidetään suurina ongelmina. Nuorten kuluttaman nikotiinin, alkoholin, makeisten ja rasvaisen ruoan määrä kasvaa jatkuvasti. Euroopan nuorison korkeat itsemurhaluvut kertovat pitkään jatkuneesta nuorten pahoinvoinnista.

Nuorten mielestä huumeriippuvuus tulisi kriminalisoinnin sijaan tunnustaa sairaudeksi, minä sitä olisi myös hoidettava. Nuoret korostavat tarvetta toteuttaa laajempia ja tehokkaampia ehkäiseviä ohjelmia erityisesti vertaisryhmien antamien ehkäisy- ja neuvontapalvelujen sekä asianmukaisten hoito- ja kuntoutusmahdollisuuksien avulla. Vanhemmilta saatavaa tietoa pidetään erottamattomana osana tätä toimintaa. Huumepolitiikan tarkasta suunnasta näkemykset sen sijaan vaihtelevat. Joissain maissa nuorten enemmistö kannattaa tiukempaa suhtautumista huumeisiin, myös tupakkaan ja alkoholiin. Toisissa maissa nuoret puoltavat kannabiksen ja sen oheistuotteiden käytön, tuotannon ja myynnin vapauttamista lääketieteellisistä ja käytännöllisistä syistä, ja usein tähän liitetään selkeä vaatimus kovien huumeiden kiellon jatkamiseksi tai vahvistamiseksi edelleen.

Mielenterveyden osalta kaivataan panostamista erityisesti nuorille suunnattuun ehkäisevään työhön (ennen kaikkea neuvontapalveluihin) ja hoitomahdollisuuksiin. Mielenterveydellisistä ongelmista kärsivien nuorten tilanteesta olisi myös laadittava kattavampia tilastoja.

”Penumbra” – tukea mielenterveydellisistä ongelmista kärsiville nuorille
Penumbra on Skotlannissa jo 15 vuoden ajan toiminut vapaaehtoisjärjestö. Sen tavoitteena on kannustaa erilaisista ongelmista kärsiviä nuoria kehittämään taitoja ja itseluottamusta, keskustelemaan elämän vaikeista kysymyksistä ja auttaa heitä tunnistamaan omat sisäiset voimavaransa. Vuosien kuluessa on syntynyt ”pistäytymispalveluja” ja monenlaisia tukiryhmiä (syömishäiriöisille, huumeiden ja alkoholin väärinkäyttäjille).
<http://www.penumbra.org.uk/youngpeople/youngpeoplecontent.html>

- **Seksuaalinen avoimuus**

Nuoret pitävät seksuaalisuutta tärkeänä osana omaa hyvinvointiaan ja henkilökohtaista itsenäisyyttään. He tuntevat tarvitsevansa lisää tietoa seksuaalisuudesta, erityisesti sukupuolivalistuksesta, ehkäisystä ja sukupuolitaudeista. Tietoa tulisi antaa sekä koulussa että sen ulkopuolella epävirallisissa oppimisympäristöissä, esimerkiksi nuorisojärjestöissä tai vapaa-aika- ja urheilutoiminnassa.

Pohjoismaiden julistus nuorten seksuaaliterveydenhuollosta ja oikeuksista siihen
”Pohjoismaiden julistuksen” kehittäjinä ovat olleet viiden Pohjoismaan perhesuunnittelujärjestöt, ja se perustuu YK:n kansainvälisen väestö- ja kehityskonferenssin Kairossa vuonna 1994 hyväksytyyn toimintaohjelmaan. Se on tärkeä väline, joka osoittaa, ettei oikean tiedon antaminen nuorille yllytä heitä sukupuolisuhteisiin vaan lisää todennäköisyyttä, että mahdollisissa sukupuolisuhteissa harrastetaan turvaseksiä.
<http://mirror.ipf.org/cairo/issues/9906/nordic.htm>

Nuoret kannattavat kaikkien nuorten oikeutta kulttuuritaustasta riippumatta tietoon ja neuvontaan sekä ehkäisyyn ja sukupuolikasvatukseen. He kannattavat myös abortin laillistamista. Teiniraskaudet mainitaankin erityisenä ongelmana, joka on ratkaistava.

Kaikki sukupuolisen hyväksikäytön muodot, kuten seksimatkailu ja lasten hyväksikäyttö, torjutaan tiukasti ja yksiselitteisesti. Suvaitsemattomuutta tiettyjä sukupuolisia suuntauksia kohtaan arvostellaan laajasti eikä sitä hyväksytä. Nuoret kannattavat myönteisempiä toimia, joilla lisätään tietoisuutta sukupuolisesta erilaisuudesta.

Toisten nuorten antama sukupuolikasvatus ("vertaisryhmäopetus") voi auttaa vaikeissa perhetilanteissa ja saavuttaa nuoret, joiden on vaikea keskustella sukupuoliasioista. Etnisiin vähemmistöihin kuuluvat ja/tai heikommassa asemassa olevista perheistä lähtöisin olevat tytöt tarvitsevat erityisiä opetusmenetelmiä, koska osalle heistä äitiys on edelleen ainoa sosiaalisen sopeutumisen keino.

- ***Perhe- ja sukupuoliasioihin on kiinnitettävä enemmän huomiota***

Nuorten mielestä naisten ja miesten tasa-arvossa on edistytty viime vuosikymmeninä vain vähän. Nuoret tuntevat kaipaavansa oikeudenmukaisempaa suhdetta naisten ja miesten välillä yhteiskunnassa ja parempaa tietoisuutta sukupuoleen perustuvasta asenteellisesta ajattelusta ja roolimäärittelyistä. Nuoret katsovat, että perinteistä tehtävien jakoa on arvioitava uudelleen varsinkin alueilla, joilla työttömyys on suurta ja julkiset päivähoitopalvelut vähäisiä.

Nuoret naiset tasa-arvon puolesta Euroopassa

Syyskuussa 1999 Euroopan naisten lobby (European Women's Lobby) käynnisti hankkeen "Mobilising Young Women for Equality in Europe". Sen tarkoituksena on edistää nuorille naisille tärkeiden asioiden sisällyttämistä Euroopan ja kansallisen politiikan kehitykseen ottamalla entistä enemmän nuoria naisia mukaan järjestäytyneeseen toimintaan ja päätöksentekoon.

<http://www.womenlobby.org>

Perhe-elämän ja työn yhteensovittamisen katsotaan olevan yksi tulevaisuuden suurimmista haasteista, kun otetaan huomioon esimerkiksi vanhempainloman toteuttaminen ja lasten päivähoitomahdollisuuksien parantaminen. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä huomiota tyttöjen ja nuorten naisten erityistarpeisiin ennen kaikkea terveyden ja turvallisuuden osalta. Naisiin kohdistuva väkivalta on vieläkin yleistä, ja siihen on puututtava. Tietyissä stressitilanteissa nuoret naiset sairastuvat poikia ja nuoria miehiä todennäköisemmin bulimian tai anorexia nervosan kaltaisiin sairauksiin. Monet nuoret kaipaavat vahvempaa aineellista ja henkistä tukea perheiltä, ja sitä tulisi suunnata myös lapsiperheille, joiden vanhemmat eivät ole naimisissa.

- ***Oman kulttuurin ilmaiseminen***

Nuoret tähdentävät kulttuuritoiminnan kaikkien muotojen merkitystä omalle hyvinvoinnilleen ja persoonallisuutensa kehitykselle. He ehdottavat muutoksia koulujen opintosuunnitelmiin, epävirallisen oppimisen muotoihin ja viranomaisten kulttuurilinjauksiin. He katsovat nuorten kulttuuriopetuksen tehokkaaksi keinoksi kehittää tietoyhteiskunnan edistymiseen tarvittavia sosiaalisia taitoja.

Club 15–29 – heikossa asemassa olevien nuorten taidetoimintaa

Kreikan "Club 15–29" on suunnattu järjestäytymättömille tytöille ja pojille. Se toimii katto-organisaationa kaikille nuorten vapaa-ajan ohjelmille. Sen yhtenä tarkoituksena on tavoittaa

syryjäisillä alueilla asuvat nuoret ja vammaiset kulttuuri- ja koulutusepäntasa-arvon poistamiseksi sekä sellaisten hankkeiden toteuttamiseksi, joissa sekä kuurot että sokeat nuoret osallistuvat taiteelliseen toimintaan esimerkiksi teatterin tekemisen muodossa.
<http://www.neagenia.gr/club1529b.html>

Nuoret katsovat, että tietotulva ja sen kaupallisuus saattavat vaarantaa heidän kulttuuri-identiteettinsä. Nuoret kokevat itsensä kaupallisten voimien kohderyhmäksi, jonka kulutuskäyttäytymiseen yritetään vaikuttaa. Tämä voi johtaa tilanteisiin, joissa jo varhaisnuorilla on houkutus alkaa ansaita rahaa markkinoiden esittämien stereotyyppisten roolimallien innoittamina.

Nuorten ja aikuisten kulttuurin rajat ovat hämärtyneissä, minkä ohella syntyy uusia muuttuvia kulttuureja ja sekamuotoisia nuorisokulttuureja. Uudet kulttuurimallit näyttävät olevan nykyistä vähemmän ikäsidonnaisia. Silti jäljellä on vielä tärkeä tehtävä: nuorilla on oltava mahdollisuus muokata ja ilmaista omaa kulttuuriaan.

- ***Nuoret haluavat turvallisemman elämän ja lisää ympäristötietoa***

Nuoret pitävät kaupunkien keskusta-alueiden turvallisuutta ja liikenneonnettomuuksien ehkäisyä tärkeinä asioina työturvallisuuteen liittyvien erityisongelmien ohella. Siksi tarvitaan tiukempia turvallisuusvaatimuksia ja parempia sääntelyjärjestelmiä.

Ympäristöasiat kiinnostavat nuoria erittäin paljon, ja ne vaikuttavat suuresti heidän elinoloihinsa ja hyvinvointiinsa. Monet nuoret ovat tiedostaneet laadukkaan ympäristön merkityksen ja haluaisivat tietää lisää siitä ja kestävästä kehityksen toteutumisesta. Tämä on niiden kuudennen ympäristöä koskevan toimintaohjelman tavoitteiden mukaista⁴⁵, joilla on tarkoitus edistää ympäristökoulutusta ja selvittää keinoja ympäristötietoisuuden lisäämiseksi. Tähän sisältyy myös ympäristökysymysten sisällyttäminen koulujen opetussuunnitelmiin ja sellaisten opetusohjelmien kehittäminen, joilla kannustetaan omaksumaan ympäristöystävällisempiä elintapoja.

4.2 Kuulemisen yhteydessä tehdyt ehdotukset

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Hyvinvoinnin aineelliset edellytykset:
  - lisätoimet asuntotilanteen kohentamiseksi
  - kaikille, myös vähätuloisista väestöryhmistä ja maaseutualueilta peräisin oleville nuorille, asianmukaiset sosiokulttuuriset perusrakenteet
- Terveys- ja huume politiikan alalla:
  - syrjimätön terveydenhuolto palvelujen saanti
  - terveydenhuoltojärjestelmän yleinen parantaminen
  - terveyskasvatuksen lisääminen (myös kuluttaja-asioissa)

⁴⁵ KOM(2001) 31 lopullinen, 24.1.2001.

- vahvempi tuki tiedotus- ja ehkäisyohjelmille
  - tehokkaampi tiedotus ja valistus tiedotusvälineissä
  - vertaisryhmien tiedotus ja neuvonta
  - vanhemmilta saatavat tiedot
  - parempi hoito huumeriippuvaisille, mieluiten erityisissä hoitokeskuksissa
  - lisätuki terveystutkimukseen ja tilastotietojen hankintaan.
- Muut aiheet (mielenterveys, seksuaalisuus, perhe, tasa-arvo, henkilökohtainen turvallisuus):
    - psyykkisten ja psykosomaattisten sairauksien parempi lääketieteellinen hoito
    - parempi neuvonta varhaisemmassa vaiheessa ja erityisten mielenterveyspalvelujen perustaminen
    - mielenterveydellisistä ongelmista kärsivien nuorten paremmat kuntoutusohjelmat
    - seksuaalisuutta koskevien tietojen ja neuvonnan helpompi saatavuus
    - lisätuki ehkäisy- ja perhesuunnitteluohjelmiin
    - paremmat tai laajemmat terapiapalvelut seksuaalisen hyväksikäytön ja väkivallan uhreille
    - parempi aineellinen tuki ja järjestelytuki perheille, erityisesti edulliset lastenhoitopalvelut
    - tasa-arvoinen ja ilmainen sukupuoli- ja äitiysterveyspalvelujen saanti kaikille naisille
    - työturvallisuusvaatimusten tiukentaminen ja turvallisuuden parantaminen
    - erityiset harjoittelumahdollisuudet nuorille kuljettajille
    - houkuttelevat julkiset liikennepalvelut myös epätavallisina vuorokaudenaikoina
    - ympäristötietoisuuden lisääminen ja ympäristökasvatuksen tukeminen virallisessa ja epävirallisessa oppimisessa.

Euroopan tasolla

Euroopan unionia kehoitetaan keskittymään entistä enemmän kahteen toiminta-alaan: vähimmäisvaatimusten asettamiseen sekä politiikan ja ohjelmien sovittamiseen entistä paremmin nuorten tarpeita vastaaviksi.

- Olettaen, että Euroopan unioni pystyy asettamaan tiettyjä vähimmäisvaatimuksia, ehdotetaan neljää vähimmäisvaatimusryhmää:
  - vähimmäisvaatimukset sosiaaliturvan asianmukaisesta kattavuudesta siten, että se kattaa kaikki nuoret ketään syrjimättä ja perustuu sukupuolvienvälisen oikeudenmukaisuuden periaatteeseen
  - vähimmäisvaatimukset terveydenhuollolle, joka kattaa kaikki nuoret ketään syrjimättä, korostaa ehkäisyn merkitystä ja on riittävän joustava tiettyjen nuorisoryhmien erityistarpeiden ottamiseksi täysimääräisesti huomioon
  - vähimmäisvaatimukset erilaisten aineiden väärinkäyttöä koskeviksi eurooppalaiseksi politiikaksi, jossa otetaan huomioon nykytodellisuus, joka kattaa kaikki lailliset ja kielletyt aineet ja jossa huumeriippuvuus katsotaan sairaudeksi eikä rikokseksi
  - eurooppalaiset vähimmäisvaatimukset lastenhoitopalveluille ja vanhempainlomalle, joilla edistetään naisten ja miesten tasa-arvoa ja tuetaan perheitä.
- Euroopan unionia kehoitetaan ottamaan entistä paremmin huomioon nuorten edut suunniteltaessa ja pantaessa täytäntöön yhteisön politiikan eri aloja ja toimintaohjelmia:
  - Nuorisotiedotuksen alalle kaivataan lisää yhteisön tason aloitteita, erityisesti sellaisia, jotka auttavat nuoria kasvamaan itsenäisiksi kansalaisiksi.
  - Yhteisön politiikan tulisi pyrkiä vaalimaan Euroopan kulttuurien ja elintapojen nykyistä monimuotoisuutta.
  - Vammaisille ja muita heikommassa asemassa oleville nuorille tulisi mahdollistaa helpompi pääsy Leonardo-, Sokrates- ja Nuoriso-ohjelmiin, minkä lisäksi olisi tarjottava lisätukea näkö- ja kuulorajoitteisten käytettävissä oleville kulttuurituotteille.
  - EU:ssa esiintyvistä sairauksista tarvitaan sukupuolten mukaan eriteltyjä tilastotietoja.

5. ARVOILLE PERUSTUVA EUROOPPA

5.1 Tulosanalyysi

Euroopalla on 15–25-vuotiaiden nuorten mielestä monet kasvot: se on Baabelin torni, byrokraattinen laitos ja ”suuri raha-automaatti”, mutta samalla myös vaihdannan ja kohtaamisen taso sekä demokraattisten arvojen esitaistelija.

- *Eurooppa maailmassa*

Nuoret torjuvat sekä yksilöinä että yhteisönä ajatuksen Euroopasta, joka olisi pelkästään valtava vapaakauppa-alue, joka kilpailisi Pohjois-Amerikan ja Kaakkois-

Aasian kanssa. Yhteisön kehittämisen tarkoituksena ei ole rakentaa Euroopasta linnoitusta, joka perustuu vain menneisiin aseisiin ja vanhoihin reaktioihin. Se, että Eurooppa hallinto ulottui joskus myös muihin maanosiin, ei saa olla verukkeena tällaisen asetelman säilyttämiselle. Euroopan tulee sitä vastoin osoittaa avoimuuttaan muuhun maailmaan ja rakentua kulttuurien kohtaamispaikaksi, suvaitsevuden ja vaihdannan työssijaksi.

On muutoinkin selvää, että nuorille Eurooppa merkitsee paljon enemmän kuin pelkkää Euroopan unionia. He kannattavat laajentumista täysin tietoisina siitä, että ehdokasmaiden liittyminen ja näiden entisten kommunististen järjestelmien muuttuminen demokraattisemmiksi ja ankaran suunnitelmatalouden vaihtuminen markkinataloudeksi voivat viedä nuoret kansalaiset aika ajoin epävarmaan tilanteeseen.

- ***Eurooppa – arvojen puolestapuhuja***

Nuoret ja heidän järjestönsä kannattavat edelleen eurooppalaista ihannetta, joka perustuu rauhan, hyvinvoinnin ja demokratian arvoihin. Kaikille on selvää, että nykyisin on tärkeämpää korostaa vahvasti vapauten ja oikeuteen perustuvaa aluetta kuin taloudellista Eurooppaa. Ajatus ykseydestä kaiken monimuotoisuuden keskellä ei sekään ole nuorille yhdentekevä.

Erilaisen syrjinnän vastaisen toiminnan kysymykset nousivat selvästi esiin kaikissa keskusteluissa. Yhteisvastuun, tasa-arvon ja monikulttuurisuuden arvot saivat yksimielisen kannatuksen. Nämä arvot ovat keskeinen osa paitsi Euroopan yhdentymistä myös yhteistyötä muun maailman kanssa. Kaikki kuulemisiin osallistuneet toivoivatkin yhteisen eurooppalaisen politiikan perustamista yleismaailmallisten perusoikeuksien suojelemiseksi.

Nuoret vaativat soveltamaan tarkasti Amsterdamin sopimukseen (sen 13 artiklaan) sisältyvää syrjimättömyyslauseketta, joka antaa yhteisön toimielimille valtuudet toteuttaa toimia sukupuoleen, rotuun, etnisen alkuperään, uskontoon tai maailmankatsomukseen, vammaan, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiseksi. Artikla otettiin ensimmäisen kerran käyttöön syrjinnänvastaisessa toimintasuunnitelmassa, jonka tärkeimpänä tavoitteena on käytäntöjen ja asenteiden muuttaminen asiaan liittyvien toimijoiden aktivoinnin avulla. Näitä toimia on jatkettava.

Lisäksi nuoret pelkäävät eräitä maailmanlaajuistumiskehityksen vaikutuksia, jotka voivat aiheuttaa tai lisätä maailman väestön ja alueiden välistä eriarvoisuutta. Nuoret näyttivät kantavan huolta erityisesti ihmiskaupasta ja kurjistumisilmiöiden kansainvälisistä seurauksista.

”Timor-nuorisokortin” yhteisvastuurahaston perustaminen Portugaliin tarjoaa mahdollisuuden lisätä alun perin kulutukseen tarkoitettuun välineeseen todellinen yhteisvastuun ulottuvuus. Nuorisokortteja on kahdenlaisia: ”perinteinen” kortti maksaa 6 euroa ja ”MegaCartão Jovem” 12 euroa. Jokaisesta 1. kesäkuuta 1999 jälkeen myydyistä perinteisistä kortista osoitetaan 0,50 euroa Itä-Timorissa toteuttaviin hankkeisiin. Kalliimmasta kortista hankkeisiin osoitetaan 1 euro.
<http://www.timorlorosac.fdti.pt/campanhas/cartaojovem.htm>

- ***Rasismien ja muukalaisvihan torjunta***

Toiminta on kaksitahoista: se on ehkäisevää ja lisäksi siinä noudatetaan tiukkaa linjaa ("nollatoleranssi") kaikkea äärikäyttäytymistä kohtaan.

Yleisesti ottaen nuoret ovat avoimia muille, tietoisia rasismien ongelmista ja valmiita panostamaan rasismien torjuntaan. He tuntevat itsensä kuitenkin erityisen alttiiksi kaikenlaisille manipulointiyrityksille.

Poliittista toimintaa tulisi näin ollen kehittää seuraavien periaatteiden mukaisesti:

- Koulutus, työllisyys ja sosiaalinen osallisuus ovat edellytyksiä rasismien ja muukalaisvihan ehkäisemiselle.
- Nuorten, ennen kaikkea vähemmistöjen ja paikallistason edustajien, osallistuminen samoin kuin epävirallinen opetus ja oppiminen ovat erityisen tehokkaita keinoja.
- Nuorilta nuorille tapahtuva tiedotus on nimenomaan tällä alalla paras keino nuorten valveuttamiseksi.
- Verkostojen tukeminen kaikilla tasoilla ja uusien viestintäkanavien kehittäminen niiden sisällä on soveltuva väline jatkotoimille.

Kaikki erilaisia – kaikki samanarvoisia

Euroopan neuvoston vuonna 1996 järjestelmä rasismien ja suvaitsemattomuuden torjuntakampanja tarjosi erinomaiset voimavarat ja aiheet syrjäytymisen vastaiseen toimintaan tähtäävään vertaiskoulutukseen. Kampanja tuotti lyhyestä kestostaan huolimatta arvokasta kasvatusaineistoa, jota käytetään edelleen Euroopan nuorisjärjestöissä.

<http://www.ecri.coe.int/>

Euroopan vertaiskouluttajajärjestö (EPTO)

EPTO on rasismien ja muukalaisvihan torjunnan alalla toimivien nuorten kouluttajien muodostama eurooppalainen verkosto. Sen pyrkimyksenä on antaa nuorille ja erityisesti nuorisoliikkeiden johtajille koulutusta monikulttuurisen monimuotoisuuden kunnioittamista käsittelevien työpajojen vetämiseen. Verkosto toimii kymmenessä Euroopan maassa.

<http://www.ceji.org/new/epto/frameset2.html>

• ***Eurooppa, jossa nuoret haluavat olla mukana***

Nuoret ja heidän edustajansa haluavat, että Eurooppa kuuntelee heidän huoliaan ketään laiminlyömättä tai leimaamatta. He pitävät Eurooppaa laajana rajattomana alueena, jonka tehtävänä on helpottaa opiskelua, matkustamista, työntekoa ja jokapäiväistä elämää. Lisäksi he pitävät Eurooppaa ihanteellisena tasona muun muassa ympäristönsuojelua, kulttuuriperinnön säilyttämistä, kaikenlaisten ääriliikkeiden torjumista, sosiaalioikeuksien vahvistamista ja sukupuolten tasa-arvoa koskevan lainsäädännön säätämiseksi.

Euroopan yhdentyminen on edelleen kesken. Tässä kehityksessä tapahtuu sekä suuria poliittisia edistysaskeleita että monia paikallistason pienistä toimista. Jotkut nuoret valittavat yhteisössä vallitsevia puutteita ja pitivät yhteisön toimintaa osin ymmärtämättömänä ja monimutkaisena, kun taas toiset nuoret suhtautuvat kehitykseen toiveikkaasti. Kaikki haluavat kuitenkin osallistua Euroopan yhdentymiseen tuomalla julki kantansa heitä kiinnostavista ja heitä koskevista aiheista sekä nuorina että kansalaisina. Pelkkä kuuntelu ei heille riitä.

Järjestöt, jotka ovat luonteensa vuoksi enemmän tekemisissä yhteisön toimielinten kanssa (tukihakemusten, ohjelmiin ilmoitettavien hankkeiden jne. myötä), katsovat nykyisten rakenteiden olevan liian monimutkaisia. Yhteisön nuorisopolitiikan kattavan teknisen tuen osalta Euroopan nuorisofoorumi ehdottaa viraston perustamista.

InfoMobil – käytännön tietoja Euroopan maista

InfoMobil on nuorten tietoverkoston ERYICAN web-palvelu. Se kattaa yli 20 maassa esimerkiksi seuraavat alat: opiskelu, työllisyys, ammatillinen koulutus, majoitus, kulttuuri- ja urheilutoiminta, vapaa-aika, terveys, nuorten tietopalvelut, sosiaalipalvelut ja liikennevälineet.

<http://www.eryica.org/infomobil/>

Nuoria sukupolvia ja Eurooppaa erottavan välimatkan vuoksi tutkijat suhtautuvat varauksellisesti laajalti levinneisiin käsityksiin siitä, että nykyneuret ovat ”ensimmäisiä todellisia eurooppalaisia”. Monet nuorista ovat edelleen syvästi juurtuneita paikallisympäristöihinsä ja kansallisiin näkökantoihin. Eurooppa-tietoisuuden lisäämiseksi ja Euroopan kansalaisuuden vahvistamiseksi on käytävä vielä pitkä ja kärsivällisyyttä vaativa tie.

Euroopan havainnollistaminen käytännössä Euregio Maas-Rein -alueen ja alueen nuorten vapaa-aika- ja tiedotusjärjestön EFI:n verkoston avulla.

Euregio Maas-Rein on kolmeen valtioon – Belgiaan, Saksaan ja Alankomaihin – kuuluva monikielinen ja monikulttuurinen alue, joka sijoittuu Liègen, Maastrichtin ja Aachenin kaupunkien ympärille. Sen iskulauseena on ”kaikkien osallistuminen: ehto Euroopan yhdentymiselle”. Tässä yhteydessä nuorten on voitava saada yhdessä ja muiden kanssa vapaa-aikanaan mahdollisuus elinympäristön rajat ylittävään tuntemiseen. EFI järjestää lapsille, nuorille ja kaikille sosiaali- ja koulutusalan työntekijöille paitsi seminaareja ja muuta arviointitoimintaa myös työpajoja ja luovaa toimintaa, jolla kannustetaan nuorten osallistumista toimintaan.

http://www.efi-aachen.de/f/frames_f.htm

Nuoret ovat lisäksi ymmärtäneet, että päätöksistä yhä suurempi osa tehdään Euroopan tasolla, minkä vuoksi he haluavat osallistua Euroopan tason toimintaan. Nuoret toivovat uutta eurooppalaista aloitetta nuorten hyväksi, kansallisten nuorisopolitiikkojen parempaa yhteensovittamista ja nuorisoulottuvuuden huomioon ottamista kaikissa nuoria koskehtavissa politiikoissa niin, ettei heitä katsota järjestelmällisesti vain ongelmaksi vaan pikemminkin niiden ongelmien ratkaisijoiksi, joihin politiikoilla halutaan vaikuttaa.

• Liikkuvuus, Euroopan yhdentymisen tärkein tekijä

Kuulemisesta kävi ilmi kaksi seuraavaa toteamusta:

- Ensimmäinen toteamus on myönteinen ja kannustava, ja se koskee lisääntyntä liikkuvuutta. Sen lisäarvo tunnustetaan nyt laajalti. Riippumatta siitä, määritetäänkö liikkuvuus eri maiden vaiko maaseutu- ja kaupunkiyhteisöjen väliseksi liikkeeksi, viitataan sillä miljooniin eurooppalaisiin korkea-asteen opiskelijoihin vai ammatillista koulutusta saaviin nuoriin, koskeeko se vammaisia, vähemmistöihin kuuluvia vai taustaltaan muita heikommassa asemassa olevia nuoria, se avaa ovet maailmaan ja rikastuttaviin kokemuksiin.
- Toinen toteamus on vastapainona tälle tyytyväisyydelle. Esteitä on edelleen, ja ne johtuvat tiedon puutteesta kaikilla tasoilla, henkisistä raja-aidoista (stereotyyioista) tai käytännöistä (viisumeista), tutkintotodistusten tai hankitun

työkokemuksen tunnustamattomuudesta sekä vieraiden kielten riittämättömistä taidoista. Liikkuvuus on siis edelleen vain nuorten vähemmistöä hyödyttävä kokemus.

On toimittava niin, että poikkeuksesta tulee sääntö: liikkuvuuden tulee kuulua erottamattomana osana oppimiseen jo varhaisiästä lähtien. Ohjelmien on siis oltava avoimina kaikille nuorille heidän sosioekonomisista ja maantieteellisistä lähtökohdistaan riippumatta.

Tätä varten tarvitaan uusia rahoituslähteitä, kumppaneiden vahvempaa osallistumista ja laatuvaatimuksia. Vaikka yhteisön ohjelmat ovatkin antaneet mahdollisuuden kerätä kokemuksia ja raivata tietä, liikkuvuutta ei voida kannustaa jatkossa pelkästään niiden avulla niiden rajallisten voimavarojen vuoksi. Eri päätöksentekotasojen entistä parempi yhteensovittaminen on välttämätöntä.

- ***Vapaaehtoistyö vastauksena nuorten odotuksiin***

Nuoret pitävät vapaaehtoistyötä, johon määritellään kuuluvaksi kaikenlainen korvaukseton työ, keinona hankkia myöhemmin työelämässä hyödynnettäviä pätevyys- ja kokemusta. Vapaaehtoistyö ei kuitenkaan heidän mielestään korvaa palkallista työtä.

Vapaaehtoistyöllä vastataan lisäksi yhteiskunnan muutokseen. Yhteiskunta, joka tarjoaa nuorille tällä tavoin mahdollisuuden sosiaalistua, hyötyy näistä markkinoiden ulkopuolisista toiminnoista, joiden tarve on kasvanut viime vuosina. Huomattakoon, että tavoitteeksi nuorten osallistumiselle vapaaehtoistyöhön mainitaan usein 30 prosenttia. Eräissä maissa pakollisen asepalveluksen lakkauttaminen on suosinut näiden uusien osallistumismuotojen kehittymistä.

Lisäksi vapaaehtoistyö on samanaikaisesti sosiaalisen osallistumisen muoto ja kasvattava kokemus. Se on sosiaaliseen osallisuuteen vaikuttava tekijä, ja sen avulla voidaan hyvin konkreettisesti torjua ennakkoluuloja. Se on maailmanlaajuinen mahdollisuus, ja sen tulee olla kaikille avoin. Vapaaehtoistyö on siten esimerkillinen vastaus tämän valkoisen kirjan kuulemismenettelyn aikana esitettyihin toiveisiin.

Vapaaehtoistoimintaa tapahtuu paikallisella, kansallisella ja Euroopan tasolla. Viimeksi mainitussa tapauksessa se edistää eittämättä eurooppalaisen identiteetin rakentumista, ja se lienee myös tehokas väline kansojen lähentämiseksi uusien jäsenvaltioiden liittyessä unioniin.

Vapaaehtoistyötä koskevia toimia on toteutettu Euroopan neuvostossa⁴⁶, kansallisessa mitassa kehitettyjen vapaaehtoispalvelujen muodossa, Euroopan unionin neuvostossa meneillään olevassa arvioinnissa sekä Euroopan unionin Nuorisiohjelmassa ja Yhdistyneissä kansakunnissa⁴⁷, ja kaikki kannattavat voimakkaasti vapaaehtoistyön kehittämistä.

Sosiaalinen tai ekologinen vapaaehtoistyö

Saksassa vapaaehtoisesta sosiaalisesta vuodesta (Freiwilliges Soziale Jahr-FSJ) annettu liittovaltion laki antaa 16–27-vuotiaille nuorille mahdollisuuden täysipäiväiseen toimintaan sosiaalipalvelun, hoito- tai koulutustyön hankkeessa 6–12 kuukauden ajan. Vuonna 1993 lakia muutettiin niin, että

⁴⁶

Katso ”Eurooppalainen julistus nuorisopolitiikassa aktiivisesta nuoresta vapaaehtoistyötekijästä”.

⁴⁷

Vertaa vapaaehtoistyön vuodeksi julistettu vuosi 2001.

myös vapaaehtoinen ympäristötyö (Freiwilliges Ökologisches Jahr -FOJ) kuuluu sen soveltamisalaan. Laissa taataan, että nuoret vapaaehtoistyöntekijät saavat palveluaikanaan tietyt etuudet (kuten perheetuudet ja lisäpisteitä yliopistohauissa) ja että vastaanottava organisaatio maksaa heidän sosiaaliturvamaksunsa. Laissa korostetaan erityisesti vuoden kasvatuksellista arvoa asettamalla vapaaehtoistyöntekijälle myönnettävää tukea koskevat vähimmäisvaatimukset.
<http://www.ijgd.de>

5.2 Kuulemisen yhteydessä tehdyt ehdotukset

Suhteet muuhun maailmaan

Euroopan tasolla

Kuulemisen yhteydessä nuorten mielipiteissä korostuivat seuraavat seikat:

- Jotta maailman koko väestö hyötyisi samoista hyvinvoinnin ja kehityksen mahdollisuuksista:
  - kevennetään kehitysmaiden velkataakkaa (edellytyksenä ihmisoikeuksien ja demokraattisten arvojen kunnioittaminen)
  - pannaan täytäntöön YK:n vaatimus, jonka mukaan 0,6 prosenttia BKT:sta on osoitettava julkiseen avustustoimintaan köyhien maiden kehityksen edistämiseksi
  - hyväksytään toimia, jotka auttavat tehokkaasti eteläisen maanosan väestöä.
- Tuetaan nuorisoa hyödyttävää politiikkaa kehitysmaissa ja lisätään yhteistyöohjelmiin ”nuorisoulottuvuus”.
- Luodaan Euroopassa tai Euroopan välittömässä läheisyydessä ilmenevien konfliktien ehkäisyyn pyrkivä instituutti.
- Perustetaan ohjelmia, joilla ehkäistään konflikteja Euroopassa ja muussa maailmassa ja joissa otetaan huomioon nuorten välisten yhteyksien ja nuorisovaihdon rauhaa vahvistava vaikutus. Nuorisopolitiikalla ja erityisesti vaihto-ohjelmilla on käytännön vaikutuksia kansainvälisellä tasolla.

Muuttoliike

Euroopan tasolla

- Toteutetaan avustusohjelmia lähtömaissa, mikä merkitsee käytännössä ennakoivan talousavun antamista ja paikallisten työllistymismahdollisuuksien luomista.
- Kiinnitetään erityishuomiota yhteisöön tulleisiin pakolaisiin ja turvapaikanhakijoihin ja edistetään heidän tilanteensa huomioon ottavia aloitteita.
- Avataan yhteisön ohjelmat kolmansista maista kotoisin oleville nuorille (erityisesti vaihtamalla tietoja ja poistamalla kieli- ja hallintoesteitä).

Perusarvojen puolustaminen ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Kehitetään kansallisia lainsäädäntöjä homoseksuaaleille myönteisempään suuntaan sisällyttämällä niihin avioliitto-oikeus ja samanlainen adoptio-oikeus kuin heteroseksuaalisilla pareilla jo on.
- Käsitellään koululaitoksessa avoimesti näitä yhteiskunnallisia ja käyttäytymisen muutoksia koskevia kysymyksiä. Laaditaan kaikki seksuaalisen ilmenemismuodot sisältäviä sukupuolikasvatuskursseja.
- Edistetään ”maailmankoulutusta” sekä kattavaa ja pakollista ihmisoikeusopetusta.
- Laaditaan erityinen ammatillinen koulutus opettajille, virkailijoille ja poliiseille.

Euroopan tasolla

- Otetaan perustamissopimuksissa huomioon Euroopan kansalaisten perusoikeudet sisällyttämällä niihin Nizzassa joulukuussa 2000 allekirjoitettu perusoikeuskirja, jossa toistetaan ihmisoikeusyleissopimus ja täydennetään sitä. Nuorten mielestä myös Euroopan unionin tulisi allekirjoittaa sopimus. Perusoikeuksia tulisi soveltaa myös maahanmuuttajiin ja pakolaisiin.
- Perustetaan syrjinnän kieltävien lakien noudattamista valvovan Euroopan asiamiehen virka.

Rasismien ja muukalaisvihan torjunta

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Otetaan aihe ensisijaiseksi tavoitteeksi kansallisessa nuorisotyössä.
- Kannustetaan ja tuetaan paikallistoimintaa paikallisilla hankkeilla, jotka edistävät yhteisvastuuta ja vastuullisuutta. Tässä yhteydessä on annettava tunnustusta myös nuorisjärjestöjen työlle, jota on hyödynnettävä.
- Kehitetään nuorisoasiain neuvostossa toukokuussa 2001 esitetyn julkilausuman mukaisesti rasististen ja muukalaisvihaa lietsovien tietojen – erityisesti Internetin kautta tapahtuvaa – julkaisua ja jakelua koskevien lakien yhteinen tulkinta.
- Edistetään yhteistyössä yritysten kanssa tehtäviä toimia ja tuodaan esiin moninaisuuden edut.

Yleissivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa olisi keskityttävä rasismien ja muukalaisvihan torjuntaan. Vähemmistöille ja maahanmuuttajille tulisi opettaa vieraita kieliä mutta tarjota opetusta myös äidinkielellä. Opettajille olisi annettava monimuotoisuutta koskevaa koulutusta. Lisäksi koulutusjärjestelmään osallistumisesta tulee edistää erityisesti maahanmuuttajien ja vähemmistöjen keskuudessa. Epävirallisen oppimisen ymmärtämistä tulee kasvattaa.

Euroopan tasolla

- Rasismin torjunta tulee ottaa ministerikokousten esityslistojen toistuvaksi aiheeksi.
- Nuorten aloitteet tulee sisällyttää EU:n vuonna 2001 hyväksymään syrjinnän vastaiseen toimintasuunnitelmaan.
- Otetaan rasismin ja muukalaisvihan torjunta ensisijaiseksi tavoitteeksi kaikissa niissä yhteisön ohjelmissa ja toimissa, jotka koskevat nuoria, myös Euroopan sosiaalirahastossa.
- Toteutetaan Nuoriso-ohjelman yhteydessä rasismin ja muukalaisvihan torjuntaa käsittelevä Internet-keskustelufoorumi.
- Vahvistetaan yhteistyötä Wienissä sijaitsevan Euroopan rasismin ja muukalaisvihan seurantakeskuksen kanssa ja tuetaan kansalaisyhteiskunnan toimia tällä alalla.
- Osoitetaan yhteisön ohjelmissa erityishuomiota etnisistä vähemmistöistä ja toisen tai kolmannen polven maahanmuuttajien keskuudesta lähtöisin oleviin nuoriin.
- Sovitetaan paremmin yhteen jotkin Euroopan unionin maahanmuuttopolitiikan alat ja muukalaisvihan torjunta.
- Lisätään toimia Euroopan kansalaisuuden ja eurooppalaisen identiteetin kehittämiseksi.
- Yhdenmukaistetaan pakolaisten ja maahanmuuttajien oikeudet ja parannetaan heidän asemaansa kaikkialla Euroopassa.

Kaikilla tasoilla

- Kehotetaan kaikkien tasojen päättäjiä hyödyntämään entistä enemmän paikallisia hankkeita, joilla saadaan lähikosketus nuoriin.
- Julkisten viranomaisten ja instituutioiden tulisi mukautua yhteiskunnan monimuotoisuuteen, ja vähemmistöjen tulisi olla niissä asianmukaisesti edustettuina.
- Helpotetaan tiedonsaantia ja viestintää sekä tuetaan aloitteita ja hankkeita erityisesti paikallistasolla ja yrityksissä, työelämässä sekä kulttuuri- ja taide-elämässä.
- Tuetaan verkottumista kaikilla tasoilla, ja järjestetään toimijoiden välisiä kuulemisia.

Toimielinten Eurooppa ja nuorisopolitiikka

Euroopan tasolla

- Vahvistetaan yhteisön politiikan alueita ja toimia sekä kannustetaan samalla edistämään nuorisopolitiikkaa jäsenvaltioissa.

- Vahvistetaan jäsenvaltioiden ja yhteisön toimielinten yhteistyöjärjestelmiä ja tehdään laajalti tunnetuksi onnistuneita hankkeita, joiden hyöty on ollut nuorille suurin.
- Kehitetään kokonaisnäkemys nuorisoa koskeviin politiikan aloihin.
- Kysytään nuorten mielipidettä valmisteltaessa heitä suoraan tai välillisesti koskettavia aloitteita, ja käytetään tässä yhteydessä muun muassa yhteisön kehittämiä Internet-portaaleja.
- Komission toiminnan ohella Euroopan unionin nuorisoasiain neuvoston tulee tehostaa työtään, ja neuvoston nuorisotyöryhmän tulee jatkaa päätöksiä valmistelevassa tehtävässään. Toimielinten on luotava yhdessä nuoria sukupolvia hyödyttävä liikkeellepaneva voima.
- Kehitetään jatkotoimenpiteitä ja seurantatyökaluja läheisemmässä yhteistyössä EU:n ja Euroopan neuvoston kesken, ja aloitetaan jatkuva vuoropuhelu Euroopan neuvoston kanssa yhteisten toimien käynnistämiseksi.

Liikkuvuus

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Pannaan täytäntöön toimintasuunnitelma⁴⁸ ja liikkuvuudesta annettu suositus⁴⁹, ja valvotaan näin, ettei nuorten liikkuvuutta missään vaiheessa rajoiteta tai haitata ja että liikkuvuutta hyödyntävät henkilöt saavat samat edut kuin kyseisten maiden kansalaiset, esimerkiksi alennukset julkisissa liikennevälineissä, asuntotuet ja terveydenhoidon.
- Laajennetaan kahdenvälisiä vaihto-ohjelmia, jotka muodostavat alan yhteistyöpolitiikan ytimen. Kahdenvälinen vaihto täydentää Nuoriso-ohjelman monenvälistä vaihtoa.
- Koska paikallinen liikkuvuus on usein paras ponnahduslauta kansainväliseen liikkuvuuteen, paikallisen tason eri osallistujat verkostoidaan kahden toimintalinjan mukaisesti:
  - lisätään maaseudun ja kaupungin välistä liikkuvuutta
  - toteutetaan ”liikkuvuuskumppanuuksia”, joissa ovat mukana alueelliset yhteisöt, työmarkkinaosapuolet sekä yritykset ja kansalaisjärjestöt.
- Tuetaan sellaisten henkilöiden (ennen kaikkea kieliin liittyvää) koulutusta, jotka vastaavat vaihtotoiminnasta esimerkiksi korkeakouluissa, yhdistyksissä ja hallinnoissa. Heidän saamastaan tuesta ja heidän kokemustensa jakamisesta

---

⁴⁸ Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma, annettu 14 päivänä joulukuuta 2000, liikkuvuutta koskevasta toimintasuunnitelmasta – 2000/C371/03, EYVL C 371/4, 23.12.2000.

⁴⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus opiskelijoiden, koulutuksessa olevien, nuorten vapaaehtoisten, opettajien ja kouluttajien liikkuvuudesta Euroopan yhteisössä – KOM (1999) 708 – C5-0052/2000 – 2000/0021 (COD), EYVL C 178, 22.6.2001.

muille riippuu myös liikkuvuudessa lähivuosina tapahtuva kehitys. Lisäksi opettajien liikkuvuutta tulee lisätä. Esimerkiksi jokaiselle kieltenopettajalle tulisi vuoteen 2006 mennessä antaa mahdollisuus osallistua liikkuvuusohjelmaan.

- Liikkuvuushankkeiden laatua on parannettava edelleen ja pyrittävä kaikin tavoin varmistamaan, että nuori on riippumaton liikkuvuusjaksonsa ajan (tiedotuksen, ohjauksen, kielellisen ja kulttuurisen valmistautumisen laatu sekä taloudellinen tuki).
- Sisällytetään eurooppalainen ulottuvuus ja kulttuurien välinen oppiminen jokaisen nuoren yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen sekä oppilaitoksissa että epävirallisissa oppimisissa. Näin helpotetaan fyysistä liikkuvuutta.
- Liikennepoliitikan suunnittelussa otetaan huomioon nuori väestö.

Euroopan tasolla

- Pannaan täytäntöön liikkuvuutta koskevan toimintasuunnitelman ja suosituksen mukaiset seurantajärjestelyt.
- Laajennetaan ohjelmien edunsaajien joukkoa. Käytännössä:
  - annetaan etusija nuorille, joiden on vaikeampaa hyödyntää liikkuvuutta sosiaalisista syistä
  - kannustetaan ammatillisessa koulutuksessa olevien nuorten ja nuorten työntekijöiden liikkuvuutta.
  - tiedotetaan nuorille mahdollisimman varhain liikkuvuuteen liittyvistä seikoista.
  - Lisätään taloudellista tukea.
- Arvioidaan perusteellisesti vammaisten nuorten liikkuvuutta.
- Toteutetaan rinnan hyvin käytännönläheisiä toimia sekä ennen nuorten lähtöä että heidän palattuaan:
  - Yksinkertaistetaan hallinnollisia menettelyjä, erityisesti yhteisön ulkopuolisista maista tulevien nuorten viisumin hakemusmenettelyjä. Euroopan mittakaavassa ”liikkuvuuspassin” puuttuminen haittaa usein muuttamista maasta toiseen.
  - Yleistetään ”nuorisokorttien” käyttöä ja taataan, että kortti kattaa maantieteellisesti koko Euroopan, lisätään nuorille tarjottavia alennuksia, kasvatetaan kortin avulla saatavien palvelujen valikoimaa ja tehostetaan kortista tiedottamista.
  - Parannetaan kielellistä valmistautumista.
  - Kehitetään liikkuvuusmahdollisuuksia koskevaa tiedotusta tarkemmin suunnatuksi, nuorten tarpeisiin ja kielenkäyttöön sovitetuksi ja helposti

löydettäväksi sekä tarkastellaan yhteisvaikutuksia alalla jo meneillään olevien aloitteiden kanssa.

- Tunnustetaan virallisesti tällä tavoin hankittu (virallinen ja epävirallinen) kokemus.

Vapaaehtoistyö

Kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla

- Kehitetään tulevan vuosikymmenen aikana merkittävällä tavalla nuorten vapaaehtoistyötä kaikilla toimintatasoilla (paikallisella, alueellisella, kansallisella ja Euroopan tasolla).
- Kehitetään jokaiseen jäsenvaltioon jonkinlainen vapaaehtoispalvelu, perustetaan asianmukaiset rakenteet, lisätään vastaanottokehteiden määrää ja varmistetaan niiden rahoitus. Kuntien, alueiden, yhdistysten ja nuorisojärjestöjen tulisi tässä olla merkittävässä asemassa. Nuorille olisi annettava mahdollisuus jakaa kokemuksiaan ja osallistua vapaaehtoispalvelujen määrittämiseen ja toteuttamiseen.
- Perustetaan kansallinen nuoreita ja vapaaehtoisia koskeva säännöstö, joka voidaan mahdollisesti sisällyttää laajempialaiseen säännöstöön. Säännöstössä määriteltäisiin vapaaehtoistyöntekijän oikeudet ja vastuut, ja sillä helpotettaisiin vapaaehtoistyön kehittämistä ja taattaisiin nuorten sosiaalinen suojele.
- Pannaan viipymättä täytäntöön liikkuvuutta koskeva suositus ja toimintasuunnitelma (ks. edellä).
- Tiedotetaan työnantajille vapaaehtoistoiminnassa tarvittavista tiedoista ja taidoista (mm. aloitteellisuus, itsevarmuus ja ryhmätyötaidot).
- Otetaan nuoret mukaan vapaaehtoistyön edistämiseen ja suunnitteluun.

Euroopan tasolla

- Seurataan vapaaehtoispalveluja laadullisesti ja määrällisesti paikallisella, alueellisella, kansallisella ja Euroopan tasolla. Osa indikaattoreista on määriteltävä siten, että ne antavat vertailutietoa, helpottavat kokemusten vaihtoa ja auttavat havaitsemaan tulevia kehityssuuntia.
- Maailmassa toimii valtava määrä julkisia ja yksityisiä vapaaehtoisjärjestöjä. Nuoriso ei yleensä juurikaan voi osallistua niiden toimintaan. Euroopan komission tehtäväksi voitaisiin antaa neuvotella näiden järjestöjen kanssa nuorten laajemmasta hyväksymisestä järjestöihin.
- Eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun osallistuminen tulisi olla nykyistä paremmin mahdollista myös vaikeuksissa oleville ja vammaisille nuorille.
- Vapaaehtoistyö on tunnustettava epävirallisen koulutuksen muodoksi, jona sitä on myös hyödynnettävä.

6. VALKOISEEN KIRJAAN LIITTYVÄT ASIAKIRJAT

a) Seuraavat asiakirjat ovat saatavilla Euroopan komission Internet-sivustolla <http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/index.html>:

- *White Paper on Youth Policy in Europe, National Youth Consultation, May – July 2000*
  - Summary report, Second version [DE, FR]
  - yleiskatsaus 27.9.2000
  - kansalliset raportit ja kansallisten tapaamisten web-sivustot.
- *La rencontre européenne des jeunes à Paris, 5–7 octobre 2000. Les recommandations des 450 jeunes délégués [EN, DE].*
- *Report on the Hearing on Youth Policy held in the European Economic and Social Committee in Brussels on 20th February 2001 [EN].*
- *Meeting on Conditions for Young People in Europe, Report on the conference on 16th-17th March 2001, Folkets Hus in Umeå, Sweden [EN].*
- *Processus de consultation sur le livre blanc de la Commission européenne sur la jeunesse: rapport du pilier «consultation du monde scientifique», présenté à Umeå les 16-17 mars 2001 [FR, EN, DE].*
- *Position des autorités fédérales allemandes [FR, EN, DE].*
- *Eurobaromètre 55.1 "Les jeunes Européens en 2001".*

b) Seuraava asiakirja on saatavilla Euroopan parlamentin web-sivustolla http://www.europarl.eu.int/hearings/20010424/cult/minutes_en.pdf:

- *European Parliament, Directorate General for Research, Summary of the Public Hearing on Youth, 24th April 2001, Brussels, IV/WIP/2001/04/0094.*

c) Seuraavat asiakirjat ovat saatavilla talous- ja sosiaalikomitean Internet-sivustolla http://www.ces.eu.int/pages/avis/11_00/en/CES1418-2000_AC_en.doc:

- *Talous- ja sosiaalikomitean oma-aloitteinen lausunto nuorisopolitiikkaa koskevasta valkoisesta kirjasta, hyväksytty 29. marraskuuta 2000, CES 1418/2000 [ES, DA, DE, EL, FR, IT, NL, PT, FI, SV].*

d) Seuraavat asiakirjat ovat saatavilla Euroopan nuorisofoorumin Internet-sivustolla <http://www.youthforum.org/start/whitepaper/whitepaper.htm>:

- *Contributions des organisations de la société civile à la consultation de la Commission européenne sur son livre blanc jeunesse, 3e édition, Audition au Comité économique et social à Bruxelles, 20 février 2001.*
- *Stratégie et Objectifs clés pour une politique jeunesse dans l'Union européenne, Deuxième contribution du Forum européen de la Jeunesse au livre blanc de la Commission européenne sur la politique jeunesse, adoptée par le conseil des membres, Bruxelles 6-7 avril 2001 [FR, EN].*

LIITE 2 YLEISKATSAUS YHTEISÖN TOIMINTAAN NUORISOASIOISSA
---

1. NUORISO-OHJELMA

Euroopan unioni perusti vuonna 1988 Nuorten Eurooppa -toimintaohjelman, jolla tuettiin eri maissa asuvien nuorten välistä vaihtotoimintaa⁵⁰. Kaudella 1989–1991 ohjelmaan osallistui noin 80 000 iältään 15–25-vuotiasta nuorta. Vuonna 1991 hyväksyttiin EY:n perustamissopimuksen 149 artiklaan perustuva Nuorten Eurooppa II⁵¹, ja maaliskuussa 1995 aloitettiin ohjelman kolmas vaihe, joka päättyi vuonna 1999⁵².

Vuonna 1996 Euroopan komissio päätti ulottaa toimintaa nuorisovaihtoa laajemmalle ja ehdotti nuorten eurooppalaista vapaaehtoistyötä koskevaa yhteisön toimintaohjelmaa⁵³. Toimintaohjelma käynnistettiin vuonna 1998, ja sen avulla nuoret pystyvät osallistumaan vapaaehtoistyöntekijöinä paikallisyhteisöä hyödyttävään sosiaali-, kulttuuri- ja ympäristötoimintaan⁵⁴.

Nuorison Eurooppa -toimintaohjelma ja eurooppalaista vapaaehtoistyötä koskeva ohjelma vauhdittivat yleisesti sellaisten eurooppalaisten, kansallisten ja paikallisten hankkeiden kehitystä, joihin nuoret, etenkin erityisen vaikeissa tilanteissa olevat nuoret, voivat osallistua.

Huhtikuussa 2000 Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan parlamentti hyväksyivät Nuoriso-toimintaohjelman kaudelle 2000–2006⁵⁵. Nuoriso-ohjelma on kuin Nuorison Eurooppa -ohjelma ja eurooppalaista vapaaehtoistyötä koskevaa toimintaohjelmaa laaja-alaisempi, ja sen painopisteenä on nuorten tiedonhankinta ja jäsenvaltioiden välisen, nuorisopolitiikan kehittämiseen tähtäävän yhteistyön luominen⁵⁶. Tämän ohella koulun ulkopuolella annettava (”epävirallinen”) koulutus on entistä merkittävämmässä asemassa Nuoriso-ohjelmassa. Nuoriso-ohjelmasta tuettavien hankkeiden tulee liittyä seuraaviin seikkoihin:

- 1) Nuorten Euroopan nuorisovaihto
- 2) nuorten eurooppalainen vapaaehtoistyö
- 3) ryhmäaloitteet ja tulevaisuuden pääoma
- 4) yhteistoimet yleissivistävän koulutuksen (Sokrates) ja ammatillisen koulutuksen (Leonardo da Vinci) ohjelmien kanssa
- 5) tukitoimet.

---

⁵⁰ EYVL L 158, 25.6.1988.

⁵¹ EYVL L 217, 6.8.1991.

⁵² EYVL L 87, 20.4.1995.

⁵³ KOM(1996) 610, 23.12.1996.

⁵⁴ EYVL L 214, 31.7.1998.

⁵⁵ EYVL L 117, 18.5.2000, s. 1–10.

⁵⁶ Lisätietoja: <http://europa.eu.int/comm/education/youth/youthprogram.html>.

Ohjelmaan voi osallistua nuoria myös Norjasta, Islannista ja Liechtensteinista sekä ehdokasmaista (eli Itä-Euroopan maista ja Kyproksesta, Maltasta ja Turkista). Tietyin edellytyksin ohjelmaan voivat osallistua myös yhteisön ulkopuoliset maat (Välimeren alue, Kaakkois-Eurooppa, IVY-maat ja latinalainen Amerikka).

2. NUORISOON VAIKUTTAVAT POLIITTISET ALOITTEET

Nuorisoasioista sellaisinaan vastaavat suurimmaksi osaksi jäsenvaltioiden kansalliset, alueelliset ja paikalliset viranomaiset. Perussopimuksia lähemmin tarkasteltaessa⁵⁷ havaitaan kuitenkin nuorisoasioiden eurooppalaisen ulottuvuuden koko laajuus monilla yhteisön toiminnan aloilla.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa määrätään: ”unioni perustuu jäsenvaltioille yhteisiin vapauden, kansanvallan, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteisiin”. Artiklassa viitataan Roomassa vuonna 1950 allekirjoitettuun yleissopimukseen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi.

EY:n perustamissopimuksen 13 artikla koskee monenlaisen syrjinnän torjumista Euroopan unionissa. Artiklan mukaan Euroopan unioni ”toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiseksi”.

EY:n perustamissopimuksen 17 artiklassa vahvistetaan Euroopan unionin kansalaisuus. Artiklassa määrätään: ”unionin kansalainen on jokainen, jolla on jonkin jäsenvaltion kansalaisuus. – – Unionin kansalaisilla on tässä sopimuksessa määrätyt oikeudet ja velvollisuudet”.

EY:n perustamissopimuksen 125 artiklan nojalla – jota on tulkittava yhdessä sopimuksen 2 artiklan kanssa – jäsenvaltiot ja Euroopan yhteisö ”pyrkivät – – kehittämään yhteensovitettua työllisyysstrategiaa ja erityisesti edistämään ammattitaitoisen, koulutetun ja mukautumiskykyisen työvoiman sekä talouden muutoksiin reagoivien työmarkkinoiden kehittymistä”. Tätä tarkoitusta varten Euroopan unioni muodosti Luxemburgissa 1997 perustan yhteisön työllisyysstrategialle.

EY:n perustamissopimuksen 136 artiklassa Euroopan yhteisö tunnustaa työntekijöiden sosiaaliset perusoikeudet. Tässä yhteydessä ”yhteisön ja sen jäsenvaltioiden tavoitteena on – – työllisyyden edistäminen, elin- ja työolojen kohentaminen, – – riittävä sosiaalinen suojeleminen, työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu, inhimillisen pääoman kehittäminen tarkoituksena saavuttaa korkea ja kestävä työllisyystaso, ja syrjäytymisen torjuminen”.

EY:n perustamissopimuksen 137 artiklassa luetellaan kansalliset toimet, joita Euroopan yhteisön tulisi tukea. Näitä ovat esimerkiksi työympäristön parantaminen työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi, työehdot, tiedottaminen työntekijöille ja työntekijöiden kuuleminen sekä työmarkkinoilta syrjäytyneiden henkilöiden integroiminen.

---

⁵⁷

Lisätietoja sopimuksista on luettavissa osoitteesta http://europa.eu.int/abc/treaties_fi.htm.

EY:n perustamissopimuksen 146 artiklassa viitataan Euroopan sosiaalirahastoon (ESR), joka osallistuu inhimillisen pääoman kehittämisen alalla toteuttavien toimien rahoittamiseen ja ”pyrkii edistämään työntekijöiden työnsaantia sekä heidän alueellista ja ammatillista liikkumistaan yhteisössä sekä helpottamaan mukautumista teollisiin muutoksiin ja tuotantojärjestelmien muutoksiin”. Euroopan sosiaalirahastosta rahoitettavat hankkeet koskettavat välittömästi nuoria.

EY:n perustamissopimuksen 149 artiklassa muodostetaan oikeusperusta yhteistyölle Euroopan tasolla koulutus- ja nuorisoalalla. Siinä painotetaan koulutuksen keskeistä asemaa, sillä koulutus tarjoaa nuorille mahdollisuuksia elää, opiskella ja liikkua vapaasti Euroopassa ilman rajoja. Lisäksi 149 artiklassa luetellaan aloja, joilla Euroopan yhteisö voi kehittää yhteistyötä: ”jäsenvaltioiden kielten opetuksella ja levittämällä, – – edistämällä opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuutta, – – koulutuslaitosten välistä yhteistyötä, – – tietojen ja kokemusten vaihtoa jäsenvaltioiden koulutusjärjestelmien yhteisissä kysymyksissä, – – nuorisovaihdon sekä sosiaalipedagogiikan alan ohjaajien vaihdon kehittämistä, – – etäopetuksen kehittämistä”. Mainitussa 149 artiklassa muodostetaan oikeusperusta Nuoriso- ja Sokrates-ohjelmille.

EY:n perustamissopimuksen 150 artiklan mukaisesti Euroopan yhteisö ”toteuttaa ammatillista koulutusta koskevaa politiikkaa”, joka täydentää jäsenvaltioiden toimia. Artiklassa määritellään tavoitteet, joihin toiminnalla tulisi päästä, ja korostetaan, että ”erityisesti nuorison” tulisi osallistua ammatilliseen koulutukseen ja liikkuvuutta koskeviin toimiin.

EY:n perustamissopimuksen 151 artiklassa muodostetaan yhteisön kulttuuriyhteistyön oikeusperusta. Artiklan mukaan yhteisö tukee jäsenvaltioiden toimia ”Euroopan kansojen kulttuurin ja historian tuntemuksen, – – Euroopan kannalta merkittävän kulttuuriperinnön, – – kulttuurivaihdon” aloilla sekä taiteellisen ja kirjallisen luovan toiminnan alalla audiovisuaalinen toiminta mukaan luettuna. Vaikkei nuoria tässä nimenomaisesti mainitakaan, nämä toimet koskettavat heitä välittömästi. EY:n perustamissopimuksen 151 artiklassa muodostetaan oikeusperusta Kulttuuri 2000 -ohjelmalle, josta rahoitetaan muun muassa kulttuuriperintöön liittyviä, taiteelliseen ja kirjalliseen ilmaisuun, ammatilliseen liikkuvuuteen, taiteen ja kulttuurin levittämiseen sekä kulttuurien väliseen vuoropuheluun ja Euroopan historian tuntemukseen liittyviä hankkeita.

EY:n perustamissopimuksen 152 artiklan mukaisesti Euroopan yhteisön toiminnan tavoitteena on ihmisten terveyden korkeatasoinen suojeleminen kaikkien yhteisön poliitikkojen ja toimintojen määrittelyssä ja toteuttamisessa. Artiklassa mainitaan nimenomaisesti yhteisön toimivalta kehittää ”huumausaineiden aiheuttamien terveyshaittojen vähentämiseen tähtäävää jäsenvaltioiden toimintaa, johon kuuluu tiedotus- ja ehkäisemistoimia”.

EY:n perustamissopimuksen 153 artikla koskee kuluttajansuojaa. Siinä määrätään, että yhteisö ”myötävaikuttaa kuluttajien terveyden, turvallisuuden ja taloudellisten etujen suojaamiseen sekä edistää kuluttajien oikeutta tiedonsaantiin ja koulutukseen sekä oikeutta järjestäytyä”.

EY:n perustamissopimuksen 163–173 artiklassa viitataan Euroopan yhteisön tavoitteeseen lujittaa yhteisön teollisuuden tieteellistä ja teknologista perustaa kannustamalla sitä tulemaan entistä kilpailukykyisemmäksi kansainvälisellä tasolla.

Tämän perusteella komissio ehdotti maaliskuussa 2001 monivuotista tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja esittelyn puiteohjelmaa, joka muodostaa tärkeän tukiväliseen eurooppalaisen tutkimusalueen perustamiselle. Tutkimusalueeseen sisältyy nuorten tutkijoiden ammatillisen koulutuksen ja liikkuvuuden tukeminen Euroopan tasolla (vrt. EY:n perustamissopimuksen 164 artiklan d kohta).

EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla Euroopan yhteisö edistää kestäväää taloudellista ja sosiaalista kehitystä kehitysmaissa, kehitysmaiden yhdentymistä maailmantalouteen ja torjuu köyhyyttä näissä maissa. Artikla on tärkeä, koska sen perusteella yhteisö voi tukea kehitysmaiden nuorten tarpeita.

Näiden artiklojen perusteella on kehitetty tai ollaan kehittämässä poliittisia aloitteita nuorten etujen ajamiseksi. Tärkeimmät aihepiirit esitellään seuraavassa:

- *Nuoriso*

Edellä mainitun Nuoriso-toimintaohjelman ohella aloitteet muotoillaan pääosin Euroopan unionin neuvoston päätöslauselmiksi, joista esimerkkinä mainittakoon nuorten osallistumisesta⁵⁸, liikuntaharrastuksesta koulun ulkopuolisena oppimisena⁵⁹, nuorten yhteiskunnallisesta osallisuudesta⁶⁰ sekä nuorten aloitteellisuuden, yritteliäisyyden ja luovuuden edistämisestä⁶¹ annetut päätöslauselmat.

- *Työllisyys*

Euroopan työllisyysstrategia käynnistettiin Luxemburgin Eurooppa-neuvoston ylimääräisessä työllisyyskokouksessa marraskuussa 1997. Siitä käytetään usein nimitystä ”Luxemburgin prosessi”. Se, että jäsenvaltiot ja komissio sopivat tämän uuden prosessin käynnistämisestä ennen Amsterdamin sopimuksen ja sen sisältämän työllisyyttä koskevan, prosessin oikeusperustan muodostavan osaston⁶² ratifiointia, osoittaa, että EU:ssa annetaan ensisijainen merkitys työllisyys- ja työmarkkina-asioille ja monille niihin liittyville politiikan aloille.

Euroopan työllisyysstrategian puitteissa Euroopan komissio ja jäsenvaltiot ovat ottaneet nuoret selkeästi ensisijaiseksi kohderyhmäksi työttömyyden vähentämistä ja ehkäisyä koskevissa yhteisissä toimissa. Esimerkiksi työllisyysuuntaviivoissa on aina viitattu jäsenvaltioiden tavoitteeseen tarjota jokaiselle nuorelle työttömälle ”uusi mahdollisuus” ennen kuudetta työttömyyskuukautta. Lissabonin huippukokouksen seurauksena suuntaviivojen yleissivistävää ja ammatillista koulutusta koskevat osat konsolidoitiin ottamaan huomioon jäsenvaltioiden tarpeen kehittää ja panna täytäntöön – yhdessä muiden toimijoiden, esimerkiksi työmarkkinaosapuolten kanssa – kattavia ja johdonmukaisia elinikäisen oppimisen strategioita. Yksityiskohtaisemmin viitataan tarpeeseen ”antaa nuorille perustaidot, jotka ovat työmarkkinoiden hyödynnettävissä”, ”vähentää nuorten – – lukutaidottomuutta” ja ”vähentää huomattavasti niiden nuorten määrää, jotka lopettavat varhain

---

⁵⁸ EYVL C 42, 17.2.1999, s. 1–2.

⁵⁹ EYVL C 8, 12.1.2000, s. 5.

⁶⁰ EYVL C 374, 28.12.2000, s. 5–7.

⁶¹ EYVL C 196, 12.7.2001, s. 2–4.

⁶² Katso työllisyyttä koskeva EY:n perustamissopimuksen VIII osasto. Menettelyä selvitetään erityisesti EY:n perustamissopimuksen 128 artiklassa.

koulunkäyntinsä”⁶³. Lisäksi todetaan: ”erityistä huomiota olisi kiinnitettävä myös nuoriin, joilla on oppimisvaikeuksia ja koulutukseen liittyviä ongelmia”. Muut suuntaviivat, jotka koskevat sosiaalista osallisuutta, yrittäjyyden kehittämistä sekä naisten ja miesten yhtäläisiä mahdollisuuksia, ovat nekin erittäin tärkeitä nuorten kannalta.

- *Yleissivistävä ja ammatillinen koulutus*

Lissabonin Eurooppa-neuvosto hyväksyi maaliskuussa 2000 pitkän aikavälin strategian työllisyyden ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden vahvistamiseksi osana kilpailukykyistä tietopohjaista taloutta. Strategiassa asetettiin uudet tavoitteet nuorisoon läheisesti liittyville politiikan aloille, esimerkiksi koulutukselle, työllisyydelle, sosiaaliselle osallisuudelle sekä tieto- ja kansalaisyhteiskunnalle. Siinä määriteltiin uudet ensisijaiset tavoitteet, joiden mukaisesti on tarjottava varta vasten eri elämänvaiheissa oleville kohderyhmille suunniteltuja oppimis- ja koulutusmahdollisuuksia. Strategia koostuu kolmesta päätekijästä: oppimiskeskusten kehittämisestä, uusien perustaitojen edistämisestä ja pätevyyksien selkiyttämisestä. Tärkeimpiin tavoitteisiin kuuluu myös lisätä henkilöresursseihin tehtäviä investointeja, puolittaa vuoteen 2010 mennessä niiden vain alemman keskiasteen koulutuksen saaneiden 18–24-vuotiaiden määrä, jotka eivät ole jatkokoulutuksessa, kehittää kouluista ja koulutuskeskuksista, joilla kaikilla olisi Internet-yhteydet, kaikille avoimia oppimiskeskuksia, sekä tukea jokaista väestöryhmää ja käyttää sopivimpia menetelmiä uusien perustaitojen määrittämiseksi.

Marraskuussa 2001 Euroopan komissio julkaisi tiedonantonsa ”Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen”⁶⁴. Yksi toiminnan ensisijaisista tavoitteista liittyy oppimisen arvostamiseen ja tarpeeseen parantaa opetukseen osallistumisen ja sen tulosten ymmärtämistä ja arviointia erityisesti koulun ulkopuolisen oppimisen (epävirallisen oppimisen) alalla.

Maaliskuussa 2001 Euroopan komissio esitteli eLearning-toimintasuunnitelman, joka käsittelee koulujen liittämistä Internetiin ja kattaa perusrakenteet, ammatillisen koulutuksen, palvelut, sisällön ja yhteistyön sekä vuoropuhelun⁶⁵.

Heinäkuussa 2001 Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan parlamentti hyväksyivät suosituksen opiskelijoiden, koulutuksessa olevien, nuorten vapaaehtoisten, opettajien ja kouluttajien liikkuvuudesta. Tarkoituksena on poistaa liikkuvuuden esteet, sisällyttää kansainvälinen liikkuvuus kansallisiin toimiin sekä osallistua hyvien käytäntöjen levittämiseen⁶⁶.

Heinäkuussa 2001 komissio antoi tiedonannon yhteistyön vahvistamisesta unionin ulkopuolisten maiden kanssa korkea-asteen koulutuksen alalla.⁶⁷ Tiedonannolla on kaksi tavoitetta: luoda vastavuoroisen kehittämisen kautta laadukkaat henkilöresurssit kumppanimaihin ja markkinoida Euroopan unionia maailmanluokan

---

⁶³ EYVL L 22, 24.1.01, s. 18–26.

⁶⁴ Komission tiedonanto ”Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen”.

⁶⁵ Euroopan komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle ”eLearning toimintasuunnitelma – Katse huomispäivän koulutukseen” – KOM(2001)172, 28.3.2001.

⁶⁶ EYVL L 215, 9.8.2001, s. 30–37.

⁶⁷ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle yhteistyön vahvistamisesta unionin ulkopuolisten maiden kanssa korkea-asteen koulutuksen alalla, KOM(2001) 385 lopullinen.

osaamiskeskuksena opiskelua ja koulutusta sekä tieteellistä ja teknistä tutkimusta varten.

Komissio valmistelee parhaillaan ehdotusta direktiiviksi EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten mahdollisuudesta päästä unioniin opiskelemaan. Direktiivi koskisi satojatuhansia opiskelijoita. Direktiiviehdotuksen tarkoituksena on lisätä ulkomaalaisten opiskelijoiden määrää ja samalla vahvistaa Euroopan asemaa maailmanluokan osaamiskeskuksena koulutuksen alalla.

- *Tietoyhteiskunta*

Feiran huippukokouksessa kesäkuussa 2000 hyväksyttiin *eEurope 2002 -toimintasuunnitelma*⁶⁸, joka kuuluu olennaisena osana Lissabonin strategiaan. Toimintasuunnitelman toimintalinjoilla on tarkoitus nopeuttaa Euroopan siirtymistä tietoyhteiskuntaan. ”Euroopan nuoriso digitaaliaikaan” -toimella on tarkoitus lisätä digitaalitekniikan ja Internetin käyttöä eurooppalaisissa kouluissa sekä uusien taitojen omaksumista. Tietokoneavusteinen oppiminen on keskeisessä asemassa *eEurope 2002 -toimintasuunnitelman* tavoitteiden saavuttamisessa, minkä vuoksi komissio on hyväksynyt edellä mainitun aloitteen.

Lisäksi *eEurope-toimintasuunnitelman* kolmella muulla toimella helpotetaan nuorten osallistumista tietoyhteiskuntaan. ”Nopeammat Internet-yhteydet tutkijoille ja opiskelijoille” -toimella on tarkoitus parantaa tutkimus- ja korkeakouluverkkoja kaikkialla EU:ssa. ”Työskentely tietotaloudessa” -toimessa korostetaan elinikäistä oppimista ja digitaalitekniikan taitoja. ”Kaikille mahdollisuus osallistua tietotalouteen” -toimella on tarkoitus lisätä yleisölle tarkoitettujen Internet-päätteiden määrää.

Tietoyhteiskunnan tutkimuksen ja tekniikan kehityksen alalla Euroopan komissio on käynnistänyt useita aloitteita, joilla on tarkoitus luoda tarvittavat voimavarat tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan tukemiseksi, ohjaamiseksi ja edistämiseksi koulutuksessa. Tietokoneavusteisilla oppimistekniikoilla on keskeinen asema sen varmistamisessa, että eurooppalaiset voivat hyödyntää joustavasti, helposti ja kohtuuhintaisesti opetustarjontaa ja koulutuspalveluja ja että he voivat siten kehittää taitojaan tietoyhteiskunnan edellyttämällä tavalla. Yleissivistävä ja ammatillinen koulutus on yksi painopistealueista tietoyhteiskuntaan liittyvää tekniikkaa koskevassa tutkimusohjelmassa, joka on osa viidettä tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen puiteohjelmaa. Eurooppalaisella koulutusalueella rahoitetaan tällä hetkellä joitakin tutkimusohjelman hankkeita, jotka koskevat tekniikan kehitystä ja sovelluksia, joilla helpotetaan nuorten pääsyä ja osallistumista tietoyhteiskuntaan.

- *Yrittäjyys*

Toukokuussa 2000 Euroopan komissio julkaisi tiedonannon ”Yrityspolitiikan haasteet osaamiselle rakentuvassa taloudessa”⁶⁹, jossa todetaan, että ”yrittäjyyskoulutus on toinen tekijä, joka johtaa dynaamisempaan yrityskulttuuriin. Opetuksessa on tarpeen antaa yleistietoja yritystoiminnasta ja yrittäjyydestä koko perus-, keski- ja korkea-asteen koulutuksen ajan” ja että ”yrittäjäväestön määrän

---

⁶⁸ eEurope 2002 – Tietoyhteiskunta kaikille. Toimintasuunnitelma (<http://europa.eu.int/eeurope>).

⁶⁹ KOM(2000) 256 lopullinen (EYVL C 311 E, 31.10.2000, s. 180–186).

lisäämiseksi yrityspolitiikan tavoitteena on saada yhä useammat naiset, nuoret ja työttömät perustamaan yritys”.

Euroopan komission ja Ranskan viranomaisten Nizzassa lokakuussa 2000 järjestämä yrittäjäkoulutusfoorumi⁷⁰ on edistänyt hyvien käytäntöjen vaihtoa tällä alalla ja lisännyt Euroopan tasolla tietoisuutta olennaisista tavoitteista.

Foorumin päätelmien ja yritysten ja yrittäjyyden hyväksi päätetyn monivuotisen ohjelman (2001–2005)⁷¹ perusteella komissio on aloittanut uuden parhaiden toimintatapojen hankkeen yrittäjyyttä koskevan yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen alalla. Siinä keskitytään ensimmäiseltä asteelta korkea-asteelle ulottuvaan koulutukseen, ja tarkoituksena on yksilöidä ja arvioida kansallisella tai paikallisella tasolla kehitettyjä toimia ja hyviä käytäntöjä yrittäjähengen ja yrittäjäystaitojen edistämiseksi koulutusjärjestelmissä.

Santa Maria da Feirassa kokoontunut Eurooppa-neuvosto hyväksyi 20. kesäkuuta 2000 pienyrityksiä koskevan eurooppalaisen peruskirjan⁷². Peruskirjassa kehoitetaan jäsenvaltioita ja komissiota ryhtymään toimiin monilla eri aloilla pienyritysten tukemiseksi ja kannustamiseksi. Yksi peruskirjan perusteella edistettävistä keskeisistä aloista on ”yrittäjyys ja yrittäjäyyskoulutus”.

- *Sosiaalasiat*

Lissabonin strategiassa kehoitettiin laatimaan uudistettu ja ajantasainen Euroopan sosiaalinen malli, joka kattaa kolme keskeistä aihetta: 1. investoimisen ihmisiin, 2. aktiivisen ja dynaamisen hyvinvointivaltion rakentamisen ja 3. työttömyyden, sosiaalisen syrjäytymisen ja köyhyyden vastaisten toimien tehostamisen. Sosiaalisesta osallisuudesta Lissabonin Eurooppa-neuvosto totesi, että niin monien unionin asukkaiden elämistä köyhyysrajan alapuolella ja sosiaalisesti syrjäytyneiden suurta määrää ei voida hyväksyä. On toteutettava toimenpiteitä, jotka merkittävästi parantavat tällaisten nuorten taitoja, laajentavat tiedonsaantimahdollisuuksia ja torjuvat työttömyyttä.

Joulukuussa 2000 Nizzassa kokoontunut Eurooppa-neuvosto vahvisti neuvoston hyväksymät tavoitteet köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi. Nizzassa hyväksytyt neljä tavoitetta ovat kaikki erittäin tärkeitä nuorison kannalta: 1. Helpotetaan työllisyyteen osallistumista ja kaikkien mahdollisuutta hyödyntää resursseja, oikeuksiaan, hyödykkeitä ja palveluja (erityisesti sosiaalinen suojeleminen, asunnot ja peruspalvelut, terveys, koulutus, oikeus, kulttuuri, urheilu ja vapaa-aika erikseen), 2. ehkäistään syrjäytymisen riskit, 3. autetaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ja 4. aktivoidaan kaikki asiaankuuluvat tahot. Erityisesti viitataan koulusta syrjäytymisen ehkäisyyn ja nuorten sosiaalisen syrjäytymisen poistamiseen.

Neuvosto kehotti jäsenvaltioita kehittämään ensisijaiset toimensa näiden tavoitteiden mukaisesti ja esittämään kesäkuuhun 2001 mennessä kansalliset kaksivuotiset toimintasuunnitelmansa köyhyyden ja syrjäytymisen torjumiseksi. Kaikki jäsenvaltiot ovat jo esittäneet suunnitelmansa. Niissä vahvistetaan, että nuorten

---

⁷⁰ http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/support_measures/training_education/index.htm.

⁷¹ EYVL L 333, 29.12.2000, s. 84–91.

⁷² Yleisten asiain neuvosto hyväksyi 13. kesäkuuta 2000 pk-yrityksiä koskevan eurooppalaisen peruskirjan.

köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen on merkittävä huolenaihe useimmissa jäsenmaissa.

Nizzan Eurooppa-neuvosto hyväksyi myös Euroopan sosiaalisen toimintaohjelman, jossa määritetään seuraavien viiden vuoden toimien erityistavoitteet, ja vahvisti kaikkinaisen syrjinnän torjumista koskevien strategioiden merkityksen perustamissopimuksen 13 artiklan mukaisesti.

Tämä strategia vahvistettiin maaliskuussa 2001 pidetyssä Tukholman huippukokouksessa, jossa neuvostoa ja Euroopan parlamenttia kehoitettiin hyväksymään vuoden 2001 kuluessa ehdotus sosiaalista integroitumista koskevaksi ohjelmaksi. Ehdotettu ohjelma tarjoaa merkittävän mahdollisuuden jäsenvaltioiden väliseen oppimisen ja parhaiden käytäntöjen vaihtoon siitä, kuinka köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä vähennetään ja ehkäistään nuorten keskuudessa.

- *Terveys*

Nuoret sisältyvät yhteisön kansanterveysalan toimintaohjelmassa vahvistettuun strategiaan. Terveysasiain neuvosto vahvisti heinäkuussa 2001 tätä ohjelmaa (2001–2006) koskevan yhteisen kannan⁷³. Yksi sen keskeisimmistä kohdista on terveyteen liittyvän tiedotuksen ja tietoisuuden parantaminen. Ohjelma kattaa lisäksi aidsin ja huumeriippuvuuden ehkäisyn. Neuvosto hyväksyi lisäksi suosituksen nuorten, erityisesti lasten ja teini-ikäisten, alkoholinkäytöstä.

- *Rasismien ja muukalaisvihan torjunta*

Neuvosto pani vuonna 1997 tyytyväisenä merkille Euroopan rasisminvastaisen vuoden, korosti jäsenvaltioiden toteuttamien toimien tehostamisen tarvetta ja painotti koulutuksen merkitystä. Vuonna 2000 koulutus- ja nuorisoasioiden neuvosto kiinnitti huomiota siihen, että rasismien ja muukalaisvihan torjunta on välttämätöntä nuorten keskuudessa. Toukokuussa 2001 nuorisoasiain neuvosto hyväksyi julkilausuman Internetissä esiintyvän rasismien ja muukalaisvihan torjumisesta tehostamalla nuorisotyötä.

- *Liikunta*

Amsterdamin sopimuksen julistuksessa n:o 29 korostetaan urheilun yhteiskunnallista merkitystä ja erityisesti sen merkitystä identiteetin luomisessa ja ihmisiä yhdistävänä tekijänä. Julistuksessa korostetaan myös urheiluyhdistysten ja harrastelijaurheilun merkittävää asemaa. Tämän perusteella EU on kehittänyt itselleen aktiivisen aseman urheilun alalla. Se tukee muiden muassa hankkeita, joissa edistetään nuorten sosiaalista osallisuutta urheilutoiminnan avulla, kiellettyjen aineiden vastaista toimintaa urheilussa ja koulujen tiedotuskampanjaa urheilun eettisistä arvoista ja olympialaisten ihanteista. Neuvoston joulukuussa 1999 hyväksymässä päätöslauselmassa⁷⁴ korostettiin tarvetta hyödyntää liikuntaan sisältyviä epävirallisia oppimismahdollisuuksia osana nuorisoalan eurooppalaista yhteistyöpolitiikkaa. Nizzan Eurooppa-neuvosto hyväksyi julkilausuman urheilun erityispiirteistä ja kehotti yhteisöä ottamaan huomioon urheilun yhteiskunnalliset sekä koulutukseen ja kulttuuriin liittyvät arvot yhteisön toimissa, jotka perustuvat perustamissopimusten

---

⁷³ EYVL C 307, 31.10.2001, s. 27–40.

⁷⁴ EYVL C 8, 12.1.2000, s. 5.

eri määräyksiin. Eurooppa-neuvosto sopi myös kiellettyjen aineiden vastaisen eurooppalaisen yhteistyön vahvistamisesta.

Euroopan komissio on ehdottanut neuvostolle ja parlamentille vuoden 2004 julistamista ”Euroopan liikuntakasvatuksen teemavuodeksi”. Teemavuoden päätavoitteena on kannustaa koulutusalan toimijoita ja urheilujärjestöjä yhteistyöhön, jossa liikunnan koulutuksellista arvoa ja sen merkitystä sosiaalisen sopeutumisen edistäjänä hyödynnetään sekä korostetaan vapaaehtoisen urheilun merkitystä epävirallisen oppimisen kannalta. Kouluja olisi kannustettava lisäämään liikunnan ja urheilun osuutta opetussuunnitelmissaan ja koulujenvälisessä vaihdossa.

3. TYÖLLISYYDEN, KOULUTUKSEN, KULTTUURIN JA NUORISON SUOJELUN RAHOITUS

Monista koulutuksen, työllisyyden, kulttuurin ja nuorison suojelun alojen budjettikohdista tuetaan suoraan tai välillisesti nuorten hyväksi toteutettavia toimia. Seuraavassa on niistä muutama esimerkki:

- Perusrakenteet: Euroopan aluerahasto myöntää rahoituskaudella 2000–2006 tukea tietyille alueille perusrakenteita koskeviin hankkeisiin, joista osa vaikuttaa myös nuoriin (kuten nuorisokeskukset ja koulut).
- Työllisyys ja sosiaalinen osallisuus: Euroopan sosiaalirahasto antaa rahoituskaudella 2000–2006 taustatukea työvoiman, sosiaalisen osallisuuden, tiedotuksen ja neuvonnan alojen kansallisen ja alueellisen tason toimille, jotka on erityisesti kohdennettu nuoriin.
- Yleissivistävä koulutus: Sokrates-ohjelmasta tuetaan oppilaiden tai korkea-asteella opiskelevien nuorten vaihtoa ja liikkuvuutta koskevia toimia.
- Ammatillinen koulutus: Leonardo-ohjelma tarjoaa nuorille mahdollisuuden päästä hyödyntämään nykyaikaisen ammatillisen koulutuksen palveluja ja kielenopetuksen välineitä sekä työskentelemään ulkomailla.
- Kulttuuri: Kulttuuri 2000 -ohjelma koskee myös nuoria sikäli, kun siitä myönnetään rahoitusta luovuuden ja liikkuvuuden, taiteen ja kulttuurin levityksen, kulttuurien välisen vuoropuhelun ja Euroopan historian tuntemuksen alojen hankkeille.
- Nuorten suojelu: Daphne-ohjelma tukee lapsiin, nuoriin ja naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaa.

4. PERUSOIKEUSKIRJA

Nizzassa joulukuussa 2000 annettu yhteinen julistus perusoikeuskirjasta oli merkittävä edistysaskel. Peruskirjassa on yhteen tekstiin koottu kansalaisyhteiskunnat, poliittiset, taloudelliset, sosiaaliset ja yhteiskunnalliset oikeudet. Sen vapauksia (II luku) ja yhteisvastuuta (IV luku) koskevissa luvuissa tunnustetaan nimenomaisesti lasten ja nuorten oikeudet (ks. 14 artikla *Oikeus koulutukseen*, 24 artikla *Lapsen oikeudet* ja 32 artikla *Lapsityövoiman käytön kieltäminen ja nuorten suojelu työssä*).

5. EUROOPAN PARLAMENTIN TUKEA

Euroopan parlamentti on aktiivisesti tukenut nuorison hyväksi toteutettuja yhteisön toimia erityisesti hyväksymällä nuorisoa koskevia ohjelmia. Maaliskuussa 1999 parlamentti hyväksyi päätöslauselman Euroopan nuorisopolitiikasta, jossa se ottaa huomioon ”niin sanotun nuorisoulottuvuuden kasvavan merkityksen” talouteen ja kulttuurin liittyvässä vaihdossa Euroopan yhteiskunnissa⁷⁵.

Nuorisoasioita käsittelevä valiokunta järjesti huhtikuussa 2001 julkisen kuulemisen nuorisoasioista. Parlamentin jäsenet, nuorisoalan erikoistuntijat, sosiaali- ja talousjärjestöjen edustajat, nuorisojärjestöt ja järjestäytymättömät nuoret ottivat osaa kuulemiseen. Osanottajien määrä ja keskustelun korkea taso teki suuren vaikutuksen ja edesauttoi tapaamisen onnistumista.

Nuorisoasioita käsittelevän valiokunnan esittelijä totesi kuulemistilaisuudessa, ettei EU:lla edelleenkään ole nuorisoa koskeva yhtenäistä politiikkaa ja että valkoisen kirjan päätavoitteena tulisi olla integroidun lähestymistavan kehittäminen nuorten huolenaiheisiin puuttumiseksi⁷⁶. Euroopan parlamentti korosti myös, että valkoisen kirjan tulisi toimia ajatusten, innoituksen ja keskustelun lähteenä, antaa esimerkkejä hyvistä käytännöistä ja kannustaa jäsenvaltioita sekä paikallis- ja alueviranomaisia uusiin aloitteisiin.

Nuoret totesivat odottavansa valkoiselta kirjalta paljon erityisesti tiedotuksen, syrjinnän torjunnan, nuorten vammaisten tasavertaisten mahdollisuuksien, virallisen ja epävirallisen koulutuksen, työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden, vaihto-ohjelmiin osallistumisen, Euroopan väestökehityksen muutoksen ja nuorten yhteiskuntaan osallistumisen kaltaisilla aloilla. Kuulemisessa tuotiin julki mielipide siitä, että tarvitaan todellista yhteisön nuorisopolitiikkaa ja että nuorisopolitiikan toimien on oltava kaikilla tasoilla paikalliselta tasolta Euroopan tasolle toisiaan täydentäviä ja yhteensovitettuja.

6. TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEAN SEKÄ ALUEIDEN KOMITEAN LAUSUNNOT

Nuoret ovat epäsuorasti edustettuina Euroopan talous- ja sosiaalikomiteassa (TSK), koska monet sen jäsenistä ovat sidoksissa järjestöihin, joilla on kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla toimivia nuoriso-osastoja. Marraskuussa 2000 TSK hyväksyi oma-aloitteisen lausunnon nuorisopolitiikasta⁷⁷. Sen mukaan nuorisopolitiikan on tunnustettava nuorison arvo ”yhteiskunnallisena voimavarana” ja tarjottava nuorille mahdollisuus kehittyä ”aktiivisiksi, vapaiksi ja vastuuntuntoisiksi kansalaisiksi”. Nuorisopolitiikan katsotaan olevan ”monialaista ja yhdenmukaista politiikkaa”, jonka tavoitteena on ”parantaa ja kehittää nuorten elinoloja ja lisätä heidän osallistumismahdollisuuksiaan, ja se kattaa kaikki sosiaaliset, kulttuuriset ja poliittiset kysymykset, jotka vaikuttavat nuorisoon ja muihin yhteiskuntaryhmiin”.

---

⁷⁵ EYVL C 175, 21.6.1999, s. 50.

⁷⁶ Euroopan Parlamentti, tutkimuksen pääosasto, kulttuuri-, nuoriso-, tiedonvälitys- ja urheiluvaliokunnan 24. huhtikuuta 2001 Brysselissä järjestämä julkinen kuuleminen nuorisoasioista, IV/WIP/2001/04/0094, 18. toukokuuta 2001.

⁷⁷ Talous- ja sosiaalikomitean oma-aloitteinen lausunto nuorisopolitiikkaa koskevasta valkoisesta kirjasta, CES 1418/2000, 29–30.11.2000, s. 2–4.

Helmikuussa 2001 TSK ja Euroopan komissio järjestivät yhteistyössä Euroopan unionin nuorisofoorumin kanssa kansalaisyhteiskunnan kuulemistilaisuuden valkoisesta kirjasta. Kuuleminen oli erityisen hyödyllinen, koska siitä saatiin ensi käden tietoa nuorten tilanteesta Euroopassa ja heidän sosiaalisista, taloudellisista ja henkilökohtaisista odotuksistaan.

Alueiden komiteassa edustettuina olevat alue- ja paikallisviranomaiset ovat useimmissa jäsenvaltioissa keskeisiä nuorisopolitiikan täytäntöönpanijoita. Vuonna 1999 alueiden komitea antoi oman lausuntonsa ”alue- ja paikallistason yhteistyö lasten ja nuorten suojelemiseksi hyväksikäytöltä ja laiminlyömiseltä Euroopan unionissa”⁷⁸. Lausunnossa korostettiin tarvetta laatia koko EU:n kattava strategia lasten ja nuorten hyväksikäytön ja laiminlyömisestä torjumiseksi muuttamatta kansallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten vastuualueita. Alueiden komitean kanta on, että antamalla lasten ja nuorten osallistua heidän elämäänsä vaikuttaviin päätöksiin ja antamalla heille valtuudet saada äänensä kuuluviin edistetään ehkäisevää työtä. AK esittää, että kansalaisille läheisemmän Euroopan hajautetut rakenteet vaativat enemmän yhteensovittamista sekä rajat ylittävää ja kansojen välistä yhteistyötä, ja että lapset ja nuoret on otettava huomioon tässä prosessissa.

7. VUOROPUHELU EUROOPAN NUORISOFOORUMIN KANSSA

Euroopan nuorisofoorumi perustettiin vuonna 1979 edustamaan yhteisön nuorisojärjestöjä ja aloittamaan vuoropuhelu nuorten kanssa. Sen jäseninä ovat EU:n jäsenvaltioiden nuorisoneuvostot sekä hallituksista riippumattomat kansainväliset nuorisojärjestöt. Se edistää päivittäisiä yhteyksiä ja viestintää jäsenjärjestöjensä – jotka edustavat miljoonia nuoria – ja yksittäisten nuorten välillä. Se pyrkii vahvistamaan edustuksellista asemaansa. Euroopan nuorisofoorumi on hankkinut melkoisen asiantuntemuksen nuorisotyössä, nuorisopolitiikassa, hallituksista riippumattomilla nuorisotoiminnan aloilla sekä kansalaisyhteiskunnan kysymyksissä. Foorumi on edustettuna Euroopan komission työryhmissä ja mukana valitsemassa Nuoriso-ohjelmaan hyväksyttäviä hankkeita.

Nuorisofoorumi oli merkittävässä asemassa tämän valkoisen kirjan laatimiseen johtaneessa kuulemisprosessissa. Se osallistui nuorten kuulemiseen ja järjesti yhdessä komission ja TSK:n kanssa kansalaisjärjestöjen kuulemisen. Nuorisofoorumi laati oman ehdotuksensa ja luovutti sen käsiteltäväksi valkoista kirjaa koskevissa keskusteluissa⁷⁹.

8. EUROOPAN NEUVOSTON TOIMINTA

Euroopan neuvosto perusti 1970-luvulla Euroopan nuorisokeskuksen (European Youth Centre, EYC) ja Euroopan nuorisosäätiön (European Youth Foundation, EYF) Strasbourgin. Toinen Euroopan nuorisokeskus avattiin vuonna 1995 Budapestissa.

---

⁷⁸ Alueiden komitean lausunto, EYVL C 57, 29.2.2000.

⁷⁹ Euroopan unionin nuorisopolitiikan strategia ja päätavoitteet, Euroopan nuorisofoorumin toinen lausunto Euroopan komission nuorisopolitiikkaa koskevasta valkoisesta kirjasta, nuorisofoorumin jäsenneuvosto hyväksynyt Brysselissä 6. ja 7. huhtikuuta pitämässään kokouksessa.

Nuorisokeskuksen ja nuorisosäätien toteuttamia ohjelmia ja hankkeita hallinnoitiin yhdessä⁸⁰.

Euroopan neuvosto on hyväksynyt monia julistuksia ja päätöslauselmia muun muassa nuorten osallistumisesta, kansalaisuudesta, epävirallisesta koulutuksesta, liikkuvuudesta ja rasmin torjunnasta.

Maaliskuussa 1992 se hyväksyi eurooppalaisen peruskirjan nuorten osallistumisesta kunnallis- ja aluehallintoon⁸¹. Peruskirjassa kehoitettiin ottamaan nuoria yhä enemmän mukaan julkisten asioiden hoitoon alue- ja paikallistasolla, ja toivottiin erilaisia osallistumismuotoja kaikille nuorille ketään syrjimättä. Vuonna 1997 hyväksytyssä nuorten osallistumista ja kansalaisyhteiskunnan tulevaisuutta koskevassa suosituksessa ministerikomitea vahvisti nuorten osallistumisen olevan ratkaisevassa asemassa kehitettäessä kansalaisyhteiskuntaa, joka edistää ehdottoman myönteistä käsitystä nuorisosta demokraattisen yhteiskunnan jatkuvana uudistajana⁸².

Nuorisoministerit julistivat 5. Euroopan neuvoston konferenssissa Bukarestissa huhtikuussa 1998, että nuorten sopeutuminen työelämään perustuu niille taidoille ja pätevyyksille, jotka he ovat hankkineet epävirallisen opetuksen parissa. Euroopan neuvosto korosti epävirallisen oppimisen merkitystä, joka selkeästi täydentää perinteisiä oppimistapoja. Euroopan neuvoston tammikuussa 2000 antama suositus epävirallisesta opetuksesta oli seuraava vaihe, jossa Euroopan neuvosto tunnusti, etteivät viralliset koulutusjärjestelmät pysty yksinään vastaamaan nopeisiin ja jatkuviin tekniikan, yhteiskunnan ja talouden muutoksiin ja että niitä tulisi tästä syystä vahvistaa epävirallisilla koulutusmenetelmillä⁸³.

Euroopan neuvosto on jo pitkään pyrkinyt torjumaan rasismia, muukalaisvihaa ja suvaitsemattomuutta. Euroopan neuvosto käynnisti 1990-luvun alussa yhteistyössä Euroopan nuorisojärjestöjen kanssa laajan Euroopan nuorisokampanjan suvaitsevaisen yhteiskunnan ja kokeiluhankkeiden edistämiseksi. Lisäksi se keskittyi kehittämään nuorisokorttia palvelukortiksi, jonka tarkoituksena on parantaa nuorten osanottajien asemaa liikkuvuushankkeissa, kehittää nuorten vapaaehtoistyön malleja kansallisella ja Euroopan tasolla ja säilyttää Interrail-kortti kohtuuhintaisena. Neuvosto tukee lisäksi voittoa tavoittelemattomia keskustelufoorumia, joilla käsitellään aktiivisesti nuorisovaihdon järjestelykysymyksiä. Euroopan komission ja Euroopan neuvoston välinen kumppanuus perustettiin vuonna 1998, ja sen tehtävänä on kehittää nuorisokouluttajien koulutusohjelma ja edistää siten yhteisiä arvoja, kuten ihmisoikeuksia, moniarvoista yhteiskuntaa, oikeusvaltion periaatetta, aktiivista kansalaisuutta ja eurooppalaista yhteistyötä⁸⁴. Kumppanuuteen perustuvan käytännön toiminnan yhteydessä on laadittu muun muassa koulutusjulkaisuja sekä tehty koulutustapahtumien neuvonta- ja tutkimusyhteistyötä.

---

⁸⁰ Katso tarkempia tietoja yhteisjohtamisperiaatetta koskevasta alaviitteestä 20.

⁸¹ Euroopan paikallisten ja alueellisten viranomaisten pysyvän kongressin (CLRAE) 19. maaliskuuta 1992 antama päätöslauselma nro 237.

⁸² Ministerikomitean suositus nro R(97) 3, hyväksytty 4. helmikuuta 1997.

⁸³ Edustajakokouksen suositus nro 1437 epävirallisesta koulutuksesta, hyväksytty 24. tammikuuta 2000, 7 §:n i momentti.

⁸⁴ <http://www.coe.fr/youth/english/partnership/new/>

9. EUROOPAN KOMISSION TEETTÄMÄT TUTKIMUKSET JA MIELIPIDEKYSELYT

Nuorison Eurooppa -ohjelman puitteissa on yhteisrahoitettu kolmisenkymmentä tutkimusta viiden vuoden aikana. Ne ovat olleet valtaosin vertailututkimuksia, mutta osin myös tapaustutkimuksia. Tutkimusten aiheet voidaan lajitella kolmeen luokkaan: 1. muita huonommassa asemassa olevat nuoret ja riskikäyttäytyminen, 2. nuorten arvot, odotukset ja identiteetti erityisesti suhteessa Eurooppaan (myös nuoriin maahanmuuttajiin, rasismiin ja muukalaisvihaan liittyvät kysymykset) ja 3. epävirallisen koulutuksen menetelmät.

Euroopan vapaaehtoispalveluohjelmasta on rahoitettu neljä tutkimusta. Niissä tutkittiin urheilua nuorten sosiaalisen sopeutumisen välineenä, kansallisia vapaaehtoispalveluja, vammaisten nuorten mahdollisuutta osallistua eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun ja (kansallisesta tai muusta) vapaaehtoispalvelusta saatavia todistuksia.

Tämän ohessa on huomattava, että analyysija on täydennetty lukuisilla arviointitutkimuksilla eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun vaikutuksista.

Milanolainen IARD-tutkimuslaitos teki tutkimuksen nuorten tilanteesta ja nuorisopolitiikoista jäsenvaltioissa, ja tutkimus julkistettiin kesäkuussa 2001⁸⁵. Se sisältää yleiskatsauksen nuorten tilannetta ja heidän odotuksiaan kuvaaviin määrällisiin ja laadullisiin tilastotietoihin. Tutkimuksessa hahmotellaan myös jäsenvaltioiden nuorisopolitiikkaa ja nuorisoon liittyviä rakenteita.

Kolmannen monivuotisen ohjelman pienten ja keskisuurten yritysten hyväksi Euroopan unionissa (1997–2000)⁸⁶ yhteydessä komissio esitteli tutkimuksensa, joka koski nuoria yrittäjiä, naisyrittäjiä, etniseen vähemmistöön kuuluvia yrittäjiä ja yhteisyrittäjiä Euroopan unionissa sekä Keski- ja Itä-Euroopassa. Tutkimuksessa selvitetään näiden yrittäjäkohderyhmien kohtaamia suuria ongelmia ja haasteita ja esitetään lukuisia suosituksia näiden ryhmien toiminnan tukemiseksi.

Näiden tutkimusten ohella komissio on sitoutunut laatimaan taulukon Euroopan nuorison mielipiteistä. Vuonna 1997 tehtiinkin asiaa koskeva mielipidetutkimus, Eurobarometri 47.2 Euroopan nuorisosta. Nuorisoa koskevan valkoisen kirjan valmistelua varten Euroopan komissio teki uuden nuorisoa koskevan Eurobarometri-tutkimuksen, jonka tulokset julkaistiin marraskuussa 2001⁸⁷.

---

⁸⁵ <http://www.europa.eu.int/comm/education/youth/studies.html>.

⁸⁶ EYVL L 6, 10.1.1997, s. 25–31.

⁸⁷ http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/eurobarometer_youth.html.